

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
НАРОДНА СКУПШТИНА
ДРУГА СЕДНИЦА
ДРУГОГ РЕДОВНОГ ЗАСЕДАЊА
Други дан рада
25. октобар 2017. године

(Седница је почела у 10.05 часова. председава Маја Гојковић,
председник Народне скупштине.)

*
* *

ПРЕДСЕДНИК: Поштовани народни посланици, настављамо рад Друге седнице Другог редовног заседања Народне скупштине Републике Србије у овој години.

На основу службене евиденције о присутности народних посланика констатујем да седници присуствује 91 народни посланик.

Ради утврђивања броја посланика присутних у сали, молим да убаците своје идентификационе картице у посланичке јединице.

Констатујем да је применом електронског система за гласање утврђено да је у сали присутан 101 народни посланик.

Обавештавам вас да је данас спречен да присуствује седници посланик мр Иван Костић.

Прелазимо на тачке 1–7. дневног реда (наставак заједничког начелног и јединственог претреса):

- ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ДУАЛНОМ ОБРАЗОВАЊУ,
- ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ПРЕДШКОЛСКОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ,
- ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О ОСНОВНОМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ,
- ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О СРЕДЊЕМ ОБРАЗОВАЊУ И ВАСПИТАЊУ,
- ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ СПОРАЗУМА О ЗАЈМУ (ПРОЈЕКАТ ИНКЛУЗИВНОГ ПРЕДШКОЛСКОГ ОБРАЗОВАЊА

И ВАСПИТАЊА) ИЗМЕЂУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ И МЕЂУНАРОДНЕ БАНКЕ ЗА ОБНОВУ И РАЗВОЈ,

– ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ КОНВЕНЦИЈЕ О НУКЛЕАРНОЈ СИГУРНОСТИ

– ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ПОТВРЂИВАЊУ ЗАЈЕДНИЧКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О СИГУРНОСТИ УПРАВЉАЊА ИСТРОШЕНИМ ГОРИВОМ И О СИГУРНОСТИ УПРАВЉАЊА РАДИОАКТИВНИМ ОТПАДОМ.

Сагласно одредбама Пословника Народне скупштине обавештавам вас да сам позвала да данашњој седници присуствује министар просвете, науке и технолошког развоја Младен Шарчевић, са сарадницима и директор Агенције за заштиту од јонизујућих зрачења и нуклеарну сигурност Србије Слађан Велинов, такође са сарадницима.

Јуче је говорио посланик Арпад Фремонд.

Да ли се још неко јавља за реч?

Војислав Вујић има реч.

ВОЈИСЛАВ ВУЈИЋ: Уважена председавајућа, господине министре са сарадницима, даме и господо народни посланици...

Министре, вама је познато да Посланичка групе ЈС подржава све што је добро за грађане Србије. Измене закона које данас имамо на дневном реду ћемо подржати зато што је свака на свој начин добра. Данас ћу се највише фокусирати на Предлог закона о дуалном образовању. Сматрам да није реално да предшколске установе и установе средњег и основног образовања саме утичу и саме дају максималан квалитет који може да се очекује од сваког ученика или од сваког детета. Лично сматрам да је породица врло битан фактор и да је она та која треба да буде најближи партнер Министарству просвете у реализацији ваших циљева.

Ми из Јединствене Србије смо више пута спомињали закон о дуалном образовању. Господин Драган Марковић, наш председник, више пута је са вама у овом парламенту разговарао на ту тему. Драго ми је да је овакав закон коначно дошао у Скупштину. Мислим да је ово један од закона, ако у пракси буде примењен како треба, по којима ћете ви остати убележени у историји нашег парламентарног живота.

У месту одакле долазим, Врњачкој Бањи, систем праксе кроз школске установе је поприлично добро познат и изрекламиран зато што Угоститељско-туристичка школа (то сте и сами имали прилику да видите прошле недеље) постиже запажене резултате, а годинама уназад управо користи један овакав добар пример – праксу кроз образовање ученика. Директорка те установе, Јелена Чеперковић, са свим професорима са којима спроводи наставу постигла је одличне резултате не само у Србији него и у

региону. Сва та деца оставила су један добар траг у свим земљама и местима где су била; она су један добар промотер и Врњачке Бање а, верујте ми, и Министарства просвете.

У Врњачкој Бањи имамо Факултет за туризам и хотелијерство. Зашто то спомињем? Данас причамо о дуалном образовању, имамо ситуацију да студенти тог факултета имају обавезу да три године иду на праксу, то им је услов да би изашли на дипломски испит, али ситуација која њима не иде у корист јесте управо та што, за разлику од ученика средње школе који ће имати неку надокнаду за рад, они немају никакву надокнаду. Значи, имају обавезу. Сматрам да би, поред овог закона о дуалном образовању који се односи на средње школе, требало да урадимо нешто слично и за дуално образовање за студенте који се налазе на факултетима. Јер тај услов који они испоштују и поштено одраде све оно у туристичким центрима у Србији, а знам да су ишли и ван Србије, те студенте смо могли да сретнемо и на Златибору, Копаонику, у Врњачкој Бањи, Аранђеловцу, свим туристичким местима... Нажалост, нису имали прилику да законски буду адекватно награђени.

Хоћу нешто да вас замолим када већ причамо о том факултету. С обзиром на то да је од 2011. године број студената на том факултету већ преко 700, капацитети које имамо превазилазе интересовање студената, молим вас да се заузмете и помогнете да проширимо те капацитете, видим да имате подршку једног секретара који долази из Врњачке Бање. Верујем да ће то бити један плус више у Врњачкој Бањи.

Што се тиче дуалног образовања, ми смо педесетих година имали једну добру праксу. У то време, додуше, била је другачија земља, велика земља, индустрија је била моћнија, тако да су сви ученици који су били у школама ученика у привреди или индустријским школама имали скоро загарантован посао. Наравно, разлика између овог закона и предност овог закона у односу на тај јесте то што ће сви ученици који буду радили код неких привредних субјеката у овом случају имати неку надокнаду. Тада то нису имали.

Овај закон ће свакако кроз примену доћи у ситуацију да се можда поново појави овде код нас у Парламенту, да радимо неке измене и допуне итд., што апсолутно није ништа ненормално; ово је једно ново искуство и нов закон.

Оно што ја сада... А јуче сте и ви то у једном тренутку споменули можда као један... Није то недостатак, него тренутак примене; та синхронизација је моменат где нисам сигуран да ћемо имати довољно инструктора који у привредним субјектима могу да раде са студентима, а да

по овом закону имају обавезу да буду и обучени за рад са децом. То је један од проблема.

Други проблем на који можемо да наиђемо јесте ситуација – зашто би привредни субјекти узимали те ђаке код себе на праксу. Зато хоћу да дам један предлог: ово није посао само за Министарство просвете; ово је одличан закон, али подршку једном оваквом закону треба да дају и Министарство привреде и Министарство финансија. У ком смислу? Морате да смислите неке олакшице или неке стимулансе управо за те привредне субјекте који ће да отворе врата ученицима да дођу на њихова радна места. Оно што је врло битно, наравно, ученици морају да буду свесни обавезе коју преузимају. Значи, у том тренутку настава постаје више него обавезна; било би незгодно да ученик добије једну такву шансу, а да се сваки други или трећи дан не појави на послу.

Имамо и ситуацију која је супротна овој, а то је пример у Јагодини где се развијањем индустријске зоне дошло у ситуацију да је потребан велики број ускоспецијализованих занимања. Конкретан проблем имају са недостатком кројача, варилаца. Што се њих тиче, није проблем да сва та деца почну да раде. Оно што је добар и интересантан податак, а мени је то било мало нестварно, јесте да вариоци у Србији, с обзиром на то да постоји њихов дефицит, имају стартну плату око 500 евра и више. Стартна плата. А нема их довољно на тржишту.

Можда сада отворимо и једну нову тему, а то је питање како смо класификовали децу када се опредељују шта ће у животу да буду. Све је мање деце која се опредељују да раде неке, могу слободно да кажем, физички тешке послове. Ова два посла, занимања која сам набројао физички јесу тешка, без обзира на то што је једно и добро плаћено. То је једна друга тема којом треба да се бавимо, да мотивишемо децу да се врате управо на те послове где се радом нешто зарађује, да им покажемо... А то је овај закон, зато га и хвалим, овај закон је један од тих закона који ће младим људима да покажу, и у најранијем школовању, да поред тога што могу да уче, да се школују, могу нешто и да зараде. Да им то можда буде један од мотива да остану у Србију, да не иду даље, иако има ситуација, тога смо сви свесни, да млади људи у потрази за приходима одлазе из ове земље. Значи, овај закон је један добар механизам који се бори против тога.

Што се тиче осталих закона, нећу пуно причати о њима, то су допуне закона о предшколском, основном и средњем образовању. У принципу, кровни закон о систему образовања, који смо скоро имали овде код нас у расправи, јесте нешто што је узроковало да се све ове измене и допуне ураде.

Могу да похвалим оно што сам приметитио, а то је да сте доста пажње посветили инклузији. То је једна добра ствар. Што се тиче све три допуне закона о образовању, ПГ Јединствене Србије ће, наравно, и за њих гласати.

Пред нама је данас један споразум, Међународни споразум између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој. Тим споразумом се задужујемо, али задужујемо се на један добар начин, под врло повољним условима. Ефекат тог споразума и задужења је преко 17.000 места у предшколским установама за децу. Још једна ствар, можда нелогична: ми у Србији стално причамо о проблему беле куге и борби против беле куге, а имамо ситуацију да у великим градовима, чак и у неким мањим местима, родитељи имају проблем зато што не постоје довољни капацитети који могу да прихвате ту децу. Ово је порука свима њима да нико не седи скрштених руку, да се на ту тему ради и да овај систем од нових 17.000 места за ту децу отвара и нека нова радна места за реалан сектор, управо за те људе из просвете. Наравно, и ово ћемо подржати.

Што се тиче још два закона, то су закони о Конвенцији о нуклеарној сигурности и Конвенцији о сигурности управљања истрошеним горивом и о сигурности управљања радиоактивним отпадом. Наша земља није тако велика и ми немамо – могу да кажем, на срећу – нуклеарке, али у окружењу их има и, просто, ово је усаглашавање и више подржавање тог окружења и потписивање једног оваквог споразума.

У сваком случају, имате подршку Јединствене Србије за све што је данас на дневном реду. Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има министар Шарчевић.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Ево, само да вас упознам са стварима које сте сами изнели у свом излагању. Ми смо недавно посетили, цела делегација Министарства просвете, Врњачку Бању и средњошколски центар који сте поменули, као и факултет. Мислимо да су они сјајне установе, које треба подржати и њихов развој повећати, нарочито у делу здравственог туризма, о којем смо са деканом много причали.

Када је у питању дуални модел, уложило се у школу која даје добре кадрове, сјајне кадрове, и то ћемо наставити. Управо сам јуче поменуо у уводном делу да ће модели који се сада креирају највише бити посвећени туризму, угоститељству и грађевинарству у следећој сезони, јер то су нам гране које су у експанзији.

Оно што сте добро приметили јесте да број инструктора треба да се увећава, али је план да се то оствари када закон почне у потпуности да се примењује, у наредне две године, тако да ће се та прича десити.

Када је у питању структура наше привреде, знамо да су већинска мала и средња предузећа. На састанку који смо имали, тада премијер Вучић и људи из Швајцарске Конфедерације, у Привредној комори Србије, најавили смо да ћемо радити модел субвенција за мала и средња предузећа да би могла да преузимају кандидате који њима требају, а и обострано је добро.

Када је у питању студентска пракса, ми радимо модел „Моја каријера, мој град, моја пракса“, тако да имамо сада ту једну нову линију; то води баш колега кога сте поменули. Тако да ће и то бити урачунато као нови систем. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Санда Рашковић Ивић.

САНДА РАШКОВИЋ ИВИЋ: Хвала, госпођо председнице Народне скупштине.

Господине министре, поштовани гости из Министарства, даме и господо народни посланици, пре него што се осврнем на саме законе морам да кажем да ових дванаест тачака, односно све ове тачке које су стављене заједно, да је то велика грешка, зато што су сви ови закони веома важни и требало би оставити време да о сваком од њих поразговарамо.

Но, како времена има мало... Наравно, хтела бих да кажем да то не иде на вашу адресу, господине министре, то иде на адресу оних који организују рад у Народној скупштини и руководства Народне скупштине. Концентрисаћу се у свом излагању на Предлог закона о дуалном образовању, пре свега зато што је за мене он најмање прихватљив, па морам да кажем чак и у потпуности неприхватљив.

За ове друге законе ми смо амандмански реаговали, они би и могли да буду прихватљиви, но закон о дуалном образовању овако како је формулисан свакако није добар. То није, наравно, само мој став, то је став врло озбиљних људи који се баве образовањем у Србији, као што је професор Иван Ивић, као што је професорка Пешикан, као што је председник, до јуче, Националног савета професор Александар Липковски. Они сматрају да ће овакав закон, који оцењују катастрофалним, цитирам „упропастити наше квалитетно средње стручно образовање и свести га на лоше мајсторске школе у којима, како стоји у члану 30, 80% наставе се изводи ван учионице, у фирмама, а држе их приучени мајстори који немају никакво педагошко образовање, нити одговорност према образовању деце, а неће бити подвргнути никаквој озбиљној просветно-педагошкој контроли и инспекцији.“

Код сваког закона треба одговорити на питање који од проблема у српском образовању би решило увођење овог дуалног система. Сам дуални

систем јако подсећа, поготово нас мало старије, на школу ученика у привреди, тзв. индустријске школе, које су трајале три године, које је социјалистичка Југославија инаугурисала због тога да би могла брзо да реши запослења у привреди која је тада расла и то да обави у што краћем временском периоду. Сви знамо, такође, да се из тзв. ШУП-а, те школе ученика у привреди, није могло ићи даље, на студије.

Ми данас уводимо дуално образовање, у тренутку када цела Европа па и свет... У тренутку када имамо резултате Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године (коју је донела ова влада 2012. године), као и Зборник Српске академије наука и уметности о образовању као развојном ресурсу Србије, који говоре о томе да треба чак повећати, односно увести средње образовање, и то четворогодишње, са матуром, и могућност да што више деце студира. Такође, по тој стратегији, коју је иначе инаугурисала Европска комисија, па после и ми, стоји да 40% младих до 35 година треба да има завршен факултет. Србија се негде задовољила са том бројком од 38%, и ја се сада питам како ћемо ми имати 38% факултетски образованих људи када стављамо нагласак данас на дуално образовање, односно трогодишње школе, које ипак ову децу спречавају да студирају даље.

Врло често се помиње пример Немачке, која је увела дуално образовање, међутим, знамо да код Немачке постоје десетогодишњи планови унапред, немачка привреда је мало другачија од наше привреде, а ако смо искрени и реални, ако погледамо реално ко иде у немачке школе са дуалним образовањем, видећемо врло велики проценат гастарбајтерске деце. То је ствар Немачке, да она прави касту мануелних радника у својој држави од неких који су гастарбајтери, значи странци. Али то не значи да ми у Србији треба да од властите деце правимо касту мануелних радника који даље не могу да се развијају, не могу даље да расту у некаквом интелектуалном, односно образовном смислу.

Такође, осврнула бих се мало и на иновације. Ево, ми имамо, ова влада има и министра за иновације, а ви, господине министре Шарчевићу, водите Министарство образовања, науке и технолошког развоја, које укључује иновације. Е сад, поред два министарства, безмало, за иновације, ми се сада враћамо на ово дуално образовање, односно школу ученика у привреди! Да се осврнем и на то да је и премијерка госпођа Брнабић у свом експозеу говорила јако много о дигитализацији Србије. Па о каквој дигитализацији, која је технолошки корак напред, говоримо када нам је главни хит увођење, поново, школа ученика у привреди кроз дуално образовање?

Такође, желела бих да кажем, да ме неко не схвати погрешно, ја поштујем сва занимања и поштујем јако мајсторска занимања, међутим,

мајсторска занимања морају да иду руку под руку са законом о занатству, који ми немамо. Ми немамо ни занатску комору, ми немамо ништа и никога што може ове младе људе који ће сутра завршити те занатске школе да штити, да им обезбеђује сигурно занимање. Јер, рецимо, шта ће се дешавати уколико неко ко је послодавац тим младим људима, где они врше 80% своје наставе, каже – мени се ово више не исплати, ја ћу да затворим фирму? Где ће та деца у једном Трговишту или у једном малом граду у Србији наћи неког другог да своје школовање наставе? То није решено и ми смо у том смислу реаговали амандмански.

Двадесет први век ће бити век раста стручних, услужних и информационо-комуникационих технолошких послова. Сви знамо да се у сектору пољопривреде и привреде предвиђа доминација роботике, којом треба да руководи свакако врло образован кадар. Шта ћемо ми радити у том случају? Онда ћемо ми имати само раднике, нискоквалификоване, а изгледа да ће нам и инжењери бити из увоза, да ће нам бити из увоза, наравно, и сви власници фирми код којих ће та деца да раде.

Такође, као неко ко је у теми, у високом образовању, али имам и троје деце, имам унуке па знам како изгледа школа, рекла бих да је врло значајно да се уведу и неки општи предмети и да и код стручних предмета имамо такође опште предмете, као што су математика, физика, хемија, па чак и историја, или српски језик, или страни језик. Зашто је то важно? То је важно управо због мобилности, односно због тога да та деца науче да уче, односно да могу сутра да се доквалификују, преквалификују и иду даље. Знамо да је та кадровска мобилност врло значајна, а ова деца ће бити везана за једну фирму, за једне машине, за један пословни амбијент и неће имати ове стручне предмете, неће их имати у довољном броју да би им то дало могућност да буду мобилнија.

По Виготском, поред филогенетског и онтогенетског развоја, образовање представља трећу линију развоја, коју је друштво смислило као институционалну подршку развоју младих генерација. Ми смо то, нажалост, овим законом о дуалном образовању својој деци практично онемогућили.

Хтела бих још да додам, што се тиче окретања приоритета образовне политике на дуално образовање, да је то у колизији са демократизацијом образовања и концептом квалитетног образовања за све. Добро знамо да ће у мањим срединама, у мањим градовима у Србији, у сиромашнијим срединама дуално образовање бити једино што та деца могу да добију. Тако ћемо имати све већи јаз, где ће богати бити још богатији, а сиромашни ће бити још сиромашнији и практично закуцани у ситуацију да не могу даље да напредују и да се даље развијају.

На крају бих рекла да се дуалним образовањем на мала врата отвара та бреша за дечји рад. Овде стоји да ће деца која буду радила у фирмама у току свог школовања добијати 70% од минималца. То значи да ће они добијати неких 13.000 динара. Сада се ја питам – која је мотивација власника фирме да прими то дете даље да буде радник са пуном платом од 30.000 или 35.000 динара, колико би било потребно да се преживи и да се човек плати, када има могућност да сваке три године запошљава нови талас деце за мале паре? Знате, мени се чини да се враћамо на времена Чарлса Дикенса, на роман „Николас Никлби“, и срце ме боли. Срце ме боли још и више, јер је Јаша Продановић пре 110 година био један од првих министара, односно Србија је тада била перјаница у Европи која је укинула дечји рад и увела осмочасовно радно време. Само да подсетим оне који не знају да је дечји рад укинут у једној Португалији, која је данас чланица ЕУ, тек 1974. године, након Салазарове фашистичке диктатуре, а ми сада на овај начин уводимо дечји рад!

Мислим да је ово лош закон, господине министре. Ја сам генерација која је класично образована, после мене су кренуле генерације тзв. „шуварица“. Стипе Шувар је остао запамћен, са подсмехом, по тим „шуварицама“. Иако Стипи Шувару, поготово ми Срби из Хрватске, дугујемо много јер је био човек који се супротстављао Туђмановом наказном фашистоидном режиму и био један од највећих бораца и антифашиста у Хрватској, остао је запамћен по „шуварици“. Не бих волела да ви, господине министре, будете запамћени по „шарчевици“. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Ја свакако памтим „шуварицу“, био сам професор који је предавао ђацима у тој тзв. накарадној школи. Ако сте изучили добро, онда ћете видети да нема сличности у ономе што ми радимо. То је најгори пример који постоји. Нама је узор најбољи модел којим реформишемо образовање, а то је *IB* модел, па изучите и њега. Значи, са Шуваром ни сличности. У „шуварици“ сте имали да у првој фази сви уче и латински, чак и они који ће бити прецизни механичари и кувари. До те мере је то урађено, као лопатом кад одсечете тамо где не треба, тако да о томе не бих више причао, верујте ми.

Морам да кажем да деца не раде у дуалном образовању, него уче кроз рад. То је битно другачија категорија. Такође, 70% од минималца није 13.000, него 17.500 или 17.800.

Друго, кад смо радили категорију занатских школа, ово што ви кажете, дуална није занатска, зато што није трогодишња, него је дуална и

четворогодишња. Дуална је само модел да се истовремено пракса ради у познатом радном окружењу, ако је могуће за познатог послодавца.

Чули сте малопре да говоримо о дуалним моделима на високом. Колико знам, ви радите у једној установи где је дуално и те како примењиво и на високом струковном нивоу.

Када је у питању школа ученика у привреди, то је такође из периода социјалистичке државе. Тада је држава била једини послодавац и имала је замисао да узме из фабрике најбоље мајсторе, да направи радионице и да они пренесу то знање да би они могли да раде даље.

Иначе, морам да вам кажем, моје порекло је радничко, социјално и немам ништа против сам са собом. Да нисам имао кредите и стипендије, вероватно не бих био на факултету. Али није то питање сиромаштва и богатства, ни Трговишта, ни Београда – неко воли да учи, а неко не воли да учи, неко воли да ради. Имамо ми и „вуковце“ девојчице у Крагујевцу које су отишле на заваривача, хоће да од младости буду самосталне. Значи, потпуно другачија парадигма него ово што сте ви изложили сада овде.

Иначе, кад бих говорио о Стратегији, погледајте шта пише на страни 104 исте стратегије коју је професор Ивић писао, а то је – однос директног укључивања послодавца у развој и праћење процеса учења и рада. Значи, само није Стратегија разрађивана. Као ни по питању целодневне наставе нити капацитета државе за ту причу, као и некоришћења гимназијских капацитета као основне школе за студије. Тако да се ми баш тим бавимо, не бојте се да ћемо отићи на странпутицу. Ми радимо национални модел дуалног образовања узимајући у обзир не само португалски (били смо и тамо), и кинески, и оно што раде, нарочито, Швајцарци, Немци и Аустријанци. Али нисмо у могућности да њих пратимо, немамо ми такву привреду. Ми смо тога јако свесни.

Ми говоримо о малом броју људи, знате. Не можемо сви бити доктори наука и сви стварати роботе а да работи за нас праве бојлере и мењају ламеле у колима, или да увеземо, као Дубаи, Филипинце и не знам кога другог па да раде за нас. Нисмо још дотле дошли. Када дођемо дотле, лако ћемо донети бољи закон. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Изволите.

САНДА РАШКОВИЋ ИВИЋ: Господине министре, све сте ви то лепо објаснили, али нисте ме нарочито уверили да ми не стварамо сада једну касту мануелаца која неће моћи даље да се развија. То радимо својој деци.

Оно што је чињеница, стоји да сада видимо један тренд велике централизације у свему па и у школству. С једне стране имамо

централизацију школства, а с друге стране имамо ову децу од које, како ви кажете, девојчице хоће да буду самостални заваривачи јер хоће да буду самосталне. Мени се то чини као једна логичка грешка која се зове *contradictio in adjecto*.

ПРЕДСЕДНИК: Вјерица Радета.

Изволите.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Даме и господо народни посланици, ми смо пре извесног времена овде расправљали под сличним околностима о Закону о основама система образовања. Скупштинска већина је и тад као и сада донела одлуку да се о већем броју, данас конкретно седам, тачака дневног реда расправља као о једној тачки дневног реда. Наравно, у обавези смо, ради јавности, да објаснимо због чега се то ради. Није добро што се то ради зато што се на тај начин народним посланицима ускраћује време да озбиљно расправљају о владиним предлозима.

Да подсетимо, прошли пут, рецимо, нисмо могли уопште да говоримо ни о једном амандману на предлог закона о основама система високог образовања, што је заиста велика штета и за Владу и за народне посланике и за скупштинску већину, богами и за све грађане, зато што образовни закони на изванредан начин дотичу апсолутно сваког грађанина у Србији, сваког: децу, ученике, родитеље, наставнике, васпитаче, баке, деке, тетке, ујаке. Сви су јако заинтересовани да чују расправу и какви се то предлози закона овде износе и какве законе на крају скупштинска већина изгласава.

Није спорно да скупштинска већина са 126 зелених дугмића може да изгласа шта год хоће. Могу да изгласају да је Земља равна плоча, али се поставља питање да ли би након такве одлуке Земља постала равна плоча. Не би, наравно.

Мислимо да просто није фер да на овај начин расправљамо о оволиком броју предмета. Опет ћемо доћи у ситуацију да нећемо моћи разговарати о неким амандманима и вероватно ће бар један закон остати без могућности да расправљамо о амандманима које су народни посланици предложили.

Ево, ја ћу кренути од Закона о предшколском образовању и васпитању, тим редоследом. Измене и допуне закона су у питању, све осим овог дуалног образовања. Став Српске радикалне странке је генерално да су измене и допуне закона некако губљење времена, да се никада кроз измене и допуне закона не постиже једна нормална целина и да се никада на тај начин не уради оно што можда и Влада жели. Увек је боље да се донесе потпуно нов закон. Јесте ово, на изванредан начин, усклађивање са законима

који су донети, мада има ту и неких нових ствари. Зато би свакако било боље да имамо предлог потпуно новог закона. Али добро, шта је ту је.

У овом Предлогу закона о изменама и допунама закона о предшколском васпитању и образовању, пошто смо заиста ускраћени за довољно времена, скренућемо пажњу само на две-три битне ствари. Чини ми се, министре, да већ овим првим члановима нисте водили довољно рачуна ни о члану 10. Устава Републике Србије, нити о члану 11. Закона о употреби језика и писама. Врло је прецизно, на основу Устава, у том закону предвиђено на који начин, под којим условима и где могу да се користе језици националних мањина. Ово како сте ви овде предвидели није баш у складу са законима. То морају да одређују локалне самоуправе у зависности од тога колико има ... Односно, 15% становника на тој територији треба да буде из одређене националне мањине да би локална самоуправа донела одлуку о употреби језика националне мањине. А по овоме што сте овде написали, отприлике, што је немогуће, ви мислите да може у Лапову да се отвори предшколска установа на мађарском језику. Не може, као што не може у Сенти, на пример, да се отвори предшколска установа на бугарском језику. Просто, морамо водити рачуна о неким другим законима који нас обавезују.

Такође, мислимо да Закон о заштити података о личности није поштован, али надамо се да ће бити времена да по амандманима разговарамо јер смо поднели амандмане у том смислу. Претерано је тражити оне податке, бар што се предшколске деце тиче, матичне бројеве и тако даље. Знате, много је злоупотреба и морамо водити рачуна о томе да кроз доношење закона не отварамо могућности злоупотреба него да, где год је могуће, сужавамо простор за тако нешто.

Када је у питању Закон о основном образовању, односно Предлог закона о основном образовању, ту смо такође поднели одређен број амандмана. Имамо неке интересантне примедбе и мислимо да је добро, пре свега ради јавности, да се чују.

Ви овде предвиђате, односно форсирате, што не треба да буде карактеристично за закон, неке посебне програме. Можете да кажете уопштено да ће се уводити посебни програми, али да кроз закон форсирате програме Монтесори, Декроли, Штајнер и тако даље, односно конкретно ова три програма, то не може тако да се ради. Кажете: „и слични“. А који су то – и слични? Или – и други? Не можете. Зашто би нама били интересантни ти посебни програми које су смислили неки Рудолф Штајнер, Марија Монтесори итд.?

Мислимо да то не треба да буде део овог закона, бар не на тај начин. Ми смо вам ставили амандманом примедбу да то мора да буде уопштено.

Ако се уводе посебни програми, онда то треба да буде општи став, а не ови посебни које ви сада намећете јер, као, ови програми кажу да је циљ да дете уме да употреби главу, руку и срце у различитим ситуацијама у животу итд.

Ово је опет играње са некаквим европским школама и школицама. Говорила сам вам и прошли пут о томе како то заправо вређа интелигенцију и деце, и родитеља и наставника. Не можемо ми да се понашамо, још то кроз законе да верификујемо, као да смо, не дај боже, малоумни у односу на те који нам дођу из Европске уније па нам нешто паметују, причају итд. Паметнији смо ми много од њих.

На крају крајева, образовање и систем образовања по којем сте се и ви, министре, школовали, и госпођа Маја Гојковић, ја и многи овде очигледно, на основу онога што смо ми постигли, показује да је то био добар систем образовања. А ово што се сад уводи и што је уведено још од Гаше Кнежевића па даље заправо је само суноврат образовања.

Ви знате министре, нажалост, да основну школу завршавају деца, а да сричу, не умеју да читају. За све то су криви лоши закони. Наставници немају никаквих права у школи, наставник не сме да се обрати ученику и да му каже да мора нешто да научи зато што, боже, његова мама и његов тата имају пара да дају неку донацију школи; они тамо долазе, ударају шаком о сто, ко сме да дирне њихово неваспитано дете и дете које не жели да учи.

Дакле, морамо вратити достојанство просветним радницима, а то ови закони не омогућавају. Верујте, и скоро сам сигурна да се слажете, да то јесте основни проблем. Не знам како је било у вашој школи (говорим о вашој приватној школи), ви сте то вероватно успевали да на неки ниво подигнете, али, генерално, у школама у Србији стање је катастрофално. Да ли је пре неких петнаестак година било замисливо да ученик сме да удари наставника? Данас сваки наставник страхује да ће неко бахато дете да га удари усред часа, јер се то заиста, нажалост, дешава. О вршњачком насиљу да не причамо, и у основној а поготово у средњој школи.

Остале измене у овом закону су вам апсолутно козметичке и ништа суштински не значе. Замислите која је то велика измена, раније је писало „начин живота“, ви сада кажете „животни стил“. Шта то мења у суштини у систему основног образовања? Наравно, апсолутно ништа.

Казнена политика вам је много, много лоша и отвара могућности за злоупотребу. Не може за исти прекршај да се направи распон казни од, не знам, 25.000 до милион. Не може. Ко је тај који ће да арбитрира па ће онога да казни са 25.000 динара, онога са милион? Не може. То једноставно није могуће. Можда није баш 25.000, али, заиста, огроман је распон. Ми смо вам ставили амандман и било би добро да тај амандман прихватите.

Још нешто, министре, форсирати кажњавање установа енормно високим казнама је лоше јер се на тај начин установа доводи у ситуацију да не може да функционише, ионако немају пара. Зашто би сви у тој установи, тој школи, том вртићу трпели зато што имају бахатог директора, за којег ви предвиђате казну само 100.000 динара?

Па казна за директора мора бити таква да њега упозорава да мора бити одговоран. Јер директор је тај који бира, и уз провизију, ко ће децу водити на екскурзију, који одређује где ће који наставник да ради, који смањује или повећава фонд часова, који ведри и облачи, који бира који ће се учбеници користити – такође се то, нажалост, углавном ради уз провизију. То је јавна тајна и сви који ту седите то одлично знате, али ми треба да водимо рачуна да кроз ове законе то сведемо на минимум.

Што се тиче средњег образовања, овде је такође у питању усклађивање са оним законом и опет су само козметичке промене. Опет ћу навести пример: стајало је „наставни програм“ у неком члану, сада је то „програм наставе и учења“. Дакле нема ту никаквих битних промена. Да се доносио цео закон, као што сам на почетку рекла, па да се успут и то променило, имало би смисла. Овако, заиста није било потребе и ништа не значи.

Предвиђате у том Закону о средњем образовању да школа треба да негује партнерске односе са родитељима. Питам вас – како? Како и са којим родитељима? Добро знате како се бирају родитељи у школским одборима и на који начин они заправо управљају наставницима. Они угрожавају наставнике у њиховом послу, у њиховом раду. Они кажу – еј, ја сам окречио школу, ти немаш право... Немојте да вртите главом, министре. Верујте, могу да вам наведем колико хоћете примера, али не желим да угрозим те наставнике јер би се отприлике могло знати одакле имам те информације. Ето, плашим се да то кажем да не би неки људи трпели због таквих директора, а вама могу да кажем и рећи ћу вам, ето.

Број ученика за упис остављате у надлежност јединици локалне самоуправе. Грешка! Ви узимате све надлежности наставницима – тамо родитељи, овамо локална самоуправа. За шта служе наставници? Да их малтретирају родитељи, да их малтретирају бахати ученици, да им директори кажу ћути, ћути, ја имам везу у врху партије итд.? Немојте то да радите. То заиста није добро ни за наставнике, а поготово није добро за децу коју они школују.

Није добро ни да лице са 17 година може да упише средњу школу. Знате, разлика је између 15 и 17 година, а поготово што је претпоставка да дете са 17 година, малтене одрасла особа, старији малолетник са 17 година, ако није већ уписао школу, вероватно је проблематичног карактера. И ви га

сад... Нити ће се он уклопити у тај свој разред, а сви други ће имати, вероватно, проблема са њим, страх од њега итд. То такође није добро.

И, једна озбиљна примедба. Предвидели сте да гимназије имају одељења за ученике са изузетним способностима. То треба да предвидите и за стручне школе. Поготово ако је тачно ово што сте малопре причали за дуално образовање, онда треба да прихватите овај наш амандман па да то уврстите.

Што се тиче закона о дуалном образовању, став Српске радикалне странке је да овај закон не треба да се доноси. Не треба генерално, а поготово не у околностима у којима се данас налази држава Србија, у економској, привредној ситуацији у којој се налази држава Србија.

Немојте да заваравате ни себе ни јавност тврдњом коју сте јуче изнели – да ова деца кроз дуално образовање уче за познатог послодавца. Који је то познати послодавац? Да није можда „Јура“? Они код којих стално запослени радници морају да носе пелене? Ви ћете од њих тражити или ће они прихватити да приме ученике да уче кроз овај ваш програм дуалног образовања и да им плате? Како да неће! Знате шта ће да раде? Узеће ту децу да им раде најтеже и најпрљавије послове, држаће их месец-два и онда ће да раскину уговор.

А ви сте, ничим изазвани, у закључивање уговора увели Привредну комору. Овај уговор који сте предвидели у закону апсолутно је на страни послодавца. Начин раскидања од стране послодавца – само ће рећи немој више сутра да долазиш, радио си, чистио си погон два месеца. Они, министре, не плаћају редовно ни људе који су редовно запослени код њих, а камоли да ће да плаћају ученике.

Још већи проблем, ми не смемо дозволити кроз овај вид дуалног образовања, поготово ово што ви најављујете у медијима, јуче и данас овде, да то личи за младе људе, за ову децу која ће уписати средњу школу, супер, једва чекају, добиће неки свој динар. Немојте да због овога, због сиромаштва, због беде, због незапослених родитеља, због пола милиона људи у Србији који раде за загарантовани лични доходак, за минималац... Ово ће бити мамац за децу из таквих породица, да би се решиле беде, да уче за најједноставније послове, фактички, да уче да буду физички радници, а међу њима вероватно има много деце која би била одлични лекари, програмери, правници, економисти итд. Ово је једна велика превара коју никако не бисте смели да... скупштинска већина не би смела никако да усвоји.

Морамо имати у виду страшне статистичке податке, министре, да је у Србији сваки пети грађанин старији од 15 година без основне школе. А ми их сада терамо кроз ово дуално образовање да буду једва са основном

школом. Шта ће научити са 20% времена проведеног у школи кроз то дуално образовање? Неће научити ништа. И неће имати посла, то та деца треба да знају. Неће имати посла. Ове фирме које доводе своје, отварају своје погоне, ово што Вучић сваки дан отвара по Србији, они оду чим потроше паре које им држава да, они напуштају. Добијају отказе и они који су запослени, а камоли да ће примати неке нове људе.

Ви на овај начин покушавате неприпремљено да уништите будуће генерације наших младих људи. Кажете да ово нема везе са „шуварицама“. Ма нема везе са „шуварицама“, али „шуварице“ су биле експеримент – и ово је експеримент. „Шуварице“ су неуспели експеримент – и ово ће бити неуспели експеримент. О томе заиста мора јасно и гласно да се проговори.

У Србији 6,5% људи има факултетску диплому. У овим дипломама су и оне које се купују на киосцима за брзу храну. Знате да је то сад у Србији – да се купи диплома, ништа једноставније. Па онда неко има диплому, не зна тачно ни шта му пише, какво звање има и где је то евентуално завршио. Дакле, и под тим условима свега је 6% факултетских диплома у Србији.

Министре, морамо да стварамо услове да се деца, да се млади људи у Србији школују. Не смемо да будемо формално образовани, а у суштини необразовани, да би ови из ЕУ могли да манипулишу будућим генерацијама. Зато вам наређују и налажу да донесите овакве законе. Њима требају такви који, као, имају диплому, не знају тачно какву... Али онда га тамо неко врло лако изманипулише, каже – еј, ти си школован човек, ти можеш то и то. Па ће он да уради најгори могући посао.

Повуците овај закон, министре, због вас, због ваше каријере, због грађана Србије, због деце која морају да се школују за озбиљне стручњаке а не за физичке раднике. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Не могу да повучем, поштована посланице, јер нисте у праву.

Физичка и проста радна снага је завршетак основне школе, и курс, и неформално образовање. Овде говоримо о трогодишњим и четворогодишњим моделима, уз рад и школу истовремено. Процеси се дешавају у школи, у првом разреду само један дан на пракси; како је ученик старији, број часова се повећава. Када говоримо о 20% и 80%, то је само однос стручних предмета, а не општеобразовних, тако да та формула другачије изгледа.

Да ли је то привреда какву ми очекујемо и желимо? Па није у овом тренутку, сигурно. Ми не говоримо овде о 80% ученика у средњем стручном образовању, него о једном минималном проценту, око 10%, колико тек треба да достигнемо.

Са 6,5% високообразованих заиста нисмо тамо где још треба да стигнемо, али је чињеница да подела рада у свакој земљи, па и у Србији, има разне нивое образовања и разне нивое квалификација, то је вама познато.

Да ли ће само сиромашни ово бирати? Па, неће. За сиромашне постоје добре стипендије, постоје добри смештаји у дому итд.

Када је у питању улога посебности гимназија, постоји посебност и у средњим стручним школама. Такође, информатички смерови у електротехничким школама имају тај атрибут. Тако да је то решено и решаваће се даље.

Однос са родитељима треба да се изграђује. Зато су и замишљени ови општински савети. Њихова улога не сме да буде доминантна, а не сме да буде потцењена.

Што се тиче помодарства, ја сам најмање помодар, али нисам ни толико „оперисан“ да не гледам да ли је неко нешто боље смислио од нас. Када узмете неки модел или метод који је добар, али само као метод а не као цео програм, онда оплемените нешто своје. Има и да неко узима од нас: јуче је, рецимо, био министар Републике Српске, они желе да дођем у Бањалуку да им помогнем око разних модела које смо ми овде радили, од реформисане гимназије надаље, што ћемо са великим задовољством урадити.

Када је у питању заштита података деце, сетите се закона који смо недавно усвајали, прелази се на јединствени образовани број (ЈОБ), којим ће у потпуности бити заштићени подаци кроз школовање деце, од предшколског до студија.

Посебни програми су само модели којим школа може да помогне, оплемени себе, методи. Рецимо, Монтесори се примењује у многим школама јер постоји удружење где се васпитачи, учитељи обучавају да неку од метода учења кроз неке процесе игре усвоје, што је врло примамљиво. Да ли је измислила Италијанка или Српкиња, било ко други, за целу причу није битно.

Све што смо ми радили, радили смо захваљујући домаћим експертима, домаћој памети. Досад је у образовање Србије, колико сам сазнао, од Европске уније ушло 75 милиона евра. Волео бих да ми неко покаже где. Ми смо целу ову годину радили само са буџетским средствима и уз помоћ компанија које су овде, на нашем подручју, за све што смо додатно хтели да иновирамо или поспешимо, и са стручњацима које

поштујемо, а то су наши људи, доказани на нашим установама, тако да ту немојте имати дилему, мислимо исто.

Употреба језика регулисана је системским законом и то је нешто што смо у кровном закону урадили.

Извињавам се што онда када смо усвајали она два закона нисмо могли обједињено да радимо све, али то је прегломазно. И сад је гломазно, слажем се с вама. Тако да ова три закона, о предшколском, основном и средњем, јесу усаглашавање са системским законом. Нужно је да се то уради, јер тек онда иду подзаконски акти. Сва она питања која нису регулисана ни овде морају се регулисати са око двеста правилника, од норматива, спреме, опремљености школа, површине и свих других услова, па надаље. Можемо водити дискусију о чему год, али многе ствари које сте рекли уважавам. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Господине Орлићу, желите реплику на излагање колегинице Радете. Помињање имена председника странке, да ли је тако?

Изволите.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Хвала, господине председавајући.

Дакле, управо због помињања председника странке у реченици која је, чини ми се, требало да укључи неко питање инвестиција, субвенција, па је поменуто и колико је отворено радних места, нових радних места кроз програме субвенција и колико је то трајни резултат. Чини ми се да је овде речено да су те компаније дошле да би новац добијен кроз субвенције државе искористиле и како га искористе, тако одлазе. Ако смо се разумели шта је речено, да се разумемо и зашто то није истина.

Пре свега, драго ми је што нико у Србији нема дилему на тему како се према том питању и у тој проблематици односио, односно сналазио бивши режим; да више ни за кога тајна није да је на стотине хиљада радних места за њиховог вакта ту изгубљено. Изгубљено нестручношћу, незнањем, бахатим односом према судбини човека. О томе ћемо данас сигурно расправљати овде, јер су сигурно веома забринуте за оно што се дешава данас, а не осврћу се на оно што су чинили сами. Драго ми је што то никоме није питање, што је то јасно свима.

Шта се дешава данас? Ако постављамо питање над 140.000 нових радних места, остварених и зарађених у Србији у протекле три године; ако говоримо о око 60 нових производних погона и фабрика, за које је лично заслужан председник државе Александар Вучић, колико је трајно и колико то земљи значи – да се не говори напамет, него да се прочита. Ево, 27. 7. текуће године објављено је једно истраживање, које је радила Светска банка за потребе нашег Министарства привреде. То истраживање каже

следеће: „Анализом пословања тих компанија које су добиле субвенције дошли смо до закључка да укупан износ очекиваних јавних прихода износи 511, 8 милиона евра и 4,08 пута је већи од одобрених средстава за пројекте у посматраном периоду.“ Толико на тему колико значи.

(Председавајући: Захваљујем, колега Орлићу.)

Још једна реченица и овим завршавам, господине председавајући.

„Очекивано време за поврат подстицаја кроз јавне приходе је 14 месеци.“ Па нека кажу сами грађани Србије да ли су те фирме угашене после 14 месеци. Све је јасно.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Реч има народни посланик Вјерица Радета, право на реплику.

Изволите.

ВЈЕРИЦА РАДЕТА: Реплика министру, нећу реплицирати колеги зато што ћу ова питања постављати ономе ко је надлежан за то да одговори, то су председник Владе, министри итд.

Министре Шарчевићу, прилично смо се ми разумели на ову тему, али ви имате други концепт. То је наравно одлука, не верујем ваша лично, вероватно одлука Владе Републике Србије. Понављамо, лош вам је концепт, бар кад је у питању дуално образовање.

Када о томе говорите, а малопре сте износили одређене податке, требало би да имате на уму да смо, нажалост, први у Европи по броју функционално неписмених. Први у Европи! Педесет посто одраслих људи је функционално неписмено. Шта мислите, да ли ће бити функционално писмена деца која ће се кроз дуално образовање школовати? Неће. Све ће то изаћи као функционално неписмено. У том смислу вам говоримо – немојте и даље да нас спуштате испод нивоа савремених европских земаља. Паметни смо људи, интелигентни смо, стварајте услове да се деца школују. Немојте...

Ово дуално образовање, верујте, није никакво школовање. Па на курсевима се завршавају разни занати у народним универзитетима и постају одлични мајстори. Ништа ми немамо против тога, ко жели то да ради, часни су то послови, али овај мамац који сте кроз овај закон бацили одвешће децу из сиромашних породица да иду да се школују тамо где се заправо неће школовати.

Што се тиче овог што сте рекли, да вас зову да помогнете Републици Српској, помозите Републици Српској сви, на сваки начин, у томе имате нашу подршку. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

Повреда Пословника, народни посланик Наташа Сп. Јовановић.

НАТАША Сп. ЈОВАНОВИЋ: Јављам се по члану 27. и по члану 107. јер смо дужни да штитимо достојанство Народне скупштине, а и ви, господине Милићевићу, ако сте довољно упућени у одређене проблеме у градовима у Србији. А ако нисте, ево, ја ћу вам помоћи, да знате за убудуће.

Наиме, колега Орлић, који се јавио на реплику колегиници Радети, морао би да зна, а ви да га упозорите када говори, да није све тако шарено и бајно као што жели да представи. У Крагујевцу, у којем је „Фијат“ првобитно ...

(Председавајући: Колегинице Јовановић, немојте, молим вас ...)

Дозволите да завршим, важно је за вас да научите нешто као председавајући.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колегинице Јовановић, дозволићу вам да се јавите и да укажете на повреду Пословника, али вас молим да то не користите у комуникацији са колегом Орлићем, односно да не злоупотребљавате и не реплицирате колеги Орлићу. Молим вас, укажете мени шта је основ и реците ми у чему сам повредио Пословник. Изволите.

НАТАША Сп. ЈОВАНОВИЋ: Не морате на сваку реакцију из владајуће партије да реагујете. Ви сте довољно самосталан човек и имате искуства у председавању. Вама се обраћам и зато вам кажем, да бисте знали. Сваки пут када народни посланици износе неистину, а дужни су да говоре, ви сте дужни да их упозорите.

„Фијат“ је имао 3.200 запослених, сада има 900 мање. Господин министар мора да зна да ниједно дете по овом закону о дуалном образовању, то вам гарантујем, господине министре, динар неће добити од италијанске фабрике у Крагујевцу, јер они из буџета узимају 12.000.000 сваког месеца за обуку радника, не плаћају порез на зараде и не плаћају ништа држави Србији. Дакле, ми ћемо те послодавце...

(Председавајући: Колегинице Јовановић...)

То је говорила госпођа Радета веома прецизно и смислено, да би се неко јавио да паметује и да прича нешто о чему везе нема.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, колегинице Јовановић. Малочас сам по том основу дозволио колегиници Радети да реплицира и добила је додатно два минута да образложи министру. Мислим да нема потребе, заиста, да кроз указивање на повреду Пословника улазите у дијалог и реплицирате министру. Имате сасвим довољно времена посланичке групе и расправа је тек почела.

Да ли желите да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника? (Не.) Захваљујем вам.

Реч има народни посланик Бошко Обрадовић.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Поштовани грађани Србије, опљачкани и ојађени под влашћу Српске напредне странке и Социјалистичке партије Србије, мени је изузетно драго да водим полемику са министром Шарчевићем, једним од ретких министара у актуелној влади који је изнео и понеку добру идеју за време свог мандата. Када га критикујем, и то веома оштро, он одлично зна да сам увек био први да подржим добре ствари које је рекао или урадио, од увођења ђачких униформи до неких других тема, тако да је ово једна отворена полемика између њега и мене и мислим да је то корисно за опште добро. Тако ћу и наступити, рећи ћу шта је добро и шта је лоше. Мислим да је то једини прави приступ који треба да има неко ко представља опозицију у Србији у овом тренутку.

Господине министре, оно што је основни проблем са читавим овим сетом просветних закона... А ви сте и ту показали да сте бржи, јачи, бољи, спретнији од осталих министара којима требају године да донесу било какав системски закон у овај Дом Народне скупштине Републике Србије. Ви сте барем искорачили и рекли – ево, ја мислим то и ово је мој сет закона, а да ли је добар или лош, то ћемо да видимо. Ја вам у том смислу заиста честитам јер, за разлику од других министара у Влади Републике Србије, који су годинама министри а никада нису донели ниједан системски закон у својој области, ви сте то урадили за годину дана свога рада.

Међутим, оно што је овде проблем јесте што нисте смели, умели или могли, из било ког разлога, да се суочите са правим просветним проблемима. Ви сте практично избегли праве проблеме да бисте се бавили другим проблемима, односно бавите се другим проблемима да бисте избегли праве проблеме. Наравно, основни проблем с којим се суочава држава Србија јесте бела куга и демографско нестајање српског народа. Други највећи проблем јесте одлазак младих високообразованих и висококвалификованих људи у иностранство. Мени је иначе била генијална недавна изјава министарке без портфеља Славице Ђукић Дејановић да је она доласком на то место први пут сазнала да ми имамо проблем демографске катастрофе, што само говори о кадровима који су нам данас министри, који се прихватају одређених министарских задужења о којима ништа не знају. Зато скрећем пажњу да ми најпре треба да решимо тај проблем па онда да се бавимо било којим другим проблемом.

У сфери ових закона о којима ви овде говорите имамо и низ других изузетних проблема које ви нисте ни поменули. Примера ради, у предшколском образовању имамо проблем са групама деце у вртићима које су прекобројне, са веома тешким условима рада и малим платама васпитачица у вртићима. Наравно, огроман број је са недовољним бројем места у вртићима, у предшколском образовању. То су прави проблеми,

посебно у Београду, Новом Саду, великим градовима, који нису још увек решени.

Један од највећих проблема српске просвете свакако је и висина зараде коју имају просветни радници у Србији као најобразованији слој становништва у Србији који, нажалост, још увек има плате испод просечне плате у Србији, што је скандал над скандалима и само говори о односу ове државе, односно власти према просвети у Србији.

Две ствари свакако нисте смели да додирнете, а то су купљене дипломе и докторски и други радови који су плагијати, зато што имате колеге у Влади Републике Србије које су урадиле плагијате својих докторских радова. Наравно да нисте смели да додирнете ово осине гнездо истине о купљеним дипломама у врху Српске напредне странке.

Такође нисте смели да се дотакнете теме партијског запошљавања, па и у просвети, и наметања хомосексуализма, родне равноправности и сексуалне оријентације као нечега битног, о чему нема уопште ни помена у Уставу државе Србије.

Наравно, и ту имате проблем у Влади, не можете говорити против нечега што је основна оријентација Владе Републике Србије Александра Вучића, а то је промоција хомосексуализма. Оно што је изузетно важно јесте да донесемо један закон који би забранио промоцију хомосексуализма малолетним лицима у Србији, али сам сигуран да ви то не смете никада иницирати. Просто, ви сте једна геј-френдли Влада и није реално да ви спречите оно што заправо треба спречити, а то је управо промоција ...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Господине Обрадовићу, молим вас да кроз вашу дискусију водите рачуна о достојанству Народне скупштине и да поштујете представника предлагача, у конкретном случају господина Шарчевића. Изволите.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Хвала, председавајући.

Разумем да се стидите што сте геј-френдли Влада, али ви јесте таква влада и ја не видим ... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Обрадовићу, да ли желите да говорите о сету законских предлога који су на дневном реду? Сугеришем вам још једном да водите рачуна о достојанству и угледу Народне скупштине Републике Србије. Да ли можете да испоштујете тај минимум културе и толеранције?

Изволите.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Хвала, председавајући.

Мени је драго да грађани Србије могу да виде о чему не сме да се говори у Народној скупштини Републике Србије.

Господине министре, оно што је заправо основни проблем са законом о дуалном образовању јесте снижавање нивоа општег образовања и писмености наших ђака. Не бих волео да кренете путем западног образовања, које је уништило државно образовање, свело га на ниво крајње неписмености основног образовања у државним школама, да би профитирале приватне школе и да би приватне школе биле школе за елите, а у државним школама се школовала само сиротиња и они који треба да буду будућа јефтина радна снага у неолиберализму и капитализму.

Мислим да ви овим законским решењима и те како радите на снижавању опште писмености, образовног нивоа друштва знања и образованости нације која је предвиђена Стратегијом о образовању. Практично, ви одустајете од Стратегије о образовању и улазите у једну потпуно другу сферу тиме што, примера ради, у средњем стручном образовању дајете максимум 30% општеобразовних предмета у трогодишњем средњем стручном образовању, а максимум 40% општеобразовних предмета у четворогодишњем средњем стручном образовању. Дакле, мање од половине образовања наше деце биће посвећено општеобразовним предметима, што јасно говори да имате тенденцију да она буду мање образована, односно да буду више прилагођена тржишту јефтине радне снаге код страног газде.

Мислим да је такође веома спорно ових 80% стручне наставе која ће се одвијати ван школе. Шта ће радити школа ако ће 80% стручне наставе да се одвија ван школе?

Исто тако, спорна је улога Привредне коморе, која преузима улогу Министарства и почиње, практично, да се бави педагошким и просветним радом, што је незамисливо и нелогично, као и улога тог инспектора кога сте предвидели.

Једно велико и важно питање – на чији терет ће ићи ово образовање и ова стручна настава код послодавца? Да ли на терет послодавца или на терет државе? И једни и други су у проблему да буду додатно оптерећени.

Оно што сте свакако могли да приметите јесте да Српски покрет Двери, односно наша посланичка група није поднела амандмане типа „брише се“ или томе слично када је у питању закон о дуалном образовању, зато што ми нисмо у начелу против тог закона. Ми смо против начина како ви спроводите тај закон и низом амандмана смо указали на све што је ту проблематично.

Да, треба спојити школу са привредом. Да, треба прилагођавати образовне процесе тржишту рада. Да, треба имати што више стручне праксе како би се млади људи оспособљавали да што пре дођу до запошљавања.

Све је то у реду, проблем је само како ћете ви то овим законом да спроведете.

Где вам је, господине министре, домаћа привреда? Где су вам домаћи научни институти који су угашени у неком претходном периоду и уништени на сваки начин да би стране компаније, страна роба и стране технолошке иновације могле да преплаве наше тржиште, а да ми не будемо конкурентни ни у једној области домаће привреде, интелектуалног развоја? Дакле, не можете применити дуално образовање у домаћој привреди, већ једино код страног газде, односно код страних компанија које ваша влада фаворизује у Србији дајући им новац из буџета, странцима који долазе, за свако новоотворено радно место.

Увек сам постављао веома једноставно питање – зашто те наше паре из буџета не дате нашим, домаћим привредницима па да онда они имају неку врсту обавезе да уђу у систем дуалног образовања, да и они нешто врате својој држави, да овај инструктор који ће се бавити овим дететом у школи буде мотивисан да се њиме бави, а не да му потписује да је нешто завршио а да га није ни видео. Да бисте тражили нешто од домаћег предузетника, морате нешто и да му дате. Шта сте му дали од кад је Александар Вучић дошао на власт? Ја ћу да вам кажем: дали сте милијарде евра из нашег буџета страним компанијама које су дошле у Србију, а мрвице или готово ништа домаћој привреди и пољопривреди, која заправо треба да буде темељ овога друштва.

Овом државом владају стране банке. Уништили сте комплетно домаће банкарство, које нема никакву подршку ове државе. У таквом амбијенту не може да вам успе дуално образовање. У таквом амбијенту, господине министре, дуално образовање је образовање за јефтину радну снагу ваших страних пријатеља из мултинационалних компанија које овде долазе са најнижим радним местима, за које ви заправо почињете да школујете јефтину радну снагу.

Значи, ваша идеја дуалног образовања јесте да Срби буду робље код страног газде, односно да се читава Србија претвори у земљу у којој ћемо сви радити као јефтина радна снага код ваших пријатеља Арапа, Немаца и других, којима поклањате не само паре из нашег буџета него и наше пољопривредно земљиште, бесплатну инфраструктуру, ослобођење од плаћања пореза. И, што је посебно важно, не наплаћујете им порез на екстрапрофит који износе из ове државе. Чак лажно приказују своје пословање са губитком и износе паре у иностранство, а ова држава то дозвољава зато што не смете да се супротставите вашим пријатељима, страним газдама. То је проблем са вашим концептом дуалног образовања. Зато не можемо да га подржимо у овим појединостима.

У начелу можемо да се сложимо са тим да имамо што више стручне праксе, али то се, господине министре, ради на један други начин. То се ради путем закона о занатству, који ова влада већ шест година не може да донесе. Једина смо држава у Европи која нема закон о занатству, која није решила проблем занатских удружења, која није решила проблем занатске коморе. Преко тога се решава дуално образовање, господине министре, а ви то нисте предвидели, нити имате у виду зато што овде фаворизујете Привредну комору, која је страначка организација СНС-а, која је иначе служила свим властима па тако служи и вашој власти. Преко Привредне коморе ћете имати контролу овога система уместо да то дате онима који су заправо најближи систему дуалног образовања, и вама је то јасно, то су занатлије, занатска удружења, занатске коморе; то је закон о занатству, који нисте донели јер сте једна неспособна власт.

Оно што је, господине министре, додатни проблем са дуалним образовањем јесте како ћете га спровести у малим срединама. Како ћете у оним уништеним локалним самоуправама које немају никакве фирме, никакве фабрике, никаква индустријска постројења, практично никакву привреду, организовати дуално образовање? То је оно о чему вам говорим: прво треба демографски обновити Србију, да уопште имамо ђака; онда треба обновити домаћу привреду и пољопривреду, да имамо радних места и домаће производње; па тек онда обновити занатство и увести дуално образовање, које би онда тек имало смисла. Овако, ви само школујете децу за јефтину радну снагу код страног газде.

На крају, још две ствари које су мени биле врло карактеристичне и дужан сам да о томе кажем коју реч. Прва се тиче онога што сте ви јуче поменули, да ћете усклађивати здравствени систем са основном школом и обавезама које школа треба да има према томе – поменули сте вакцинацију, што је мени било врло карактеристично. Морам да вас обавестим, господине министре, у име огромног броја родитеља у Србији, да смо ми веома, веома скептични према систему вакцинације у Србији из веома једноставног разлога. Нема ниједног нормалног родитеља у Србији који не би желео да вакцинише своје дете против заразних болести, таквог нема. Шта је проблем? Проблем је што родитељи у Србији немају поверење према вакцинама које долазе из иностранства и које овде не пролазе никакву контролу референтних лабораторија, што немамо домаће вакцине и што не можемо бити сигурни у квалитет вакцина које се увозе из иностранства.

Дакле, морате да разумете неповерење и сумњу родитеља у Србији према вакцинацији, не зато што су родитељи против здравља своје деце него зато што су... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Оппростите, колега, није до мене. Пријавите се поново.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Господине председавајући, разумем да се мени чудесно искључује микрофон када критикујем Владу, али хајде да разумемо да је ово стварно била грешка.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Стварно није било намерно.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Надамо се да је тако, да је случајна грешка.

Господине министре, надам се да ћете разумети ово о чему сам говорио у име огромног броја родитеља у Србији који су заиста с правом забринути каква је исправност вакцина у Србији, које су то нове вакцине које се уводе, о којима веома мало знамо и како да се вратимо на производњу домаће вакцине, јер не заборавите какав је одзив за вакцинацију био када смо имали домаћу вакцину. Наравно да смо сви за вакцинацију наше деце против заразних болести, али домаћом вакцином, за коју поуздано знамо какав је њен квалитет и да ли је исправна.

На крају, једна веома важна ствар. Морам да вас обавестим, господине министре, као професор српске књижевности и језика, да бошњачки језик не постоји, уосталом, као што не постоји ни црногорски, ни хрватски, али то је једна друга тема; све су то варијанте српског језика. Молим вас да узмете у обзир ситуацију која се управо дешава у Рашкој области и да никада ту област не називате Санцаком јер је то окупациони термин из времена турске власти; у питању је Рашка област и Рашки управни округ државе Србије, како налаже наша територијална организација државе.

Да вас обавестим, велики проблем имају и наставници и деца у Новом Пазару, Сјеници и Тутину зато што су наставници српске националности обавезни да предају на измишљеном бошњачком језику, као што су и деца српске националности обавезна да присуствују предавањима на измишљеном бошњачком или босанском језику. Мени је свеједно како га зову, он не постоји, то је само варијанта српског језика и то знају сви лингвисти света, то је основна истина науке о језику. Само политичари, који су дозволили да један измишљени језик постоји у образовном и просветном систему Србије, могу себи да дозволе, рекао бих, такву научну глупост да измишљају језик који не постоји.

У том смислу, молим вас да у овој причи о матерњим језицима или језицима националних мањина заиста узмете у обзир лингвистичке чињенице, а не само политичке чињенице – када неко жели да измишља језик за своје измишљене нације и измишљене државе. Молим вас да се ту држимо основних лингвистичких и научних чињеница о језику. Наравно да

сваки од тих измишљених језика има неке своје посебности, али само као варијанта српскога језика.

Мислим да сам био веома отворен да кажем шта је добро и шта је можда добра замисао, али пракса остварења онога што ви радите је веома проблематична, пре свега зато што сте лимитирани јер седите у једној влади која није српска влада, већ влада која делује искључиво у интересу страних компанија, страних банака, страних амбасада. Зато не можете самостално да водите просветни систем Србије и да решавате ова нагомилана питања, већ морате да радите онако како вам се каже. А у овом тренутку вам је речено – страним компанијама у Србији треба јефтина радна снага, школујте децу да би била јефтина радна снага код страног газде. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Реч има представник предлагача, министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Сложићу се с вама у нечему, а то је да нам треба више деце у Србији и да то не можемо решити тако брзо. И ако се деси брзо, морају да порасту, а дотле школовање мора да траје. Док се то не деси, морамо да радимо с овим што имамо.

Да изузmem приче о вакцинацији јер заиста мислим да је то питање министра Лончара, као што је питање закона о занатству који је у припреми питање министра Кнежевића.

Поменули смо зашто је дуално образовање у систему средњег стручног образовања као поткатегорија – јер обухвата трећи и четврти степен образовања, тако да мислим да је то довољан одговор.

Лично, ја сам Србин, и са мајчине и са очеве стране, дубоко у коренима, и зато сам јако срећан, али не мислим да сам ишта вреднији од било кога другог ко живи у Србији. А заиста поштујем оно што каже географија, историја и наша позитивна политика – да се области зову онако како се службено зову. Увек ћу се држати службених назива, закона, коме год се свиђало или не, да ли је у питању ваша воља, синдикална, било чија да је. Толико сам васпитан, то сам научио да треба и да радим овде.

Када је у питању предшколско, потпуно се слажем, ми сада, као Министарство просвете, радимо на томе да се повећа обухват, да се смање групе. Иницирао сам министарску групу да се због тога... Да кажемо искрено, многе локалне самоуправе, незреле за аутономију коју су добиле и децентрализацију која им је дата, не могу да изврше своје обавезе према предшколским радницима. Ја заступам интерес да се они врате на Републику, то можете питати и њих. Ту се поново слажемо. Да бисмо повећали капацитет, ми радимо оптимизацију простора, радимо пренамену.

Овде се усваја кредит од 47.000.000 евра који за то треба да послужи, и то је добро уложен новац, одлична камата. Тако да се после дуго времена неко тиме темељно и озбиљно бави.

Када су у питању остали нивои образовања, не могу вам сада одговорити за купљене дипломе и плагијате. Закони које смо усвојили сада јасно кажу шта могу да поништим, где могу да узмем дозволу и то ћу урадити. А ово треба да решавају други органи за период који се десио иза мене. Немам с тим никакав проблем.

Што се тиче свих других категорија, похваљујем што разумете ову категорију дуалног образовања и што је добро презентујете, али морамо се сложити око нечега. Ја такође сматрам да наша привреда није онаква какву желимо. Само да вам кажем, Комора је засад најбољи партнер, али и Унија послодаваца и многи други који су партнери са нама у Социјално-економском савету, друштво менаџера. Не може се заступати интерес само једне стране. Ја заступам интерес деце. Уговори који се потписују, све друго што је надлежност, надлежност је просветне инспекције тамо. Значи, инструктори који раде, координатори које смо осмислили, то нема ни у једној земљи која има дуални модел.

Дуални модел није питање само Немачке, Швајцарске, Аустрије, тамо је најбоље развијено, и није питање само гастарбајтерске деце. То је апсолутно погрешно. Па узмите тамо статистику, колико њих иде на студије, ко неће да иде. Видите код Словенаца, не морате даље ићи, не трче сви на студије, али зато узму у Велењу 50-60 деце из Србије па се они боље школују него та наша деца овде.

Ми правимо центре изврности. У Ваљевоу је готово, причали смо; радиће се три-четири, нове технологије, али, људи, узмите се у памет да овде постоје различити нивои образовања и рада. Нису сви сто посто у дуалном, побогу људи.

Ако смо причали о томе да нам средње стручне школе калирају са општеобразовним предметима, питам вас обрнуто – зашто смо од средњих стручних школа направили чудо, а Стратегија каже да гимназија треба да буде чудо, да 40% треба да буде обухват гимназије и да она нађе много боља решења него што их је до сада нашла? Видећете програм гимназије који је урађен, који ће врло брзо бити изложен јавности. Видећете сасвим другачију причу, која ће довести у ранг потребе средњег стручног образовања, гимназијског и дуалног као најмањег облика тог истог. За тим најмањим обликом је највећа тражња и потреба.

Поновићу још једном, нико није присилним радом отеран. Чак и да сте у праву, он бира то, бира послодавца, бира родитељ, прави уговор. То су избори у животу. Ја сам цео свој живот радио, од 15. године, студирао и био

одличан студент, и као кондуктер, монтер намештаја, ништа ми није сметало да завршим пре рока, требао ми је новац. Разумем младог човека...

Када говоримо о белој куги, да питам нешто друго: како дете које заврши нешто што не треба никоме па седи на бироу, па се школује...? Знамо шта све има сада за школовање, не можемо једном метлом то почистити, али чистићемо. И шта тај ради? Чека посао који неће добити. Ми ћемо брзо имати на порталу „Доситеј“ шта не треба уписивати зато што ће послодавци дати изјаву, анкету после годину дана које су раднике запослили, који дају добар радни допринос, са којих факултета и високих струковних школа. Кад имамо ранг-листу, онда је питање избора, да ли је неко толико паметан да добије податак на сајту Министарства просвете да тај факултет има седам година чекања за посао. Па тај оде напоље, па копа канале и пере судове. Није то такав стручњак, немамо ми толико стручњака за извоз.

А можда ће овај кренути да ради... У закону о високом образовању имамо школовање уз рад. Мислим да то није срамота, мислим да је то категорија коју смо заборавили. Мислим да у том смислу немамо проблем. Начин како то морамо да успоставимо јесте корак по корак.

Ово је закон који предвиђа примену од 2019. године. Значи, домаћа привреда је 50% укључена, тражимо моделе, имамо интензивну сарадњу до сада са 1.800 послодаваца. Ово што причате... Људи, морате изаћи на терен, отићи у фабрике, отићи у компаније. Ја лично, докле год будем радио ово што радим, нећу дозволити да иједан ученик има било какву прилику да му се тамо нешто лоше деси, то вам гарантујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем.

(Бошко Обрадовић: Реплика.)

Систем је препун. Испоштоваћемо свакога ко је пријављен. Предност има повреда Пословника.

Реч има народни посланик Александар Мартиновић, повреда Пословника.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господа народни посланици, повређен је члан 107. Мислим да су сада сви који су седели у овој сали и грађани Србије који прате овај пренос могли да виде врхунац политичког лудила Бошка Обрадовића када је рекао да држава Србија трује сопствену децу и да наши лекари, којих има овде у Посланичкој групи СНС и другим посланичким групама, трују сопствену децу тиме што им дајемо вакцине из иностранства које нису прошле одговарајуће контроле. Већи степен политичке мржње према сопственој држави у животу нисам видео.

Ово што је господин Бошко Обрадовић рекао о језику и лингвистици, држао нам предавања који језици постоје, који не постоје и

причао о купљеним дипломама... Ако мене питате, господине министре, мислим да је његова диплома спорна, јер неко ко је професор српског језика и књижевности а не разликује четири акцента у српском језику има озбиљан проблем да ме увери да му је диплома аутентична. Бошко Обрадовић не зна да акцентује речи. Не каже се бежџитџе, говорџитџе, идџитџе, седџитџе итд. Значи, човек не зна (каже, професор је српског језика и књижевности) да постоје четири акцента: дугосилазни, дугоузлазни, краткосилазни и краткоузлазни. То уче деца у основној школи. Сада замислите Бошка Обрадовића као професора који не зна четири акцента а треба да научи нашу децу који акценти постоје у српском језику!

Бошко Обрадовић запада у још један парадокс. Сећате се када је Александар Вучић отворио фабрику „Теклас“ у Владичином Хану, сутрадан је дошао Бошко Обрадовић, сликао се испред те фабрике и рекао – ову фабрику треба затворити. Сада каже – а шта ћемо са малим местима у којима нема фабрика?

(Председавајући: Захваљујем, господине Мартиновићу.)

Одлучите се шта хоћете, да ли хоћете фабрике у малим местима, Владичином Хану, Бујановцу, Црној Трави, или нећете.

(Председавајући: Захваљујем, господине Мартиновићу.)

Завршавам, господине Милићевићу, само да питам господина Бошка Обрадовића и све друге који нам држе лекције о инвестицијама.

(Председавајући: Господине Мартиновићу, само ми реците да ли желите ...)

Кажите нам једног јединог инвеститора кога сте ви довели у Србију и кажите ми које радно место сте ви отворили за грађане Србије.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Господине Мартиновићу, реците ми само да ли желите да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника. То сам покушавао да вас питам и зато сам оставио упаљен микрофон да бисте ми одговорили.

(Александар Мартиновић: Не.)

Народни посланик Маријан Ристичевић, повреда Пословника.

Изволите.

МАРИЈАН РИСТИЧЕВИЋ: Захваљујем.

Даме и господо народни посланици, члан 106, члан 107. Пословника. Ви сте, господине председавајући, допустили да нас Бошко Обрадовић у свом говору непрестано вређа. Ми који смо подржали Владу оптужени смо да смо изабрали геј-френдли Владу. Оптужио нас је човек који је правио странку на геј-паради. Дакле, он је само друга страна тог новчића. Ви сте допустили да нас он на тако груб начин вређа.

Друго, он је за Владу Републике Србије, за коју сам ја гласао, рекао да није српска. То је рекао човек који је насиљем ушао у ову скупштину, уз помоћ амбасадора САД, Скота. Без насиља и без Скота он ову скупштину не би видео.

Треће, ви сте допустили да нас он овде оптужује за пљачку. Друга ствар помоћу које је он ушао овде је Црква. Занимљиво је да нас за пљачку оптужи онај који је опљачкао Хиландар. Дакле, неко ко је од свештеника у Хиландару узео пет хиљада евра, неко ко је овде дошао на крилима владе Војислава Коштунице, односно његове странке, која је продала целокупну српску привреду за 6,7 милијарди, оптужује нас за пљачку.

Надаље, он је овде оптуживао за лажне дипломе, он који је дипломирао код члана политичког савета Двери. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем, господине Ристичевићу.

Не желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање о повреди Пословника.

С обзиром на то да сте се кроз указану повреду Пословника све време обраћали мени, ја ћу искористити прилику, само неколико реченица.

Наравно да свако од посланика и свака посланичка група има став о одређеним питањима. Ми као председавајући не можемо да предвидимо какав је тај став и на који начин ће посланик говорити о ономе што јесте тема актуелног скупштинског заседања. Можемо да се сложимо или не, али не можемо да предвидимо како и на који начин ће говорити. С друге стране, наша је обавеза да сваком – и овлашћеном представнику али и сваком посланику – дозволимо да говори. То право имају и посланици позиције и посланици опозиције.

Слажем се у потпуности с вама да оног тренутка када се направи процена да је угрожено достојанство и углед Народне скупштине Републике Србије треба да покушамо да сугеришемо. Ја то чиним нерадо кроз санкционисање, то јесте некада оправдано, некада не... Кажем, то нерадо чиним кроз санкционисање. Али сте приметили да сам кроз излагање господина Обрадовића покушао пар пута да му сугеришем, када сам сматрао да се удаљио од теме, да ипак морамо говорити о сету законских предлога о којима се води расправа.

Захваљујем, господине Ристичевићу.

Повреда Пословника, народни посланик Јахја Фехратовић.

Изволите.

ЈАХЈА ФЕХРАТОВИЋ: Хвала.

Мислио сам да имам елемената за реплику јер је спомињан босански језик и бошњачки народ, али могу да говорим и о повреди достојанства с обзиром на то да је ово што смо чули у најмању руку...

(Председавајући: Само, молим вас, на почетку, на који члан Пословника се позивате?)

Повреда достојанства, члан 107.

(Председавајући: Члан 107. је малочас био.)

Члан 106, било који.

(Председавајући: Био је и члан 106.)

Могу ли добити реплику с обзиром на то да сам спомињан?

(Председавајући: Не можете добити реплику.)

У реду, онда повреда достојанства и повреда националних осећања.

(Председавајући: Морате прецизирати члан, колега.)

Члан 109.

(Председавајући: Изволите.)

Хвала. Ако можете само да ми вратите време?

Дакле, ово што смо чули од господина Обрадовића су у основи били, можда најблаже казано, елементи фашизма с обзиром на то да је казао да не постоји један језик. Ако не постоји тај језик, онда не постоји ни тај народ. Мени је заиста чудно како господин Обрадовић, ево, ја седим поред њега, може да каже да не постоји босански језик, да не постоје Бошњаци. За њега онда не постојимо ни ми као мањински народ на овом простору. Такође ми је чудно да као лингвиста никада није чуо за српске лингвисте, поготово рецимо за Александра Белића, који говори о постојању босанског језика, како није чуо за Исидору Секулић, за Петра Кочића, који уважавају босански језик и говоре о том језику.

Истина је да ти језици имају заједничку основу, али и да имају своје различитости. Никако босански језик не може бити српски, као што српски језик не може бити босански језик. То су два различита језика. Волео бих да... Поготово што су то категорије које препознаје и Устав Републике Србије, да су Бошњаци признати тим Уставом, да је језик њихове националне заједнице признат тим Уставом и да, наравно, имају право на образовање. Зато је ноторна неистина, слободно могу казати – лаж, да било ко присиљава децу српске националности да похађају наставу на босанском језику у Санцаку. Као што нико не присиљава децу бошњачке националности да похађају наставу на српском језику, него се поштују уставне категорије, поштују се законске категорије.

Наравно, за све остало, уколико Бошко Обрадовић има потребе за лингвистичком расправом, стојим му на располагању да докажем да постоји босански језик исто као што постоји српски језик. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Захваљујем. Надокнадио сам вам четрдесет секунди, зато сте говорили дуже.

Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање о указаној повреди Пословника? (Да.)

Господине Божовићу, ви сте желели повреду Пословника?

Да, изволите.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председавајући. Члан 103.

Дакле, само морамо да се договоримо да ли сви поштујемо Пословник и да ли он важи за све једнако или за неке важе неке ствари које не пишу у Пословнику. Малочас је Мартиновић говорио два минута и тридесет секунди. Њему сте, претпостављам, као и претходном говорнику, надокнадили неко време. Не знам како је могуће да се посланицима опозиције искључује микрофон, да они немају права на реплику, да немају права чак ни на два минута да образложе повреду Пословника, а с друге стране посланицима владајуће већине омогућавате да и преко тог времена, злоупотребљавајући Пословник о раду, причају о свему само не о повреди Пословника. То је потпуно нефер понашање. Молим вас да нас све ставите у исту категорију, да оно што важи за нас важи и за посланике владајуће већине, а не да, очигледно, имате два пословника – један који важи за СНС и други који важи за опозицију. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Господине Божовићу, јако добро знате да имамо један Пословник о раду Народне скупштине Републике Србије. Ево, ја вам кажем, а ви би требало да знате и када је усвојен тај Пословник о раду Народне скупштине Републике Србије и јако добро да га познајете. Не постоје двоструки аршини и двоструки стандарди у вођењу седнице ни од стране једног председавајућег, нити председнице Народне скупштине Републике Србије.

Интересантно је да чујете само када говоре посланици позиције, али не чујете начин на који актуелне теме обрађују поједини посланици опозиције. Молим вас да и тада реагујете и да ви у конкретном случају немате двоструке аршине и двоструке стандарде.

Тачно је, дозволио сам господину Мартиновићу зато што сам га прекидао и инсистирао да одговори на питање да ли жели да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника. Не видим у томе апсолутно ништа спорно. Да се не би поново пријављивао, то је био једини разлог.

Да ли желите да се Народна скупштина у дану за гласање изјасни о указаној повреди Пословника? (Да.)

Захваљујем, господине Божовићу.

Господине Обрадовићу, видео сам да сте се јавили. Само тренутак, на ваше излагање имали смо најпре повреде Пословника, које су биле

упућене мени, а кроз помињање Српске напредне странке сада имамо најпре реплику од стране овлашћеног представника СНС.

Господине Орлићу, изволите.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Агресивни простаклук који смо видели малопре, да знате ви, господине министре и господо из Министарства, да зна и народ који ово гледа, има своје разлоге. Пошто видим да негодују они који су малочас тражили да се ставимо сви у исту категорију, да чују и они а и сви остали. Ми, хвала лепо на понуди, да будемо у истој категорији са овим Бошком Обрадовићем, не желимо никада. Ви да ли желите, утврдите сами за себе. Не знам, нисам сигуран да желите, а чућете и зашто.

Овакво понашање има своје разлоге. Један је непосредни повод, а други је трајне категорије. Непосредни повод, даме и господо, јесте да оно што је јуче објављено у дневној штампи, што тог човека директно доводи у везу са љотићевском идеологијом, са идеологијом антисемитизма и злочина против сопственог народа за време Другог светског рата, случајно не буде нешто о чему ће Србија причати. Зато је овде прост, дрзак, безобразан, вређа, труди се и да повреди друге, да би се причало о томе шта је рекао данас, а не о срамоти која је обелодањена јуче.

Непосредан повод, ево баш о просвети причамо, господине министре и господо из Министарства, јесу размишљања тог човека о Доситеју и Вуку Караџићу. Ево шта је рекао о Доситеју: да је то псеудопросветитељ, да су духовни плодови доситејевштине ванцрквеност и атеизам. А Вук Караџић – његове тековине подразумева као вуковштину, да знате и то – то је једно безбожничко народњаштво на темељима доситејевштине. И један и други су антисрпска културна лозинка. То говори човек који је професор српског језика, који се позива на Вука Стефановића Караџића безмало сваки дан. То је оно што он заиста мисли. На седници на којој расправљамо о просвети, да зна цела Србија, то је објавио у љотићевском часопису „Нова искра“ 2000. године. Заступао је такву идеологију.

А онај трајни разлог, и тиме завршавам – кад се зна шта љотићевци мисле о демократији, о вишестраначју и о Скупштини, јасно је и шта може да се очекује од њега у Дому Народне скупштине. Хвала лепо.

ПРЕДСЕДНИК: Време, хвала.

Реплика.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Госпођо председавајућа, најпре питање за вас: ако сам од петорице претходних говорника поменути и прозван по имену и презимену, на колико реплика имам право?

(Председник: Добили сте реплику на излагање.)

Њих пет ме је прозвало. Очекујем да ћу имати прилику за пет реплика, свакоме од њих.

Пре свега, оно што је мени најинтересантније и најважније јесте полемика коју сам водио са министром. Драго ми је да је министар препознао у мојим речима доста конструктивног и позитивног. Посебно ми се свидела она његова „метла“ коју жели да заведе у српској просвети према купљеним дипломама.

Али, као што сам рекао, господине министре, ви не смете да кренете уназад јер бисте морали да кренете од Владе Републике Србије у којој седите, то је проблем. Ви сте лимитирани, не смете да спроведете чак ни оно што бисте желели, то је ваш главни проблем.

Ваш други главни проблем је то што практично школујете децу да буду радници у иностранству или јефтина радна снага код страног газде. Школујете медицинске сестре које онда бесплатно шаљете у Немачку. Дакле, то је проблем вашег дуалног и сваког другог образовања.

Колико је домаћих фирми од тих 1.800 послодаваца које помињете и како уопште домаћа фирма да функционише у Србији када све паре из буџета дајете страним инвеститорима? Ја јесам затварао ту тзв. фабрику страног инвеститора, не сутрадан него истог дана када ју је Александар Вучић отварао, зато што је била лаж да ће се ту уопште запослити неки нови радници. Све је заправо, као и увек када је у питању Александар Вучић, једна велика глума и медијска представа.

Мислим да је посебан проблем ово о чему је говорио уважени колега из Рашке области. Требало би да зна да не постоји ни амерички ни аустралијски језик, већ искључиво енглески језик у његовим варијантама у САД и у Аустралији. Не постоји ни аустријски језик, већ искључиво немачки језик. Тако не постоји ни хрватски, ни црногорски, ни босански језик, већ су то варијанте српскога језика, то знају сви лингвисти света.

Слажем се да не постоји бошњачка нација – то је исто исправно мене цитирао иако то нисам рекао – из простог разлога што су то Срби муслиманске вероисповести, а измишљена политичка нација бошњаштва јесте само један политички пројекат који нам се намеће.

(Председник: Време.)

Надам се да ћу сада добити и другу реплику.

ПРЕДСЕДНИК: Нећете сада добити, можда даље у дискусији.

(Бошко Обрадовић: Тражио сам на сва излагања.)

Немам жеље да слушам увреде.

Реч има народни посланик Јахја Фехратовић.

ЈАХЈА ФЕХРАТОВИЋ: Хвала.

Дакле, изнова доживљавам овде као припадник мањинског народа, као Бошњак, шокантне ствари, да се неко ко треба да представља већински народ овако фашистички односи према припадницима других народа. Према овој идеологији, у овој држави не би требало да постоји нико други осим Срба. Ова држава је мултиетничка држава, у овој држави живе поред Срба сви остали народи, и они су по Уставу и закону једнаки.

Такође, нечувено је да неко може било коме да каже да не постоји као народ. Исто тако бих ја, да сам на позицији или на нивоу господина Обрадовића, могао казати за њега, међутим, ја сам неко ко уважава другог и другачијег. Зато бих волео и тражим, према Уставу и закону, да се сви остали тако односе према нама. Дакле, Бошњаци јесу народ, босански језик постоји и, наравно, колико год да постоји српски народ и српски језик, ми смо вековима живели и живимо у слози. Живимо испреплетани једни с другима и мислим да је то предност и Срба и Бошњака, а да увек наиђе понеко ко покушава да наруши ту хармонију.

Молим већински српски народ и већинске српске посланике овде у Парламенту да не дозволе да било ко наруши ту дугогодишњу, вишевековну добросуседску и добронародну конекцију између Срба и Бошњака. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Повреда Пословника.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Даме и господо народни посланици, госпођо Гојковић, члан 107. по други пут.

Јуче сам позвао Балшу Божовића, данас позивам и господина Бошка Обрадовића – дајте више донесите те ваше индексе, ви који сте лажна српска елита, донесите их овде у Скупштину, а ја ћу донети индекс председника моје странке Александра Вучића, донећу свој индекс, па да упоредимо вас, елиту, и нас који не знамо ништа ко је био бољи студент и ко је боље научио науке и факултете које је студирао. Молим вас, немате чега да се плашите. Причате о лажним дипломама, ко је купио докторате... Ево, сутра Скупштина заседа, доносим својим индекс, доносим Вучићев индекс, ви донесите своје, па нека народ види ко је био бољи студент и ко је заиста елита у Србији, а ко није.

Господине Обрадовићу, ја се никад не бих хвалио својим незнањем. Све фирме које долазе у Србију су српске фирме, регистроване су у АПР-у. Ниједна страна компанија као таква не може да послује на нашем тржишту, него мора да се региструје у АПР-у. Свака компанија која је регистрована у АПР-у је домаћа компанија. Зашто? Зато што подлеже прописима Републике Србије, плаћа порезе и доприносе у Републици Србији.

Само да вас обавестим, пошто изгледа нисте обавештени, као ни онај ваш Коштуница који вас је измислио, не постоји порез на

екстрапрофит. Та категорија у пореском систему Србије не постоји. Будући да тог пореза нема, нема ко од тог пореза инвеститоре да ослободи.

Што се тиче пара, ко је коме давао, вас је, између осталог, измислила Демократска странка Србије и Влада Војислава Коштунице која је све живо по Србији приватизовала, између осталог и ону фабрику у Владичином Хану. У време када је „Колубара“ била у највећој дубиози од скоро десет милијарди динара, ви сте добили 2004. године 4,2 милиона динара. Толико о пљачки Србије.

ПРЕДСЕДНИК: Само полако, да видим са замеником секретара, пошто нисам била у овом делу расправе, да видим ко је коме реплицирао. Само моменат.

Реч има народни посланик Балша Божовић.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председнице Скупштине.

Предлажем, господине Мартиновићу, да поред индекса донесете и своју имовинску карту, имовинску карту господина Вучића и његовог брата и свих функционера Владе Републике Србије за последњих пет година, па да упоредимо како живе они у врху власти и врху СНС-а, а како живе остали грађани Србије. Оно што сте урадили за претходних пет година односи се на то да сте ви имали пет плата док сте смањивали плате просветним радницима о којима данас говоримо, полицији, војсци и свима који раде у државној управи. Оно што се односи на пензионере – њима сте смањивали пензије три године заредом, узели сте преко шестсто милиона евра да бисте вашим тајкунима омогућили да граде и зидају станове од 3.500 евра по квадрату. Дозволили сте својим пријатељима из Уједињених Арапских Емирата да граде станове у „Београду на води“ који коштају 3.500 евра по квадрату, па вас питам: сем вас, Александра Вучића и његовог брата, ко то може у Србији да купи и себи да приушти?

Е, то је оно што ћемо да упоредимо сутра уколико имате храбрости. А да ли је неко био овакав или онакав студент, наравно да је важно, али ме исто тако веома занима шта ваши професори мисле о вама, шта моји професори мисле о мени; да ли вас се стиде таквог какви јесте данас и да ли се моји поносе мноме онаквим какав сам данас. То је такође једна од ствари које можемо да упоредимо, па чак и да питамо оне који су чланови Српске напредне странке.

Дакле, не морате да зовете телефоном свог претпостављеног и питате га шта треба да кажете, него ме гледајте у очи и разговарајте са мном као сваки нормалан посланик. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК: Посланиче Балша Божовићу, немојте да будете толико осетљиви.

Слажем се апсолутно са предлогом оба посланика да се сутра донесу дипломе и имовинске карте, али вас који расправљате. Ширу и даљу родбину и председнике странака... Ако желите, може и то да се упореди, немам ништа против, али јавно. Али то није тема.

Реплика.

Изволите.

АЛЕКСАНДАР МАРТИНОВИЋ: Слажем се. Ево, ја прихватам ово што је рекао Балша Божовић. Дакле, сутра ћемо донети и индексе и имовинске карте, и моју и Александра Вучића и његовог брата.

Што се тиче „Београда на води“, господине Божовићу, ја не могу да купим стан у „Београду на води“ јер толико пара немам, али ви можете. И ваш отац може; и ваша будућа супруга може, зато што она продаје станове у „Београду на води“, не продајем их ја. Није мој отац кречио све могуће јавне установе по Београду док је Ђилас био градоначелник, него ваш отац. Исправите ме ако грешим.

Немојте само ви, који сте Београд задужили за 1.200.000 евра, потпуно га девастирали, упропастили, да нам држите лекције о томе како се води Град Београд, ви који сте приватизовали све живо, ви који сте приватизовали државу. Највећи криминал који се десио за време Демократске странке, то је да смо имали приватну државу, приватну државу Бориса Тадића и приватни Град Београд Драгана Ђиласа. Сад ти исти хоће да нас врате у то време. Е, Српска напредна странка вам то неће дозволити.

Подсећам вас, господине Божовићу, сутра, молим вас, понесите свој индекс да видимо вашу просечну оцену, где сте студирали, на ком факултету сте студирали, па да видимо да ли сте заиста елита. И, понесите имовинску карту, па ћемо да видимо ко има више а ко има мање након што је ушао у свет политике.

(Балша Божовић: Реплика.)

ПРЕДСЕДНИК: Користићу своје право из члана 27. да будем мало и председник.

Изволите?

(Марко Ђуришић: Реплика.)

Немате право на реплику.

(Марко Ђуришић: Помињао је председника странке.)

Није из ове странке, него га је спомињао са капацитетом из Демократске странке. Не можемо ми сад кроз историју шта је било...

(Марко Ђуришић: Како може он да добије реч сваки пут на спомињање имена председника странке?)

Немојте, молим вас, где би нас то одвело. Погледајте, сви смо били у неким странкама.

Члан 27. каже једно, и право на реплику исто, члан 104. каже да о томе одлучујем ја. Можете да вичете колико хоћете.

Да ли неко уопште жели да говори о теми или да пређем на листу?

Ништа виком не можете постићи код мене. Само полако. Прво оно што сам ја питала, а онда моје песме, моји снови, моје жеље.

Значи, прво што сам питала – да ли неко од присутних посланика жели да говори о теми?

(Балша Божовић: Реплика.)

Реплике нема.

Зато што тако пише у Пословнику. Ваљда сте толико научили.

(Бошко Обрадовић: Повреда Пословника.)

Прочитајте, имате толико времена, толико пута излазите и улазите да ваљда читате Пословник.

(Бошко Обрадовић: Повреда Пословника. Не може повреда Пословника?)

Није га спомињао као председника странке него као председника Демократске странке.

(Марко Ђуришић: Зашто нема повреде Пословника?)

Не можете се сви сада јављати по том основу. Када бих увела тај принцип, никад краја.

(Марко Ђуришић: Ако може Мартиновић да се јави на спомињање председника, онда могу и ја.)

Немојте да вичете на мене.

(Марко Ђуришић: Како другачије да вам се обратим?)

Реч има народни посланик Бојан Торбица.

БОЈАН ТОРБИЦА: Поштована председнице Скупштине, господине министре са сарадницима, колеге посланици, данас се пред нама налазе предлози закона о изменама и допунама три системска закона, о предшколском, основном и средњем образовању и васпитању, која произлазе из кровног Закона о основама система образовања и васпитања који смо недавно усвојили, потом Предлог закона о дуалном образовању и три међународна уговора.

Слика једне државе јесте њен систем образовања. Какав је систем образовања, таква је и сама држава. Као што се може приметити, наша влада је, у намери унапређивања реформе целокупног образовног система, предложила законе које смо недавно овде усвојили, као и предлоге закона које ћемо усвојити на овој седници, чиме се употпуњује правни оквир за

унапређење система образовања у Републици Србији и наставља започети посао опоравка и реформе целокупног друштва.

У дану за гласање Посланичка група ПС–НСС–УСС подржаће сваки од ових предлога, и то са добрим разлозима: зато што овај пакет закона представља нормативну надградњу система образовања и васпитања у Србији, зато што садржи читав низ добрих, конкретних решења и зато што представља конкретан корак напред у имплементацији усвојене Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године.

У свом обраћању осврнућу се на Предлог закона о дуалном образовању пошто сам сигуран да ће примена овог закона унети нову снагу и енергију у постојећи систем образовања и значајно утицати на смањење незапослености младих људи, као и на развој привреде у Србији. Због свега овога дуално образовање је за будућност Србије једна од најважнијих тема. Концепција дуалног образовања је прилагођена времену, потребама и условима у којима се данас налази држава Србија, уз коришћење свих искустава земаља које имају развијен систем дуалног образовања и код којих је овај систем образовања дао одличне резултате.

Када говоримо о резултатима земаља у којима је уведено дуално образовање, морамо напоменути да оне имају стопу незапослености младих испод 10%, док је код нас та стопа двоструко већа те смо због тога дужни да се озбиљно посветимо решавању овог проблема. Истина, Влада Републике Србије у претходних пет година својом одговорном политиком успела је да смањи стопу незапослености са 26% на 12%, али и даље постоји отворен проблем међу младима, пошто 62% младих нема никакво радно искуство, док се њих 150.000 нити школује, нити ради.

Уз све наведено морамо напоменути да у Србији данас постоје отворена радна места за квалификовану радну снагу, пре свега у занатско-техничким занимањима, на која послодавци не могу да запосле одговарајући кадар пошто он у Србији не постоји.

Због свега овог намера је да се кроз усвајање овог закона и увођење дуалног образовања младима створе бољи услови за запошљавање, да њихово знање које стекну кроз дуално школовање буде практично и брже применљиво. Дуални систем је својом применом у другим државама доказао да је успешан модел образовања који пружа могућност младима да имају директан контакт и директно укључивање у свет рада.

Тренутно у Србији имамо ситуацију да поједини послодавци не могу да дођу до потребних радника са средњом стручном спремом, а у већини случајева немају ни капацитете, властите ресурсе, нити времена за њихову додатну обуку, што већ низ година има за последицу значајан број непопуњених радних места. У актуелној економској ситуацији ова појава

није занемарљива. Незапосленост утиче на раст сиромаштва, посебно у сегменту популације младих, као и на све више опадајућу стопу наталитета. Увођење овог иновативног модела образовања требало би истовремено да реши како проблем компанија који се тиче недостатка квалификоване радне снаге, тако и да утиче на значајно повећање броја запослених младих људи, али и да смањи трошкове које држава издваја за стручно образовање.

Овај модел ће младима после дуго година пружити шансу да одлучују о својој будућности, да одлуче да ли ће се запослити у некој од компанија где су се школовали, да покрену свој лични посао или наставе школовање на неком од факултета. Унапређењем квалитета практичне наставе које се постиже дуалним образовањем, односно учењем кроз рад створиће се и подстицати предузетнички дух и samozapošljavanje, јер ученици ће бити у прилици да у реалном радном окружењу науче много тога што у школи не уче, стећи ће разне вештине, биће у прилици да развијају предузетнички дух и да се можда одлуче и на покретање сопственог бизниса по завршетку школовања.

Похвално је то што ће приликом укључивања послодаваца у дуални систем образовања бити сагледане могућности самих послодаваца да реализују наставни план и програм, тј. подзаконским актима ће бити прописани услови које привредни субјекти морају да испуне да би имали право да образују ученике, односно којом делатношћу треба да се баве и које материјално-техничке могућности и услове треба да испуњавају и, наравно, оно што је можда и најважније у свему овоме, да испуњавају услове у погледу постојања адекватног броја запослених задужених за инструкторски рад са ученицима.

То се дијаметрално разликује од важећег Закона о средњем образовању и васпитању, који уређује само практичну наставу и професионалну праксу коју школа може да остварује у сарадњи са привредним друштвима, установама и другим организацијама или другим правним лицима, али нису прецизирани услови под којим та сарадња треба да се одвија, односно под којим условима се обавља учење кроз рад у реалном радном окружењу.

Новина коју нам овај начин образовања доноси јесте уписна политика, која гарантује да се сви полазници у дуалном систему обучавају за послове који су тражени на тржишту рада, тако да мотивацију за дуални систем имају и полазници али и послодавци.

Сви морамо бити свесни да већ једном морамо раскрстити са вишедеценијском праксом да радна места у производњи и послове занатлија сматрамо као понижење, већ као прилику да се млади квалитетно обуче за рад, добију радно место, почну пристојно да зарађују, живе од

сопственог рада и на тај начин постану самостални, формирају породицу, добију потомство и живе животом достојним човека.

Све ово су разлози што су занати и даље веома популарни у економски најмоћнијим земљама Европе и света и пружају одличне могућности запошљавања, отварања и остваривања перспективе додатног образовања, стицања осећаја самосталности и бројне друге ствари које у овом тренутку недостају младима у Србији.

Због свега овог што сам навео, и још много разлога о којима ће током расправе говорити моје колеге из посланичког клуба, ми ћемо у дану за гласање подржати предлог овог и осталих закона. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

(Бошко Обрадовић: Повреда Пословника.)

Изволите, морате се пријавити да бих вам дала реч.

Немате картицу, онда нисте могли да тражите повреду Пословника.

(Бошко Обрадовић: Тражио сам и пре, нисте ми дали.)

Реч има Ненад Константиновић.

(Бошко Обрадовић: Нисте ми дали повреду Пословника, а тражим је петнаест минута.)

Не могу да расправљам са људима који не знају елементарна правила понашања, а то је да морају бити присутни на седници. Тачка. Немам шта да расправљам.

(Бошко Обрадовић: Петнаест минута тражим повреду Пословника, коју ми не дајете.)

Реч има Ненад Константиновић.

НЕНАД КОНСТАНТИНОВИЋ: Председнице Народне скупштине, поштовани народни посланици, поштовани министре, представници Министарства, ми данас, нажалост, под једном тачком дневног реда расправљамо о четири важна закона о образовању, али поред тога расправљамо и о конвенцији која говори о сигурности управљања истрошеним горивом и радиоактивним отпадом. Једина веза између дуалног образовања и радиоактивног отпада могла би да буде уколико планирате да ученици кроз рад код послодавца иду да чисте нуклеарни реактор. Па, ако треба да се оспособе за чишћење нуклеарних реактора, онда има смисла да расправљамо и о томе.

Нажалост, сви ови закони поднети су по хитном поступку, ваљда зато да бисмо ми имали недовољно времена да анализирамо законе и поднесемо амандмане како бисмо исправили све оно што је лоше у овим законима. Последица ће, наравно, бити да Министарство, као и прошли пут када смо расправљали о Закону о високом образовању и Закону о основама

система образовања, не може да одговори на све амандмане за један или два дана и да онда све амандмане одбије без обзира на то колико ти амандмани били смислени.

Ми сматрамо да о најважнијој теми у Србији, а образовање јесте најважнија тема у Србији, не може и не треба да се расправља по хитном поступку, да реформа образовања не може да се изведе по хитном поступку, већ да је потребно да се око тога договоримо – и они који се баве политиком, и синдикати, и родитељи, и ученици. Дакле, нема договора, али се зато предлаже оно што власт мисли или јој се учини да треба да се уради у овом тренутку.

Ми у Србији немамо нафту, немамо злато, немамо дијаманте. Једино што имамо јесу људи, и то је најважнији ресурс. У те људе треба да уложимо како би они стекли боља знања, већа знања, како кажете – компетенције, да могу да се укључе у живот када заврше основну и средњу школу, како би могли да раде боље плаћене послове и стварају профит у Србији, а не да буду јефтина радна снага. То је наш интерес као грађана, то је интерес ове државе. Дакле, Србија као земља знања и Србија као земља која ће привући стране инвестиције, али да страни инвеститор запошљава људе кроз послове који су високоплаћени а, понављам још једном, не као јефтину радну снагу.

Када смо говорили о кровном закону, дакле о Закону о основама система образовања, ја сам констатовао да су намере министра добре и да су циљеви који су прокламовани добри. И сада, у овим законима су прокламовани добри циљеви, али мислим да ти циљеви не могу да буду остварени на начин како се овим законима предлаже.

Оно што се провлачи и кроз Закон о дуалном образовању и кроз Закон о предшколском образовању, то је та потреба... Исто као и прошли пут, прошли пут сте рекли – морамо да расправљамо по хитном поступку да бисмо заштитили интерес буџета Републике Србије. Дакле, да би што пре неки људи остали без посла и да би било мање трошкова у буџету за образовање. Сада кажете – кроз дуално образовање ћемо пребацити део трошкова образовања на привреду. Кроз предшколско, кажете, пребаћићемо део трошкова на грађане. Дакле, цена вртића ће бити већа, то се омогућава овим законом, за грађане, а мање ће давати држава за предшколско образовање.

То је потпуно супротно ономе што Социјалдемократска странка сматра да треба да се у овој држави обезбеди. Ми сматрамо да треба обезбедити више новца за образовање. Немогуће је остварити циљеве које прокламујете ако за то држава неће да обезбеди новац. Не можемо добити квалитетан систем образовања ако за то нећемо да платимо, а новца у

буџету има и то је новац грађана Србије. Ми сматрамо да тај новац треба да се уложи у образовање, а не у сређивање распалих „мигова“. Сто осамдесет милиона евра ће бити за опрему распалих „мигова“. Када бисмо тих сто осамдесет милиона евра уложили у бесплатне уџбенике, сви би имали бесплатне уџбенике наредних десет година; могли бисте да изградите и вртиће и школе.

Кажете – обавезно је припремно предшколско образовање. За пет година власти Српске напредне странке нисте успели да изградите ниједну школу у Београду. У претходном мандату за четири године изграђено је девет школа и петнаест физкултурних сала. За пет година власти Српске напредне странке нисте успели да урадите ниједан нови вртић. Завршили сте осам вртића чији су пројекти били раније направљени. За време претходне власти, док СНС није дошао на власт, изграђено је 45 вртића. То је улагање у образовање и то улагање мора да постоји да би се циљеви остварили.

Били су бесплатни уџбеници у Београду. Зашто сте укинули бесплатне уџбенике? Зашто деца у основној школи, осим социјално угрожених, немају бесплатне уџбенике?

(Председник: Посланиче, молим вас, о предлозима закона.)

Да, да, о Предлогу закона. Ја сам предложио бесплатне уџбенике у школи, то ћете видети. Да сте читали, знали бисте.

(Председник: Да, али када буду амандмани.)

И у начелу сматрам да треба да буду бесплатни уџбеници, као што сматрам и у појединостима.

Бесплатни уџбеници су битни за 95% грађана Србије, који 1. септембра немају пара да плате те уџбенике. Министре, вас у бифеу служе келнери, у ресторану скупштинском, који имају плату 26.000 динара. Са платом од 26.000 динара они не могу 1. септембра да плате 8.000 динара један комплет уџбеника, што није ни довољно јер поред тога морају да плате и пернице, и ранчеве, и свеске, и оловке, и тоалет папир, и рис папира. Све то треба да се плати у основној школи. Све то треба да се плати и у средњој школи. Од чега ће ти људи да плате?

У који вртић деца да иду у обавезно припремно предшколско када тог вртића на њиховој територији нема? Зато вртиће треба градити. Ви сте то зауставили.

Наш концепт је улагање у образовање. Међу овим законима, оно што је најновије и специфично, то је Предлог закона о дуалном образовању. Српска напредна странка сматра да ће увођењем дуалног образовања да се смањи незапосленост у овој земљи. Ми сматрамо да дуално образовање не треба уводити у образовни систем, да је то потпуно погрешно.

Потребна је реформа средњег образовања, то није спорно. Ми се слажемо с тим када ви напишете у образложењу да наше средње и струковно образовање не одговара потребама привреде. То је тачно. Треба га променити, и то је тачно.

Помињете курикулуме, кажете да су застарели и да школе не могу да испрате технолошки развој, не могу брзо да мењају курикулуме. Те курикулуме, односно наставне планове и програме, сада по закону доноси министар. Дакле, ви сте тај који доноси планове и програме, па, донесите планове и програме који су у складу са потребама привреде. Урадите то у сарадњи са Привредном комором, урадите то у сарадњи са локалном самоуправом; направите анализу какав је профил стручног образовања којој општини потребан и нека то буду програми. Са тим се слажемо, али се не слажемо да доносимо један закон који на крају као последицу има јефтину радну снагу у Србији (објаснићу вам зашто то мислим), који ствара шегрте, помоћнике и раднике за послодавца.

Дуално образовање је, како ви кажете, иновативно. Није иновативно, то је нешто што је настало у Швајцарској, Немачкој и Аустрији 1960-их година. Околности у Немачкој су потпуно другачије биле 1960-их година него што су у Србији данас. Била је велика експанзија привреде, привреда се развијала. За ту привреду је била потребна радна снага. Та радна снага која је била потребна послодавцима и крупном капиталу у ствари је јефтина радна снага. С друге стране, у то време је у Немачкој био огроман прилив имиграната. Немци су усмеравали, и Аустријанци и Швајцарци, имигранте да раде јефтине и нископлаћене послове које нису хтели да раде они, и ту су помогли своју привреду.

Они су задовољили два захтева: захтев за радном снагом, односно јефтином радном снагом и решавање питања имиграната. Ми у Србији немамо имигранте, немамо прилив имиграната, немао експанзију привредног раста. То просто није тачно. Ми у Србији данас имамо само грађане Србије и не желимо да грађани Србије буду упућени као јефтина радна снага. Онај ко упише програм дуалног образовања – ту се његово образовање завршава – неће стећи основна знања у довољној мери да може после да ради боље плаћен посао.

Привреда је у катастрофалном стању. Каква привредна експанзија ако је 2011. године прилив страних инвестиција био три и по милијарде, а 2014. године милијарду и по и 2015. године милијарду и осамсто?! Дупло мање страних инвестиција у привреди има данас него што је било 2011. године. Према томе, нама је привреда у паду.

Која је структура те привреде? Последњих десет година у Србији се отварају фабрике које сутра могу да се однесу на друго место. Како добије

инвеститор већу субвенцију у другој земљи или му се понуди јефтинија радна снага, отићи ће у другу земљу.

Шта се онда дешава са учеником који се дуално образовао? Он се дуално образује три године да лепи каблове у „Јури“ и научи само да лепи каблове у „Јури“. Кад оде „Јура“ из Раче, онда у Рачу дође „Мубадала“ и отвори фабрику чипова, коју сте обећали додуше 2013. године па се није појавила. Како ће тај ученик да лепи каблове и даље кад нема каблова за чипове? Чипови немају каблове. Није поента да створимо јефтину радну снагу, човека који зна да ради само један посао, него му треба шире знање у том сектору да би могао да се запосли и у другој, и у трећој фабрици. Где ће он да ради када оде та фабрика? Ко ће њега да запосли? Неће нико.

Дакле, у вашем концепту дуалног образовања нема забране за послодавца колико може деце да узме за јефтин рад, нема колико то дуго може да траје и, што је најважније, нема обавезе да неко ко је прошао школу кроз дуално образовање буде запослен у стални радни однос. Шта то значи? То значи да ви овим законом искључиво задовољавате интерес крупног капитала. Не интерес грађана, не интерес државе, већ интерес крупног капитала. Како? Тако што ће послодавац узети децу која крену у средњу школу и она ће радити за цену рада која је 30% мања од минималне цене рада, како сте у закону прописали. Тридесет посто мање од минималне цене рада – то значи и више од 50% мање за неке послове који треба да буду плаћени преко минималне цене рада. Тако ће деца радити. Када заврше тај посао, послодавац их отпушта и узима нову децу, која му опет раде 30% јефтиније од минималне цене рада. Дакле, нема обавезе да их задржи. Такав послодавац ће наравно пре узети неког за 30% мање пара него што ће запослити некога ко је сада незапослен.

Ви у образложењу констатујете да – пазите, пет година је СНС на власти – 65% младих који су завршили струковне школе нема посао, да 150.000 младих између 15 и 24 године нема посао. Па шта сте радили пет година? Зашто се ти људи нису запослили? Па нису зато што привреда не ради добро и зато што је таква ситуацију у Србији.

Не треба у таквој ситуацији уводити дуално образовање. Оно може да да резултат у некој богатој земљи која има потребу за великим бројем радника. Ми ту потребу, нажалост, немамо. Створиће се само нелојална конкуренција: ученици ће бити нелојална конкуренција онима који су завршили школу недавно или пре пет година и не могу да нађу посао, и они никада неће моћи ни да нађу посао.

Због тога Социјалдемократска странка сматра да треба спровести реформу средњошколског образовања, али целокупног; да је неопходно да

се образовни профили уподобе потребама привреде, али да никако не треба улагати паре у дуално образовање.

Ви кажете у једном тренутку, привреда, односно тај, ја га зовем – послодавац, практично ће правити неки курикулум и биће одговоран за спровођење образовања. Пазите, неће бити школа одговорна за спровођење образовања, које он учи кроз рад, него послодавац, а њега ће да образују инструктори који су за 40 сати обучени од стране Привредне коморе да преносе знање. Дакле, педагошка знања треба да стекне радник из фабрике и да са тим педагошким знањем које стекне за 40 сати пренесе ученицима знање. То није могуће. Да је то могуће, онда не бисте прописали Законом о основама система образовања да професори стручних предмета морају да имају завршен факултет и мастер студије.

Још једна негативна последица закона о дуалном образовању: ако 80% времена које би иначе проводила образујући се у оквиру стручних предмета у средњој школи деца проводе у фабрици, односно код послодавца на раду, то значи да ће професори стручних предмета постати технолошки вишак јер ће им бити смањен фонд часова и немају коме да предају, јер су деца на неком другом месту. То значи да ћете смањити трошкове буџета, слажем се, али у ствари то значи да ћете морати да отпустите велики број професора који предају стручне предмете. Дакле, отпуштате професоре за стручне предмете; радници који имају 40 сати обуке преносе знања; послодавац је одговоран за то, а не школа.

Не, ми сматрамо да за преношење знања и образовање у Србији треба да буде одговорна школа, односно држава, односно Министарство, односно ви, јер сте сами себи прописали да ви доносите све програме и наставне планове у овој земљи.

Наравно, не могу да говорим о свим законима јер је немогуће говорити о шест закона за двадесет минута, али ћу поменути још једну тему, везано за вртиће. Сматрамо да је неприкладно да групе у вртићима броје 26 деце, плус да имате повећање од 20% на то, што нас доводи до неког норматива од 31, а у пракси у Београду имамо ситуацију да у једној групи у вртићу постоји четрдесеторо деце. На тих четрдесеторо деце иде свега по двоје, евентуално троје васпитача. Није могуће радити у таквим групама. Зато предлажемо да држава уложи паре, да се групе смање, да се број васпитача повећа, да се број школа повећа, да се број вртића повећа, да се обезбеде бесплатни уџбеници, да се уведе обавезно средњошколско образовање. Када видите податак да 15% деце која се роде не дође до средње школе, то је катастрофалан податак! Нама треба сто процената деце у средњој школи.

Дакле, министре, ми смо ту да вам помогнемо да добијете већи буџет и да за то лобирамо и говоримо о томе у овој скупштини, а не да буџет за образовање буде мањи а да се све преваљује на родитеље и на привреду, а да деца не буду обучена да могу да буду нешто више од јефтине радне снаге. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Да кренем само од разлога хитности – нема хитности; ми смо у пакету радили седам закона, једноставно, нису ушли на време у Скупштину, у оном првом цугу, ушли су сада. Ми бисмо због коришћења *SBS*-а и свега изгубили неке рокове, тако да смо ми на време све урадили, још пре месец и по дана су били у оптицају.

Када говорите о предшколском узрасту, можда сте приметили да усвајамо овде једну малу конвенцију око кредита којим се подиже број вртића, односно капацитети увећавају, да би се обухват десио и, с друге стране, да се растерете постојећи и да се поштује норматив о броју деце у вртићу.

Већ смо урадили једну оптималну меру на нивоу Београда, а радимо и по другим местима, да се искористе капацитети основних школа. Врло мало има места у Србији, да вас обавестим, где треба градити основне школе. Разлог за то је бела куга. Једино Пазар има изузетно велика одељења, по четрдесет ђака, иако је једна школа изграђена скоро; можда Миријево, али ту може да се реши на други начин и, евентуално, Нови Сад због великог досељавања. Значи, објективних потреба за новим зградама нема, чак говоримо о вишку простора који ће се прерасподелити између других видова образовања, чак и високог. На томе се интензивно ради.

Цена вртића се неће мењати. Као што смо и прошли пут разговарали, само је отворена могућност да се увођењем социјалне карте та категорија реши трајно и да се зна ко има права. Не верујем да је то 95%. То је сад лицитација, ваша или моја, али знате о чему причам.

Подржаћу свакога ко подржи већи буџет за образовање. Ми смо јутрос имали да нас је једна компанија подржала за финансијску писменост, и то смо увели као нову категорију. Значи, низ нових категорија се уводи у српско образовање, веома квалитетних. Али кад говоримо само о дуалном, оно је мали сегмент тога. И ако се уводи тек за две године, значи, желимо да се нешто што постоји уреди. Почето је 2013. године. Овде је циљ био да се заштити ученик. Ако сте мало боље прочитали, видели сте да је за све надлежна просветна инспекција и школа.

Када су у питању програми, наравно да о стручним профилима морају и послодавци да дају свој суд. Ако је нека нова технологија, не

можете радити са наставником практичне наставе који је дошао из фабрике пре тридесет година. Друга је прича да ли тај човек може да иде на отпремнину, преквалификацију итд., али видите да смо бринули о њима.

Од свих европских држава многи имају, не само Немачка, Аустрија, Швајцарска, моделе дуалног образовања. Словенија већ два пута мења закон. На самиту у Берлину, па на самиту у Трсту главна тема је била ово о чему сада причамо. То раде од Кине до Португалије, па и Америка у неколико савезних држава, већ долазе на обуку у Швајцарску.

Ово је покушај да се поље рада и однос рада и праксе и учења уреди. Управо серија уговора који треба да постоје овде између породице, послодаваца и свега тога треба да заштити ученика.

Не бих се сложио и ниједном родитељу не бих препоручио, а ја сигурно нећу правити наставни план и програм, да деца чисте нуклеарни отпад. Колико год то била ваша фраза. Ми нисмо дозволили ни дуалне профиле за војску, где се ради с барутом, где су опасна места, висине итд. Неко ће радити, али неће сигурно кроз ове моделе.

О кабловима и таквим фабрикама ... Ви добро знате да је то неформално образовање; то можете за месец-два неког на курсу научити.

Ако одете у Ужице, Ваљево, у неке друге градове где дуално образовање постоји већ четири године, где су читаве генерације стасале и ушле комплетно у компанију у Пећинцима, значи говорим сада о озбиљним компанијама, нема их онолико колико бисмо хтели, али их има. Долазе компаније које имају развојне центре, отварају се панели, стартапови, раде се технолошки паркови. Није да се не мисли о овом другом делу који треба да повуче причу.

„Битка за знање“, са Фондом Б 92 – већ је ушло на стотине школа, работи. Информатика је уведена, верујте, можда једна од најквалитетнијих у неколико европских држава; добијамо дневно похвале од развијенијих земаља од нас јер је врло храбро ушла информатика са програмирањем у петом основне.

Раде се многи модели управо код гимназија. Тиме се Стратегија заокружује на онај начин како је замишљена. Ми гимназију подижемо и правимо од ње школу из које ће се студирати. Онда морамо да уредимо шта је средње стручно образовање, које је било предоминантно.

Ако привреда каже... А ми смо изашли на терен у преко сто општина и разговарали, што ви сугеришете, са свима који су актери у тој причи. Дошли смо до реалних сазнања. Ако је читава америчка комора, италијанска комора и низ других комора, уз нашу, ушла у причу... Ово се сада дизајнира, зашто му одмах дати епитете да је то мучење деце и

израбљивање деце. Па, ко то има намеру?! Ја сам педагог 38 година у пракси и никада то не бих радио, то могу да изјавим овде.

Када су у питању курикулуми, послодавац је неко ко ће дати само сугестије, а Завод за унапређење образовања и васпитања (ЗУОВ) и даље је главно тело.

Однос општеобразовних и стручних предмета, када извучете из контекста, 80% – да, у трећој години, завршној, и то у максималном износу; а обично је то до 70%, када ставите однос општеобразовних и стручних, и само у том пику имате то стање. Тај однос је реалнији, који то говори; нико нема намеру да одустане од сасвим доброг и солидног односа општеобразовног и стручног. Међутим, не треба ни претеривати. Ако ви у занимању виноградар и винар имате потребу да тај ради све што му треба и не треба у животу, онда стварно је питање да ли је то превише.

Да ли смо анализирали наше планове и програме? Па знате када је мењан за економску школу – 1997. године. Рецимо, деца која неће радити рачуноводство и књиговодство, сви морају да уче то. Тога нема у добрим европским и светским моделима, да сви уче све. Ми децу оптерећујемо на тај начин. Не само дебелим књигама и досадним предавањима, него и лошим плановима и програмима.

Погледаћете прилику како ће се сада десити ових дана у јавности и прича о реформисању гимназија и шта се добија са изборношћу и другим категоријама. Заиста, многе ваше опсервације не стоје. А градња вртића је управо у експанзији. Данас и ових дана усвајаћемо ту категорију.

Мислим да сам одговорио на све. Хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Балша Божовић.

Изволите.

БАЛША БОЖОВИЋ: Уважени грађани Србије, Божидар Грујовић је у време устаничке Србије, 1805. године, у тада најхрабријем делу „Слово о слободи“ рекао да закон који ће свако поштовати мора бити саздан на разуму и правди.

Министре, ваш предлог закона није ни разуман ни праведан. Предлог са којим сте дошли у Скупштину је пре свега дубоко неморалан из простог разлога што након 150 година уводи и установљава режим дечјег рада. Ропство је укинуто одавно, као што знате, а ви и дечји рад и ропство преко овог закона уводите у Србију.

Инвеститори, који од Србије добијају 10.000 евра по радном месту минимум, па све до 100.000 евра, као што је нпр. „Меита“ у Обреновцу, не само да добијају новац осиромашених грађана Србије, осиромашених пензионера већ им на овај начин нудите, слободно могу да кажем,

бесплатну радну снагу оних најмлађих, који ће чинити ово друштво у наредних десет, двадесет, педесет или, дај боже, сто година, ако вам није циљ да нестанемо и раније.

Дуално образовање овде није замишљено као што сте ви малочас рекли – да ојача грађанина, да га охрабри, да му удахне самопоуздање, већ да га понизи, потчини и покори домаћим и страним тајкунима који пет година владају Србијом. Оно што је дуално образовање и што представља циљ који сте дефинисали јесте да од људи не правите грађане, већ робове, јефтине продужетак машине. То су грађани Србије и то је њихова будућност, пре свега младих људи о којима, кажете, водите рачуна. Они ће бити осуђени на доживотну робију, на доживотно ропство без икаквог права на помиловање. Они неће моћи, као што сте ви рекли, да се запосле, они неће моћи да наставе своје школовање, они неће моћи да постану грађани са кичмом. Све што сте рекли у вашем образложењу дуалног образовања је лаж.

Да ли сте нам на крају рекли због чега и како, на који начин мислите да ћете задовољити будућност Србије тиме што ћете неком од 15 година дозволити, како сте рекли малочас, по сопственом закону, да постане заваривач, и то самостални? Девојчица, чини ми се да сте чак споменули девојчицу од 14 или 15 година. Зар вас заиста није срамота када на овај начин говорите?

(Председник: Посланиче, молим вас, будите пристојни.)

Зар вас заиста није срамота када на овај начин омаловажавате Скупштину Републике Србије и те младе људе и њихове родитеље и све оне које су заиста заинтересовани да будемо у друштву које ће ићи у корак са најмодернијим друштвима у Европи и свету?

Јефтин продужетак машине не може да буде судбина ни за једног младог човека којег сте ви данас дошли да спасите од незапослености. Млади људи немају посао зато што је раст друштвеног производа 1,3% на годишњем нивоу, зато што отварате радна места само за оне категорије које знају да склапају или савијају каблове или које могу да стоје десет сати у пеленама на покретној траци.

ПРЕДСЕДНИК: Посланиче, не можемо да износимо неистине овде за говорницом. Разумем пропаганду, кампању и све што желите да радите, али немојте да износити неистине.

(Марко Ђуришић: Мартиновић нема шта да каже ако су неистине.)

Молим? Не може да измишља. Јавиће се свако ко има шта да каже.

Не може, овако нећемо радити.

БАЛША БОЖОВИЋ: Циљ Владе Републике Србије јесте човек који представља јефтин продужетак машине, за разлику од нас који сматрамо да

сваки појединац мора да буде господар своје судбине. Ви то спречавате вашим предлогом закона, сваког младог човека данас и сваког одраслог човека у будућности.

Дуално образовање има, једноставно, два циља. Један је да послодавцима омогући тржиште јефтине радне снаге, да не кажем робова, прекарних уговора и људи који апсолутно као радници неће имати никаква права. Притом, у овом предлогу закона нисте забранили да деца обављају најопасније послове. Други циљ дуалног образовања је да се деца од најнижег узраста навикну на то, на сурово тржиште, на оне услове које им тајкуни омогућавају, а то је 70% минималне зараде у Србији. А ви говорите да сте на овај начин покушали њима да решите питање радног места. То је јако смешно рећи из простог разлога што, прво, то није ваш задатак као министра просвете и, друго, за бољи радни амбијент, где ће се отворати радна места достојна човека, достојна грађанина, потребна је пре свега владавина права, поштовање закона, реформе које нисте у стању да спроведете.

Целоживотно учење је данас пракса, односно циљ сваког развијеног друштва, модерног друштва и модерне државе, а ви овде кроз трогодишњу школу, где је преко 70% остављено на нешто што се зове стручан предмет, који се учи у некој фабрици на некој машини... Ви сматрате да ћете на тај начин образовати неког младог човека и спремити га за живот у 21. веку. А ваша премијерка говори о дигитализацији.

Да ли знате, када се позивате на дуално образовање у Немачкој, Швајцарској, Аустрији, због чега је дуално образовање уопште уведено у тим земљама? Да ли знате да мигранти који никада нису могли да се стопе са друштвом, који никада нису могли да се снађу у том друштву, нису говорили ни њихов језик, нису имали шта да раде, и онда је неко дошао на идеју да их запосли, да их научи било шта, само да би постали део једног друштва, само да би их укључили у њихово друштво?

Ви то данас радите са Србијом. Не са мигрантима, не са децом миграната, ви то радите са децом српских грађана, грађана Србије, која једноставно неће имати никада прилику да наставе своје школовање и која ће остати на нивоу 17. века у 21. веку.

Ви правите и продубљујете социјалне разлике и социјални јаз у Србији тако што стварате оне најсиромашније, који ће стајати на траци и, наравно, стварате оне најбогатије, који већ пет година владају овом земљом и имају интереса да овај закон буде спроведен у дело.

Ви на овај начин, уводећи дуално образовање, имате за циљ повећање диспаритета у регионалном развоју Србије. Неће више постојати равномерни развој. Шта може да очекује дете човека који се бави

пољопривредном производњом у Црној Трави? Он никада неће моћи, пошто нема новца за уџбенике, а они више нису бесплатни, пошто нема шансу по Уставу Републике Србије на једнаке шансе на образовање, бесплатно за све основце...

Ви једноставно немате никакав разлог да тврдите да ће Србија постати развијенија земља када будете увели дуално образовање. Напротив, вратићемо се у ко зна који век иза нас. И питање је да ли ћемо икада моћи да се опоравимо од овако срамотне реформе.

Оно што је такође веома лоше јесте Привредна комора Србије, која очигледно има више интересовања за образовање и будућност од нпр. Српске академије наука и уметности, која се још увек није огласила званично по овом питању. Мене занима њихово мишљење, а не шта мисли америчка привредна комора, италијанска привредна комора. Наравно да је њима циљ да имају јефтину радну снагу у Србији. Наравно да имају циљ да неке младе људе са 15 или 16 година, чији ће родитељи потписивати уговор о радном месту... Да ће имати за циљ да искоришћавају њихову енергију и њихову снагу, да ћете отпуштати раднике који су до тада радили на тим радним местима, а да ћете након две или три године замењивати новом генерацијом младих људи та радна места и комплетно направити робовску снагу у Србији.

Друштво робова није друштво 21. века. Друштво грађана је друштво 21. века. Ви све радите да бисте остварили неке своје циљеве зарад неких тајкуна који очигледно предлажу, као што сте и сами рекли, кроз разне привредне коморе, овај закон.

Ово је лоше за Србију, ово је лоше за родитеље деце у Србији и мислим да је поразно говорити о било каквим реформама које ће било шта добро донети нашем грађанству. Мислим да је ово огромно потонуће и да Србија ово себи ни деведесетих није дозволила, а још увек покушавамо да се ишчупамо из оних резултата које је ова власт направила деведесетих година. Ви нас сада враћате у неке векове иза. Јефтин продужетак машина не сме да буде циљ за човека. И зато треба да се стидите овог предлога. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК: Изволите, министре.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Мислим да треба да будете мало васпитанији, јер кад кажете неком да лаже и да се стиди, ја могу да вам одговорим на други начин. А то сте ви мени управо рекли, и то више пута, драги посланиче.

Ја сам овде упамтио само три реченице – робови, јефтине продужетак машине, 70% минимална зарада. Хајде да средимо ту математику. Ако неко ради два дана на пракси по шест сати, то је 12 сати, а

пуно радно време је 40 сати. Па да ли је неки послодавац толико луд да плати 70% само за 12 сати? Хајде да видимо да ли је можда то нека лоша прича. Понављајући једно осамдесет пута поменуће реченице, долазимо до тога да је цела прича чиста политикантска варијанта.

Извињавам се свим родитељима, ученицима који похађају средње стручно, дуално, свим радницима у држави Србији, којих има више од пола, они су, изгледа, погрешили, требало је сви да буду доктори наука или да сад крену да се дошколују. Хвала.

(Балша Божовић: Реплика.)

ПРЕДСЕДНИК: Нема реплике.

(Балша Божовић: Зашто нема?)

Извређали сте министра. Он вам је одговорио врло педагошки и родитељски. Према томе, нема реплике. Ништа вас није увредио.

Следећи говорник је Владимир Маринковић.

Изволите.

ВЛАДИМИР МАРИНКОВИЋ: Хвала, уважена председнице.

Поштовани министре са сарадницима, даме и господо народни посланици, ако могу да кажем своје лично мишљење, које нема везе са страначким ставом, то је да бих волео да моја деца сутра буду у систему дуалног образовања, да стичу вештине, да стичу знања како би била припремљенија за покретање сопственог бизниса, како би развијала предузетнички дух и како би била успешна на тржишту.

Ово што смо малопре чули је, по мени, један повратак у седамдесете, осамдесете године, када је јерес била рећи да неко има предузетнички дух, да хоће да отвори занатску радњу, ауто-перионицу, неки свој погон, неку фабрику, да не говорим о томе. Зато смо, због таквог става, због такве политике, због планске привреде која је тада постојала, и дошли до тога да нам се, на крају крајева, заједничка држава распадне а и да се наша економија у периоду деведесетих година изгуби и нестане као сапуница, и то у многим секторима у којима смо били и те како конкурентни. То је управо због тога што није била подстицана приватна иницијатива, што није био подстицан предузетнички дух, што смо имали један егалитаризам, колективизам везан за социјалистичку планску привреду. Наравно, нисмо могли да будемо и да постанемо конкурентни ни у односу на регион, а да не говорим у односу на глобални ниво.

Што се тиче радних и социјалних права, што се тиче помињања неког робовског рада, морам да кажем да је Република Србија усвојила најзначајније конвенције Међународне организације рада (Конвенцију 98, Конвенцију 87), које говоре управо о поштовању, наше земље и наших институција, онога што се у модерном свету зове достојанствен рад. Значи,

наше радно законодавство је изузетно квалитетно, усаглашено са Европском социјалном повељом и највишим стандардима. Сматрам да ћемо, када је у питању преговарање са ЕУ, када је у питању Поглавље 19, и те како брзо затворити то поглавље, пошто је наше радно законодавство веома добро, квалитетно и, што је за Социјалдемократску партију Србије јако значајно, чува радничка права.

Иако смо странка социјалдемократске провенијенције (не бежимо од тога, штавише), желимо да у Србији има много више привредника, желимо да се у Србији развија предузетнички дух и да наши млади људи остају у Србији, али не да им буде императив да се запосле у некој државној институцији, неком министарству, него да им императив буде да покрену свој бизнис, да се samozапосле, да раде у породичним предузећима или озбиљним домаћим и страним корпорацијама.

Дакле, поновићу још једном, стратешки циљ Владе Републике Србије, који је утврђен још 2014. године и има континуитет и дан-данас, то је ново запошљавање, отварање нових радних места. Закон о дуалном образовању и, надам се, његова имплементација управо има за циљ да младе људе оспособимо за тржиште рада и припремимо их за све већи број како домаћих тако и страних инвестиција које свакодневно имамо у Републици Србији.

Колеге народне посланике али и целу јавност у Републици Србији подсетићу да смо током 2016. године имали преко две милијарде евра страних директних инвестиција. Тај ниво инвестиција је већи него ниво инвестиција у свим земљама које су суседи Републике Србије. Коначно, оно што је најбитније, то су инвеститори који су најбољи у својим браншама и својим гранама. То је амерички *NCR*, то је *Microsoft*, то су компоненташи из аутомобилске индустрије који су најквалитетнији на светском нивоу. Ту су турске компаније, које готово на седмичном нивоу долазе овде и инвестирају како у део израде компонената када је у питању аутомобилска индустрија, тако и у текстилну индустрију и многе друге гране наше привреде. Наравно, пуно инвестиција имамо из земаља ЕУ, Немачке, Италије, Француске, али одлични су односи и привлачимо инвестиције из Народне Републике Кине, Уједињених Арапских Емирата и свих других земаља. Могу да кажем да је Србија постала својеврстан економски „хаб“, јак регионални економски лидер, који је све више и више привлачан за најбоље и најквалитетније светске компаније.

Оно што је јако значајно јесте да ми припремимо оно што јесте највеће богатство, оно што јесте највећи ресурс наше земље, а то су наши млади људи. Морамо да их припремимо за посао, да им кажемо и покажемо да није срамота покретати сопствени бизнис, да није срамота радити десет

или дванаест сати за сопствено предузеће, за запослене који раде у том предузећу и да је то једини пут и једини приступ који може да учини Србију конкурентном на регионалном али и на европском тржишту. То је оно што ће припремити Србију да буде пуноправна чланица Европске уније; не само декларативно отварање и затварање поглавља, не само то да кажемо како смо проевропски оријентисани, него да прихватимо оно што јесте највећа вредност модерне Европе, нордијских земаља, Немачке и других земаља које имају развијену индустрију, које стварају додатну вредност и које стварају добар амбијент и услове за квалитетан и достојанствен живот њихових људи.

Нисмо против рада, штавише, ми смо за рад, за нова предузећа, за домаћа, за страна предузећа, за све оне који су способни да у Србији запосле људе. За то смо. Нисмо за социјалну демагогију из једног јединог разлога – зато што ће само нови предузетници, само нове приватне иницијативе да изнедре оне који ће плаћати порез овој држави и одатле ће та држава моћи да се брине о онима који су социјално угрожени. Дакле, тада ћемо имати могућност за равномерну поделу „колача“, за равномерну и праведну редистрибуцију.

Све што подразумева један другачији став и мишљење да ће нам инвестиције пасти са неба и да ћемо моћи да напредујемо ако не стварамо додатну вредност, ако не извозимо, јесте једна потпуна фарса и социјална демагогија.

Ми морамо да будемо одговорни према својим грађанима и према свом народу, али оно што ће бити и што јесте посао Владе Републике Србије и овог парламента као највишег законодавног тела јесте да створимо добар амбијент за привређивање, да створимо добре услове да наши млади људи могу да се запошљавају у добрим и реномираним компанијама, како домаћим тако и страним, али и да их подстакнемо да покрећу свој посао. А не могу да покрећу свој посао ако немају довољно предузетничког духа и ако су видели да се предузетништво, развој бизниса, приватна иницијатива не исплати, да се запошљавање људи не исплати у Републици Србији и да се то априори критикује.

Оно што је малопре поменуто, а мени је веома интересантно, то је ова накнада од 70% минималне зараде за младе људе који ће бити на пракси у предузећима. Па да ли је ништа боље од 70% од 25.000 динара? Да ли је боље ништа? Да ли је боље да ништа немамо, да немамо уређену законски, ни на који начин, студентску праксу, да нама 95% деце у средњим школама и студената на факултетима немају прилику, немају могућност да стекну вештине и неко основно знање како би били припремљени за тржиште рада?

Да ли је могуће да се ништа пореди са неком надокнадом која ће управо мотивисати? Она не служи томе да ти млади људи живе од тога и да им обезбеди егзистенцију. Та накнада служи томе да ти млади људи осете да за свој део рада, труда, устајања ујутру, одласка у компанију добијају накнаду и да схвате да ако буду стекли најбоље могуће вештине могу да зараде три, четири, пет или десет пута више. Такође, да их подстакне на доживотно учење и да сутра, ако желе, уписују, зато што је наша држава обезбедила проходност високе струковне школе, да буду и мастери струковних студија, да буду добре занатлије, да имају добре послове, али да могу, у смислу унапређивања свог теоријског знања, да се уписују и завршавају највише нивое студија.

Ако је то лоше и ако је ништа боље од тога, ја стварно не знам и не могу да схватим такве ставове и бланко критику овог законског решења у том домену и том смислу.

Оно што је јако интересантно јесте чињеница да се тренутно између 3% и 5% младих људи одлучује да покрене свој бизнис. Када овај закон заживи, а надам се да ће заживети што пре јер је то потребно Србији, јер је потребно нашим грађанима, нашим младим људима, пракса у Аустрији, Швајцарској, Немачкој показује да ће тај проценат моћи да се подигне на између 15% и 20%. Шта то значи? То значи десет, петнаест пута више микро, малих, средњих предузећа која ће се отворати у наредном периоду, где ће се запошљавати управо млади људи, десет пута више породичних предузећа и десет пута више могућности да млади људи остану у нашој земљи.

Интересантна али поразна чињеница о којој морамо да разговарамо је следећа: 150.000 младих људи нити се школује, нити ради. Када се израчуна, то је око 2% укупног становништва Републике Србије. Србија нема могућности и Србија нема право да то дозволи, да 150.000 људи нити ради нити завршава неку школу.

Када на то додамо чињеницу да око пар стотина хиљада људи у Србији нема средњу школу, да око 130.000 нека чак ни основну школу, поставља се једно велико стратешко питање – да ли Србија може динамично да напредује ако има овакво стање? Овај закон о дуалном образовању управо ће служити томе да то стање поправи.

Србија је показала да се ми не стидимо да учимо од оних најбољих. Дуално образовање у Аустрији, дуално образовање у Немачкој, Швајцарској, тзв. *Fachschule*, подразумева и дефинише извођење практичне наставе и одлазак младих људи са 14, 15, 16 година у фабрике како би учили посао, како би стицали вештине и како би стицали праксу. Зато Немачка јесте једна од најјачих и најиндустријализованијих земаља. Зато је

Швајцарска, иако мала и мала по броју становника, једна од најбогатијих земаља на свету. Аустрија, која има тек нешто више становника од Републике Србије, значајно је развијена када је у питању светски ниво, да не говорим о европском нивоу, а јако је близу нас.

Не морамо да будемо и мислим да тешко можемо да достигнемо ниво Аустрије, али можемо да се потрудимо да имплементирамо овде добру праксу и створимо добре услове за наше младе људе. Е то је социјалдемократија, то је социјална одговорност, то је одговорност према младим људима, а не – пашће паре са неба, не ваљају инвеститори, не ваља закон о дуалном образовању, не ваља 70% накнада, ваља ништа, ваља нула, најбоље је да не радимо ништа. То је био принцип који је функционисао и који нас је довео до 74% јавног дуга, до 8% фискалног дефицита. У 2012. години смо се запитали, у септембру месецу, да ли ћемо моћи да исплатимо плате за „Ресавицу“ и да ли ћемо уопште моћи да испунимо наше обавезе када су у питању расходи буџета Републике Србије.

Морам да напоменем да је добро што је овај предлог закона донет и што расправљамо о њему кроз социјално партнерство, то је нама јако важно, што су били укључени представници средњих школа, што је била укључена држава. Знам да су многи ваши сарадници самопрегорно радили на томе и да то траје већ неколико година. Привредна комора је важна за нас, важан је социјални партнер, мислим да први пут имамо прилику да стварно чујемо глас привреде и привредника.

На крају крајева, оно што је најбитније, везано за овај закон и иницијативу за доношење овог закона, поред вас, министре, који сте то јако брзо и динамично довели до финализације и до расправе у Парламенту, јесте да је то глас привреде, да је то била потреба привреде. Коначно, у овој земљи се слуша шта привреда има да каже, јер сви ми живимо од њих и живећемо од њих и треба да подстичемо још више те приватне иницијативе.

Мислим да ће имплементација овог закона и брзо заживљавање овог закона допринети да наша земља буде богатија, да наши млади људи остају у нашој земљи. Хвала Привредној комори и Министарству али, наравно, и вредним наставницима из средњих школа на том напору, што смо јако брзо дошли до овог финалног предлога који има стратешки интерес за нашу земљу и наше грађане, поготово за нашу младу популацију.

Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има народни посланик Зоран Живковић.

ЗОРАН ЖИВКОВИЋ: Хвала лепо.

Потпуно се слажем са оценом стања у образовању и у привреди која је изнета у образложењу предлога овог закона. Потпуно се слажем да је јако лоше стање по питању запослености. Различите егзибиције са статистиком,

са новим методама, са анкетама о томе да ли је неко запослен, са тим да се неко скида са списка незапослених ако је радио пар сати недељно, могу да доведу статистички до резултата да данас имамо, наводно, неколико десетина хиљада мање незапослених него пре пет-шест година.

Али реално стање, када погледате околу, јесте такво да је очигледно да то није тачно. Као што је била бајка да је, рецимо, пре 5. октобра било 300.000 запослених више него 2001. године, што је исто једна лаж. Могуће да је било 300.000 људи више на некој евиденцији, али 350.000 људи је било оно што се звало технолошки вишак, то значи – људи који су формално запослени а не иду на посао и не примају никакве плате.

Према томе, стање у области запослености је катастрофално, ту нема никакве сумње, и слажем се са оценом предлагача.

Систем средњег образовања је у лошем стању, то је такође тачно, и ту се слажем са оценом предлагача. Има пуно тога што је вишак у томе што деца уче, вишак зато што је превазиђено – историјски, технолошки, како год, методолошки. Имате масу ствари са којима деца лакше и, нажалост, боље могу да се упознају на интернету него у школи. Ту је и недостатак адекватног кадра, учила, средстава. И ту се потпуно слажем.

Тачно је и да је лоша структура новозапослених у последњих неколико година. Мислим да ћемо се лако сложити око тога да се у том тзв. буму запошљавања и нових инвестиција, кога реално нема, највећи део састоји у пословима који су на нивоу, како кажу мајстори, клемовања жице. То је та „Јура“, рецимо, ако се добро сећам. То је технологија где имате једну даску или иверицу где су закуцани неки кочеве и по томе се разводе жице и на крају клемују. Тешко да је то посао којим можемо да будемо задовољни. Наравно, људима који немају ништа, то је „дај шта даш“, и то је потпуно разумљиво, ту нема никакве сумње.

У свакој кризи људи су се сналазили на неки начин. Срби и сви остали грађани Србије сналазили су се чак и у деведесетим годинама. И то смо преживели мање-више, са великим последицама, али смо изашли из тога. И оно бомбардовање и све глупости пре тога.

Питање је да ли је дуално образовање решење за те проблеме. Мислим да није.

Прво, хајде да будемо јасни, није ово никаква идеја Министарства просвете, него је то пало на памет Александру Вучићу пре извесног времена, он је рекао да је то феноменална ствар. Чуо је то, видео је негде, да ли у Швајцарској, да ли у Француској, када је радио у оној радњи за не знам шта беше, браварској, негде му је неко рекао. И то је постало национални задатак. Знам пуно људи из Министарства просвете који кажу (наравно, то

неће рећи јавно, не мислим ту на министра) – гле шта нас терају да радимо. Разумем и те људе, морају да раде оно што се нареди, није то први пут.

Реално, закон од дуалном образовању је оно што смо имали пре 30-40 година. То су биле занатске школе, па се учило, не знам, мало марксизма, мало таквих ствари, па се онда после подне или сутрадан, један дан ишло у неку фабрику на неки рад, на неко изучавање и ту су људи добијали основна практична знања о томе шта би сутра требало да раде као КВ радници, па су после имали ВКВ, колико се сећам. Све је то дежави ствар, све је то виђено одавно. Немојте сада да продајемо неке већ виђене ствари као неку велику новину.

Океј, немам ништа против тога да неко добро искуство из прошлости буде поново оживљено, искоришћено, што кажу Срби „апдејтовано“, али не, ово неће помоћи ничему, јер не само да беже и одлазе високообразовани млади људи из Србије, ми имамо, не само у последњих пет година, у последњих двадесетак година одлив и те занатске радне снаге.

Јако је модерно говорити о заваривачима, да неко стално тражи завариваче, а њих нема. Волео бих да знам ту статистику, али реалну, колико има потребе на тржишту рада у целој Србији за заваривачима. Нисам био лењ па сам се мало интересовао – 28. Значи 28, потреба за заваривачима у овом тренутку је 28. Ми од тога правимо национални проблем: ето, да имамо 10.000 заваривача, могла би нова власт да их запосли. Није тачно. А има их окол где год хоћете. Вратили би се многи од њих само кад би добили овде плату која је бар упола у односу на плату коју сада имају у некој Словачкој, у некој Словенији, у неким земљама које ни технолошки ни економски нису у врху у ЕУ, али морају да иду тамо зато што немају ништа.

Према томе, слажем се с оценом стања. Очигледно је ово идеја, досетка човека коме сте ви поклонили право да одлучује у име свих вас. То је ваше лично право, али то не даје право било коме да одлучује о осталима, о већини грађана Србије.

Према томе, имам још један аргумент за лоше стање, тих 10.000 евра по запосленом за подстицај запошљавања, то је за било које запошљавање, рецимо, и за та радна места која су на нивоу занатлије, КВ радници. Када погледате износ плате коју они примају и ту субвенцију од 10.000 по запосленом, то је две и по годишње плате, бруто. Две и по годишње бруто плате! Па за то време тај послодавац може да научи некога, да никад није видео машину, да нема појма о тој технологији, па за шест месеци ће да научи.

Овде је очигледно циљ да се створе два сегмента у српској популацији. Један је јефтина радна снага, и то је званична програмска политика и самозваног председника ове државе, и Владе која води ову државу и партија које то подржавају. Ми се рекламирамо на Си-Ен-Ену или некој другој великој светској телевизији и у сваком говору сваког нашег политичара који доводи наводно велике инвеститоре главна ствар је да имамо најјефтинију радну снагу у региону, а то значи вероватно свуда осим у Европи, пошто свуда на другим местима, можда у САД то не може да се примени... Друга ствар је: ако неко понуди боље услове, да ћемо ми да идемо још 5% ниже. Ко иде 5% ниже? На чију штету? То се бахата власт цењка на штету грађана, којима треба уместо просечне плате 25.000-26.000 динара, колико је у великим пројектима новог запошљавања, да се то смањи за још хиљаду-две. То није решење.

Могу себи да допустим и тренутак велике наивности па да помислим да владајуће странке ово раде из неких добрих намера, али онда вам кажем да то није решење. Чак и да су вам намере добре, грешите. Шта је неопходно? Неопходно је да се уради реформа средњег образовања. То је решење. Наравно да у тој реформи морамо да размишљамо на начин да не можемо да терамо родитеље, тј. њихову децу да уписују само оно што им неко процени, и то још, рецимо, Привредна комора Србије.

(Александар Марковић: Шта си ти уписао?)

О њој ћу мало касније да говорим.

А колега који добацује нека приђе ближе да га чујем.

Дакле, то стање није добро, то треба да се промени, нема никакве сумње, али о томе ћу говорити мало касније.

Да вас обрадујем, ми смо поднели амандмане на сваки члан закона о дуалном образовању. Наравно, ти амандмани се тако дефинишу да гласе – брише се.

То је оно што највише волите да чујете и то је, наравно, начин да укажемо на недостатке закона. Ако закон цео није добар, онда једини начин да на то реагујемо јесте да напишемо „брише се“. То је Нова странка патентирала још пре пар година, а видим да су све посланичке групе, па и владајуће, то користиле када им је било потребно, тако да немојте да се мрштите када чујете „брише се“.

Шта је образложење? Рећи ћу вам једно од образложења зашто треба брисати цео закон. Каже: „Овим амандманом се предлаже да се предметни члан брише због тога што садржај и начин остваривања дуалног образовања, узајамна права ученика, родитеља, односно других законских заступника ученика, школе и послодавца, материјално и финансијско обезбеђење ученика, као и друга питања из овог члана закона нису

предвиђени ниједним стратешким или развојним документом у области образовања у нашој држави. Штавише, Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, која је усвојена, као кровни ресорни документ уопште не препознаје дуално образовање као посебан програм, нити циљ, још мање да се оно треба третирати као неко питање у специјалном режиму кроз појединачни закон, односно овај текст Предлога закона. Такође, форсирање оваквог ускостручног дуалног образовања у супротности је са већ поменутом Стратегијом развоја до 2020. године, која промовише целоживотно учење које омогућава да се ученици брзо прилагоде тржишту рада, за разлику од дуалног образовања које обучава ђаке за најниже послове по степену квалификације.“

Ако неком није јасно, могу да поновим још једном овај текст, али мислим да је већина схватила.

Према томе, врло лако, развојем технологије, можемо да дођемо до тога да то занатско образовање које данас представљате дуалним буде застарело. Шта ћемо онда са тим људима који су ускостручно образовани за један мали сегмент рада на текућој траци? То имате још у филму Чарлија Чаплина „Модерна времена“, када је његов посао био да зашрафи један шраф. Шта ако се промени технологија, шта ако се избаци тај производ и добијемо неки нови, што се дешава сваки дан? Шта се онда дешава са ускостручно нискообразованим људима? Они, с правом је мој колега малопре говорио о томе, остају ускраћени за даље образовање.

Према томе, хајмо да учинимо нешто да се то промени и да дођемо до неких бољих решења. Боље решење је реформа средњег школства; не пребацивање на ове „модерне“ занатске школе, него једна дубља реформа средњег образовања. Први корак ка тој реформи, господине министре, јесте обавезност средњег образовања. У Србији, у Европи, у највећем делу цивилизованог света ништа не можете да радите ако имате само основну школу. Она је неопходна као почетак образовања – мислим да васпитање треба више да буде на породици, али нека буде и васпитања – али оно што добијате као могућност да научите даље, са чиме нешто можете да радите или да наставите своје образовање, то може да се научи у средњој школи.

Зато средња школа треба да постане обавезна. Наравно, не оваква. Она треба данас да постане обавезна, и то је требало да буде у вашем Предлогу закона о средњем образовању. То је један од амандмана које смо дали, да средње образовање постане обавезно. А да у кратком року, користећи добра искуства држава које су успешно прошле транзицију, не Швајцарске, Велике Британије и Канаде, него Словачке, Пољске, Словеније, видимо шта су они урадили у том делу и да на тај начин уђемо у реформу средњег образовања.

Сигуран сам да ће онда многе колеге које сада добацују бити срећни, јер ће неке будуће генерације моћи да науче оно што они никада нису могли да науче.

Генерално, проблем незапослености, проблем ниског нивоа друштвеног развоја, привредног развоја, економског развоја решава се и образовањем, али основни корак ка томе да привучете озбиљне инвеститоре, то је да будете сигурна држава, да будете држава у којој ће онај који инвестира, било да је домаћи држављанин, било да је странац, имати уверење да има сигурност за свој будући рад.

Да ли ће наша радна снага бити јефтинија у односу на земље централне и северне Европе? Па наравно да хоће. И у Шпанији су плате ниже него у Немачкој и тако ће увек остати, и у Португалији су ниже него у Аустрији. Ми ћемо увек имати ниже плате него Немачка, Аустрија, Италија, Француска, ту нема сумње, просечне плате, али је циљ да та просечна плата не буде 200 евра или 250, као што је сада, ако озбиљно рачунате просечну плату а не да се играте статистиком, него да буде 500 евра, а да вам незапосленост буде око 10%, али опет не статистички него реално.

Реална незапосленост од 10% у Србији је испод милион, испод 800.000 незапослених. Можете ви да кажете да је 13% 1.700.000, може, али и у дуалном образовању да учите, знаћете да је то лаж. Нема потребе да се лажемо међусобно, видимо када изађемо напоље, видимо шта се дешава.

Нисам срећан био ни са оним што се дешавало пре пет година, ни са оном претходном влашћу, и ту је било многих лоших решења, нема никакве сумње, али ово што ви радите у последњих пет година, ту је тешко наћи добро решење, махом су лоша. Мислим да то није никоме у интересу. И није циљ да ја будем срећан зато што је сада горе него што је било пре. Напротив, ја живим у овој држави скоро 57 година, приватник сам у овој држави 30 година...

(Жамор у сали.)

... Слушам арлаукање на ливадама у овој држави 52-53 године, тако да ово није ништа ново. Никада нећу бити срећан када Србији буде горе него што је било јуче.

Можете ви да навијате, можете да ставите беспризорне људе да добацују, да добацују оно што би требало да вас буде срамота када седите, ви даме, поред њега да га слушате, али навикао сам и на то. Увек има кукоља, увек су каравани пролазили а неки су успут трчкали, али вам говорим из најбоље намере. Сутра када више не будете на власти, носићете обележје некога ко је у неком тренутку на неки начин био важан за ову државу, за њену будућност, за живот у том тренутку, али и за судбину

многих будућих генерација. Размислите о томе када гласате о овом закону, о неким другим законима, о закону који сам јуче предлагао, да се забрани отпуштање људи који су на боловању због чувања болесне деце, па сте гласали против тога.

То је све припрема да овде буде један велики сектор јефтине радне снаге где ће се „решавати“ незапосленост и велики сектор квазиуниверзитета и факултета, где ће се добијати фалш дипломе, са којима ће у државну управу да долазе људи који то не заслужују и да истерају људе којих и овде има, који су на та места дошли са најбољим намерама, са добрим образовањем и са тим да раде један озбиљан посао за своју државу, а сада немају где да седну зато што је ушла навала, поплава, излив људи који су запослени у државној управи, само зато што су чланови странака, у последњих пет-шест година. То је процес који је почео раније, али ви сте га довели до савршенства, а то савршенство није добро. Није свако савршенство добро.

Зато вас позивам, господине министре, да уважите моје аргументе, да предложите Влади да повуче овај закон и да се проблеми које сте тачно дефинисали у уводном излагању реше на начин који доноси реално решење, а то није реанимација покојног система занатских школа. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар Младен Шарчевић.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Хајде да рашчистимо једну сталну дилему овде данас. Овде се не ради о прављењу јефтине радне снаге, него стручне радне снаге.

Ако погледате школе које имају дуалне моделе, видећете да они не раде као Чарли Чаплин, за стројем да јури, да шрафи два шрафа, него раде на CNC машинама и пројектују и праве 3D штампаче. Ево, неки дан су наши клинци који су били у Велењу то урадили овде у Србији.

Ако сте добар послодавац... А и ја сам послодавац, имам 180 запослених; моји су школовани на најбољим могућим семинарима по целој Европи, и даље посећују те исте и 16 је њих докторирало. Мени за мој добар рад требају изузетно добри радници и у њих улажем колико год могу.

Доћи ћемо ...

(Народни посланик Зоран Живковић додајује.)

Ја нисам упадао у реч, Зоране. Нисам дошао до тога.

(Председник: Молим вас, немојте да додајујете. Сачекајте одговор министра.)

Причамо о укупној реформи средњег образовања. То је трећа теза. У тој укупној реформи стоји тренутно стање на семафору да је 7-8% дуалног, 25% гимназије и 67% тзв. средње стручне. За вашу информацију, гимназија је реформисана, изаћи ће ускоро у јавности, биће објављено, комплетан

модел наше националне гимназије са свим њеним предностима. Поново кажем, питајте све запослене, у свим гимназијама у свим градовима Србије, они су учествовали, рекли су да су презадовољни. Видећете да ће бити једна врло узорна и квалитетна школа. Она ће моћи да доведе оно што Стратегија коју помињете каже, а то је да 40% остваримо гимназије. Она треба да припрема за школовање на студијама, а средње стручно за струковно. Наше високе струковне школе су побегле од привреде, то је проблем, и то морамо да вежемо за то; оне се баве школовањем за биро рада.

За вашу информацију, и посланичку и друге врсте, ми смо за студентску праксу недавно обелоданили како то треба озбиљна држава да ради. Декани угледних факултета, господин Симић (Политичких наука) и Сима Аврамовић (Правног факултета), министар Ђорђевић и ја потписали смо протокол где је по сто најбољих свршених студената са та два факултета добило посао студентске праксе у државној управи. Значи, најбољи. То је сигнал да ће за три месеца, после праксе, добити стални посао. Значи, и држави требају квалитетни, најквалитетнији, и то је сигнал.

Поменута стратегија, зна је Жарко, у његово време је рађена и усвајана, има један део који каже – планиране мере. Можда неко није читао тај део. Планиране мере јесу усаглашавање и доношење законских и подзаконских регулатива управо у области о којој сада говоримо, уређењу система средњих стручних школа.

За информацију свим посланицима и грађанима, и трећи сегмент, средње стручно образовање, које је најгломазније, реформише се, тако да ћемо имати за 2018. годину почетак: први основне, пети основне, први гимназије, први средње стручне и први дуалне.

Дуално се појавило, морамо га законски уоквирити. Није оно просто, јефтино и није политикантско као што овде покушава цео дан да се каже. Очекивао сам и горе и више, ово је чак мало од оног што сам очекивао да ћу данас чути. Али да вам кажем и неку истину: тим људи који је прихватио да ради дуално напустио је своје катедре на својим факултетима. Раде здружено, за првих шест месеци обишли су више од пола Србије, самоиницијативно. Ми смо изашли на терен, а кад смо изашли на терен пошла је Комора за нама, видели смо да је потпуно другачија слика онога што се прича у салонима и онога што тражи привреда. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Поштовани народни посланици, сагласно члану 27. и члану 87. ст. 2. и 3. Пословника, обавештавам вас да ће Народна скупштина данас радити и после 18 часова.

(Зоран Живковић: Реплика.)

Нема основа за реплику.

Реч има народни посланик Жарко Обрадовић.

Изволите.

ЖАРКО ОБРАДОВИЋ: Поштована председнице Народне скупштине Републике Србије, поштовани министри и остали чланови Министарства просвете, науке и технолошког развоја, дозволите ми да у име Социјалистичке партије Србије кажем неколико речи поводом сета закона који се данас налазе на дневном реду Народне скупштине Републике Србије, али пре свега о закону о дуалном образовању. Мислим да је овај закон најважнији закон у оквиру свих ових закона о којима ћемо данас расправљати. Изузетно је важан не само за образовни систем Републике Србије него и за цео систем средњег стручног образовања, а, морам рећи, са мог становишта, и са становишта будућег развоја Републике Србије и локалних самоуправа.

Желим пре свега да кажем да ће СПС, наравно, гласати за овај закон зато што мислимо да је реч о једном веома квалитетном законском предлогу, по обиму чланова који садржи, малом закону, али по утицају који ће имати у образовном систему једном великом, значајном закону.

Мислим да је добро што ће Народна скупштина Републике Србије усвојити овај закон, и то из више разлога. Пре свега, због ђака. Некако смо у овој расправи која се данас водила изгубили из вида оног коме је намењен овај закон, а то су ученици и њихова знања, способности, вештине, њихова компетенција, шта је то што ће они научити у оквиру система средњег стручног образовања и шта то њима може значити за њихову будућност.

Мислим да, нажалост, многе колеге нису читале закон, нити су виделе решења која сте представили, па да онда разговарамо да ли су сва решења добра или не. Сама идеја дуалног образовања је нешто што апсолутно не би требало да има, као идеја, противника у данашњој расправи, јер суштински овај закон је усредсређен на унапређење система образовања и у том делу средњег стручног образовања.

Друга ствар која је јако важна – чини ми се да ће овај закон одговорити на потребе привреде Републике Србије (што год подразумевали под тим појмом „привреда Републике Србије“) и коначно затворити једну причу која постоји већ годинама уназад, а то је да образовни систем Републике Србије не може да одговори на потребе послодаваца, односно власника или директора предузећа зато што нема образовних профила на том нивоу образовања који могу бити део система запошљавања, касније и рада у тим предузећима.

И трећа ствар, важна, системска, јесте што ће, на начин који је предвиђен овим законом, примена дуалног образовања у појединим

локалним самоуправама објективно допринети порасту запошљавања, значају појединих школа и, генерално, укупном развоју Републике Србије.

Кад је реч о систему, често годинама унатраг, па и дан-данас, Министарство просвете доживљава критике да је систем тром, да образовни профили не одговарају потребама тржишта, да послодавци не могу да нађу адекватан кадар, а заборавља се како смо уопште дошли у ту ситуацију. Деведесете године, а поготово оно што се дешавало после 2000. године, објективно су уништиле... И та приватизација, која је по свом карактеру била пљачкашка приватизација, довела је до тога да је затворено неколико стотина хиљада радних места. Камо среће да је са затварањем тих радних места дошло до отварања нових радних места. Јер, ако се сећате, они који су учествовали у доношењу Закона о приватизацији, било је речи да ће усвајањем тог закона уследити економски бум у Републици Србији и доћи до отварања нових радних места. Затварањем тих фабрика ми смо објективно ђацима средњих стручних школа ускратили могући простор за практичну вежбу и ускратили могућност сарадње привреде и ђака.

Сада се на овај начин врши унапређење целог образовног система и, кажем, одговара се на ово питање потреба привреде. Оно што је важно поменути са становишта система, пошто се у средишту закона налази ученик, основни елементи овог закона јесу наравно школе, послодавци, локална самоуправа, али и једна могућност избора зато што се могу чути критике да ће овај закон ће довести до неравноправног положаја ученика који буде део те средње стручне школе, који ће направити уговор са послодавцем и слично. Добро би било да разговарамо на који начин се евентуално тако нешто може десити, али то остаје у другом плану у односу на суштину овог закона.

Желео бих да кажем да овај закон није случајан сам по себи. Он је израз потребе образовног система, израз потребе привреде и, наравно, није настао јуче, прекјуче, него има своје корене. Желео бих да подсетим оне који нису читали образложење овог закона да су још 2013. године елементи дуалног образовања уведени у образовни систем Републике Србије, тада кроз три образовна профила: бравар-заваривач, механичар индустријских постројења и електричар.

Желим да се зна да је образовни систем Републике Србије и до тада и после тога увек правио образовне профиле који су били потребни Србији у сарадњи са привредом, са локалним самоуправама и покушао да нађе одговор на питање шта треба у образовном систему мењати да би имало своју сврху када је реч о средњем стручном образовању.

Драго ми је да сте поменули да цео систем средњег образовања има свој смисао и логику и да се усклађује са Стратегијом образовања и да се с

једне стране повећава број општинских школа, гимназија, а с друге стране врше промене у систему средњег стручног образовања. Али да би се могао разумети домет примене овог закона, мислим да не би било лоше да видимо на кога се односи и какав је миље у коме се закон спроводи.

Кад сам рекао на кога се односи, реч је о ђацима. У овом тренутку – то стоји у образложењу овог закона, додуше у једном другом закону, о средњем образовању и васпитању – да се видети податак да у средњим стручним школама у четворогодишњем трајању има 155.492 ученика или 61,66%, а у одељењима трогодишњих образованих профила 26.166 ученика, што чини 10,38%. Дакле, систем средњег стручног образовања броји 181.658 ученика или 72,03%. Ово сам поменуо да би се видело о ком броју ученика у средњем образовању се ради.

Сада да видимо каква је ситуација у привредном делу. Према подацима Републичког завода за статистику из 2014. године, када је реч о предузећима која послују на нивоу Републике Србије... Наравно, они су направили класификацију на микро, мала, средња и велика предузећа. Оно што је важно поменути јесте да средњих предузећа има 2.131, према тадашњим статистичким подацима, а великих предузећа, са преко 250 и више запослених, има 494, што чини укупно 2.635 предузећа. Наравно, сад их је више захваљујући ономе што је Влада учинила у претходном периоду привлачењем страних компанија, отварањем нових радних места. То је све добра основа за примену овог закона, за једну сарадњу коју треба успоставити између школа и привреде.

Иначе, треба поменути још један податак, да у Србији постоји 150 општина, да постоје 23 града и Београд са 17 својих градских општина, то је 189-190 локалних самоуправа, и то је оквир у коме ће се примењивати овај закон.

Да ово није случајан закон, него стратешко опредељење Владе говори... Не знам да ли се сећате када је господин Вучић као мандатар Владе 2016. године овде представљао садржај програма – он је поменуо тада да је дуално образовање једна од ствари које су потреба не само образовног система Републике Србије него и потреба деце која похађају средње стручно образовање и да је Србија почела, у годинама пре, примену дуалног образовања, али да треба направити један законски предлог и да то помаже унапређењу квалитета образовања и квалитета компетенција ђака, али и смањењу незапослености унутар одређене земље, у овом случају Републике Србије. Од те намере Владе из 2016. године, ево сада, 2017. године, годину и нешто касније, ми присуствујемо примени тог закона.

Не знам да ли сте приметили, поштоване колегинице и колеге, оно о чему је министар јуче говорио, то је број компанија које су до сада исказале

интересовање. Он је поменуо у образложењу закона шездесет компанија, осамнаест школа у оквиру пројекта који се реализује између Привредне коморе Србије и образовних организација из Швајцарске, Немачке и Аустрије, поменуо је и број ученика, али, још више, и то је једна добра ствар коју је Министарство урадило, направило је тај „Караван образовања“, остварило контакт са послодавцима са територије Републике Србије, свима представило шта Министарство има намеру да чини и, у том контексту, ко исказује намеру да буде део овог концепта.

Ово врло свесно кажем – ко исказује намеру – зато што се мора схватити да је садржај овог закона таквог карактера да послодавац коме су потребни образовни профили, наравно, жели да учествује у примени дуалног система, дуалног образовања. С друге стране имамо ученике. Оппростите, постоји право избора сваког детета, да ли ће уписати једну од десет школа када завршава први ниво образовања; онда се оно опредељује за школу, односно одговарајући ниво образовања, да ли је у питању гимназија или средња стручна школа. Самим тим, има могућност да се определи да ли ће бити ђак у некој стручној школи.

Постоји и категорија – потребе локалне самоуправе. То је са становишта развијености привреде у свакој средини и свакој локалној самоуправи.

Када узмемо у обзир све ове елементе, онда је потпуно логично да овај закон има свој смисао, да има свој садржај и да је јако, јако потребан образовном систему Републике Србије.

Када говоримо о законским решењима конкретно, не могу а да не поменем, по мом скромном суду, да је закон врло прецизно утврдио бројне елементе заштите, ако хоћете, заштите права ученика; да закон врло прецизно утврђује шта ученик ради у школи, шта ради код послодавца, који обим наставе на једном месту, који обим наставе на другом месту; која су права која има, које су му обавезе, на који начин се може заштитити.

Мислим да је посебна вредност овог закона то што је промовисао сарадњу са Привредном комором Србије. За разлику од свих претходних законских решења која су постојала у образовном систему Републике Србије, где је Привредна комора неко ко представља интересе привредног сектора у Републици Србији више вербално него стварно, ово је, чини ми се, први пут да се Привредна комора законски везује за систем образовања и добија врло јасне обавезе шта треба ту да чини.

Мислим да је за Привредну комору Србије ово велики изазов. Наравно, надам се да ће успешно одговорити. Ово је прави начин, јер се често на састанцима привредника унутар Привредне коморе у претходним годинама дешавало да се образовни систем критикује, да се образовни

систем, како бих рекао, доводи у ситуацију да не може одговорити потребама привреде, али није постојао адекватан механизам како привреда може бити укључена. Сада добијамо и ту димензију. Мислим да је добро што је закон утврдио учешће Привредне коморе у систему дуалног образовања. У члану 12, примера ради, постоји обавеза Привредне коморе да утврди испуњеност услова за извођење учења код послодавца, значи, врло прецизно шта све послодавац мора да уради, шта све послодавац мора да поседује да би се код њега могло изводити учење.

Мислим да је јако вредно поменути и уговор о дуалном образовању и уговор о учењу кроз рад. Напомињем ово о учењу кроз рад јер уговор о дуалном образовању говори о свим оним елементима који су важни за систем образовања.

Јуче или прекјуче током расправе на Одбору за просвету ове скупштине, а и данас, чула су се питања шта се може десити са учеником уколико се деси да послодавац, примера ради, буде пословно неспособан, дође до затварања фабрике. Морам рећи да су посланици који су читали закон могли приметити да је Министарство просвете утврдило одредбе да у случају раскида уговора са послодавцем, из разлога који су већ поменути у неколико наврата, зашто може доћи до раскида уговора, а с обзиром на право школе да може закључити уговор са више послодаваца за један образовни профил, наравно, ученик може наставити образовање код другог послодавца. Чак и уколико на територији локалне самоуправе, на подручју рада школе не постоји послодавац са тим образовним профилем, примењено је решење да се може код другог послодавца са сличним образовним профилем наставити школовање. Нема бојазни да ли они могу или не могу, да ли ће ту завршити своје образовање; од њих зависи да ли ће завршити на том нивоу или не. Систем мора да буде тако конципиран и јесте тако конципиран да постоји вертикална проходност и свако може да учествује у образовном систему, односно у свом образовању у мери у којој то жели.

Значи, постоје врло прецизне одредбе којима се даје могућност да се заштите права ученика.

Сви остали елементи овог закона, има их 41, јесу у прилог добром садржају овог закона. Чак и уколико неко решење није добро, министар је у претходним појављивањима овде више пута јавно исказао вољу да добра решења прихвати. Тако ће сигурно бити и овога пута; уколико неко буде имао неки стварно рационалан, користан предлог како да се унапреди садржај овог закона, зашто то не учинити. Мислим да је реч о веома квалитетном закону и да ће корист од тог закона бити вишеструка.

Мој колега Јокић пре неки дан је на Одбору поменуо питање мреже школа. Мислим да ће примена система дуалног образовања у великој мери одредити можда и судбину неких школа. Сами знате шта нека школа значи за одређену локалну самоуправу. Могућност да се деца образују на нивоу територије једне локалне самоуправе за многе родитеље и децу је веома важна не само са становишта садржаја учења него и са становишта његовог будућег опредељења да ли ће наставити живот у тој средини или не.

Једном речју, поштоване колегинице и колеге, мислим да је реч о веома квалитетном закону. Мислим да је реч о закону од којег ће користи имати образовни систем Републике Србије и здушно се залажем за његово прихватање, односно за прихватање и свих оних решења која могу унапредити овај закон. Ми посланици СПС-а ћемо у дану за гласање, наравно, подржати овај закон.

Дозволите ми да кажем још неколико речи о једном предлогу закона из овог сета с обзиром на то да је министар то објаснио, када је реч о осталим законима. Реч је о усаглашавању са Законом о основама система образовања и васпитања и одређеним решењима која постоје. Наравно, и унапређење везано за употребу мањинских језика и за друге ствари које су део система образовања. Али, ја ћу овде да подржим и да кажем неколико речи о Предлогу закона о потврђивању Споразума о зајму. Реч је о Пројекту инклузивног предшколског образовања и васпитања.

Мислим да је реч о једној јако, јако важној ствари за цео образовни систем Републике Србије. Драго ми је што ћемо у Скупштини усвојити овај предлог закона и тиме дати могућност да се сума од око педесет милиона евра примени на различите нивое образовног система, зато што је закон врло прецизно утврдио на који начин ће се трошити та средства. Оно што је најважније, то је повећање капацитета на нивоу предшколског васпитања и образовања, изградња нових установа, реновирање постојећих установа, укључујући изградњу нових објеката, проширење постојећих, пренамена других јавних зграда, укључујући набавку намештаја, материјала за учење, опреме, игралишта за све нове и обновљене предшколске установе и изградњу капацитета за локалне архитекте и инжењере за спровођење наведених радова.

Ми имамо веома велики број предшколских установа које не прате, нажалост, демографску ситуацију у Републици Србији, а можда и нису у стању да прате, такав је систем направљен. Знамо да постоје потребе за местима за децу, обухват деце у предшколском васпитању и образовању је веома важан за образовни систем. Пракса показује да уколико је већи обухват деце у том нивоу, наравно, већи је и ниво укључености на осталим

нивоима образовања, а самим тим и мањи број ученика испада из образовног система.

Оно што је важно за овај закон јесте да се он односи на децу из посебно осетљивих друштвених група. То је нешто што је страшно важно. Морам рећи да смо ми 2008. године Законом о основама система образовања и васпитања укључили инклузију у образовни систем Републике Србије. И тада је било јако много критичара као и данас, али, како је време пролазило, број критичара се смањивао. Онда смо прешли на конкретна решења шта је добро за децу, јер треба увек посматрати децу и прилику да она кроз образовни систем стекну знања и способности, да буду равноправна са другим.

Јако ми је драго што ће овај пројекат повећати и ниво укључености деце ромске популације зато што мислим да је то јако важно, јер и за њих образовни систем треба да буде отворен од најнижег нивоа. Ви знате да смо ми применили нека решења у претходним периодима да се оперативним мерама повећа њихов број на свим нивоима образовања. Једном речју, драго ми је што ћемо усвојити овај закон и што ће реализација овог пројекта почети што пре.

Вас, министре, пошто завршавам, на основу искуства које сам ја имао у примени појединих међународних пројеката, молим да, колико год будете у могућности, смањите могућност утицаја различитих експерата на тумачење примене овог закона, да јединица буде што пре формирана, да радови почну што пре, да се новац искористи, да се повећа број предшколских установа и да што већи број деце буде што пре у тим установама и укључи се у систем образовања.

Једном речју, СПС ће гласати за све ове предлоге закона, зато што мислимо да се на тај начин апсолутно унапређује образовни систем Републике Србије.

Желим још једанпут да честитам Министарству на овим решењима која су данас предмет рада Народне скупштине Републике Србије. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Владимир Маринковић): Хвала, проф. Обрадовићу.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Искористићу прилику да се захвалим колеги Жарку јер је заиста врло детаљно ово прочитао, а нисам стекао утисак да су баш сви тако детаљно ушли у ову материју. Жарко је то стварно студирао како треба и погледао сва решења. Пошто је он водио систем дуже од мене, ово је мени посебан комплимент.

Друга ствар, наравно да смо гледали шта је радила већина европских земаља, Кина итд. Значи, имали смо личне контакте приликом припреме закона. Ми ово радимо преко годину дана. Нарочито смо гледали Вишеградску групу (Мађарска, Чешка, Пољска, Словачка), јер су нам они најближи. Гледали смо и Словенију, и са словеначком министарком били више пута. Они су направили тај пропуст, преписали од Аустријанаца закон о дуалном, па га мењају сад поново. Ми нисмо ушли ни у једну од тих замки.

Уопште, ваша прича и савети око експерата, ја сам ту врло обазрив... Све то што се зове експерт, па још прави себи експерте домаће, овде су данас неки помињани... Само молим бога да те паре не оду код таквих експерата, јер 75.000.000 евра не знамо где је отишло досад.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, министре Шарчевићу.

Реч има народна посланица Бранка Стаменковић.

Изволите.

БРАНКА СТАМЕНКОВИЋ: Хвала.

Данас на програму имамо четири образовна закона. На претходном заседању имали смо исто један кровни образовни закон. По количини образовних закона који долазе у Народну скупштину, помислили бисмо да је реч о некој великој и важној образовној реформи.

Председавајући, ако могу да вас замолим само мало звонце, да утишамо посланике?

Хвала.

Нажалост, то није тачно. Овде немамо никакву реформу, имамо стављање закрпе на поцепани капут нашег образовног система који плаче за реформом. Исходи нашег образовања су лоши. То признају и званичници који воде Министарство здравља и у дебатама. Значи, било би сасвим нормално и логично да се ми сада запитамо зашто су нама образовни исходи лоши на крају основношколског образовања, те да у односу на одговор који добијемо једном добром анализом направимо план шта ћемо да урадимо да побољшамо те исходе.

Међутим, ми уопште не постављамо питање зашто су нама образовни исходи лоши, већ постављамо питање шта да радимо са лошим образовним исходима. Када имате погрешно питање, онда имате и погрешан одговор, тј. решење за проблем који нисте добро сагледали.

Нама се за решавање лоших образовних исхода нуди дуално образовање. То не да неће ништа решити, него ће нас одвести неколико корака уназад и, што је најважније, само ће легитимисати постојање лоших исхода и задржати статус кво, у коме се апсолутно ништа неће променити у нашем образовном систему који, понављам, плаче за реформом.

Наш образовни систем је лош, почев од предшколског, преко основношколског, па све до средњошколског образовања. Два су најважнија разлога за то: први је да је тај систем неправедан, а други је да је застарео. Неправедан је зато што форсира и фаворизује децу бољестојећих родитеља, док за собом оставља у запећку децу родитеља који имају скромнија примања, а нарочито децу из осетљивих друштвених група. Застарео је зато што ми упорно децу 21. века шаљемо у школе које раде по моделу из 19. века.

Дакле, уместо да кренемо нешто да решавамо, да тај наш систем образовни модернизујемо, ми уводимо дуално образовање, које ће прихватити лоше исходе и од наше деце правити јефтину радну снагу, не за домаћу индустрију јер ми домаћу индустрију немамо. За разлику од Аустрије, Немачке, Швајцарске, које имају јаку домаћу индустрију и у којима концепт дуалног образовања има много сврсисходнију примену, код нас који немамо домаћу индустрију тај концепт ће само стварати јефтину радну снагу за иностране корпорације, које овде чак неће доћи саме од себе него ћемо их ми субвенцијама привући и платити их да дођу овде и запосле јефтину радну снагу коју смо дуалним образовањем произвели.

Да би дуално образовање код нас имало сврху, морамо да имамо снажну домаћу индустрију. Да бисмо имали снажну домаћу индустрију, морамо да имамо предузетнике. Да бисмо имали предузетнике који ће покренути индустрију, морамо да имамо квалитетно образовање. Ми смо девастирани кризом деведесетих, транзицијом, школство се урушило. Ми се сад налазимо отприлике у сличној ситуацији у каквој се после Другог светског рата налазила Финска, која је из Другог светског рата изашла подједнако девастирана, без икакве домаће индустрије; једино што су од ресурса имали биле су шуме, као што нама један од ресурса које имамо јесте пољопривреда.

Они су тада решили да за најважнији ресурс државе и друштва прогласе мозак и кренули су у реформу образовања. Нису преко ноћи стигли тамо где су кренули, то је трајало неколико деценија, али, као што знате, ђаци који изађу из финског модела образовања..., у Финској постижу најбоље резултате на ПИСА тестирањима; Финска има најмању разлику у образовним исходима између најлошијих и најбољих ученика на крају образовања.

Оно што нама треба јесте реформа по финском моделу а не дуално образовање, јер дугорочно, дуално образовање неће ништа направити него ће само бити закрпа, привремена, на систему који мора из корена да се мења.

Зашто је наш образовни систем неправедан, почев од предшколског? Пре свега, ми имамо једну погрешну премису да предшколске установе служе за чување деце. То је та застарелост у комплетном систему. Наша предшколска мрежа установа не може да прихвати сву децу. На крају, ко улази у те предшколске установе? Онај који има да плати.

Назив „предшколско васпитање и образовање“ требало би да мењамо у „предшколско образовање и васпитање“, јер управо од три и по године до поласка у школу имамо код деце најактивнији развој виших когнитивних функција и њима је потребно стимулативно окружење које ће подстаћи тај развој. Наравно да деца бољестојећих родитеља чак и ако не иду у вртић имају стимулативно окружење у породици, довољно да подстакне тај виши когнитивни развој. Деца из најосетљивијих друштвених група морају имати приоритет да стигну до вртића, да стигну до предшколског образовања управо да не би на почетку основне школе већ била у заостатку у односу на осталу децу.

Као што знате, обухват у нашим предшколским установама је изузетно низак. Године 2010. износио је 48%, 2016. године, јуче смо овде чули, износио је 52%. Нажалост, то побољшање од 4% вероватно није због повећаног обухвата већ због пада наталитета, али чак и да је повећан обухват, недовољно је повећан. Наше предшколско мора бити доступно свој деци и мора бити потпуно бесплатно за родитеље. Само тако ћемо укинути неправедне разлике између деце бољестојећих родитеља и деце сиромашнијих родитеља.

Када деца крену у основну школу, то је тек посебна прича. Имам дете у седмом разреду основне школе, све што причам, причам из праксе. Наш основни проблем, нашег основношколског образовног система, гласи – деца у школи не уче. Деца у школу иду да се деци испричају или издиктирају некакве чињенице, некакво градиво и да им се приопшти шта код куће сама да науче. Као, боже ми опрости, да иду на факултет. Онда та деца дођу кући и ако имају родитеље који знају градиво, који су високообразовани, они ће им у томе помоћи, али ако родитељи не знају градиво, они не могу детету да помогну да савлада и научи код куће оно што у школи није научило.

Не знам немачки језик и не могу свог сина научити немачки језик, њега то мора школа да научи. Шта се дешава када родитељ не зна? Па мора да плати. Мора да плати приватног професора, јер дете није научило у школи а не може да научи ни уз помоћ родитеља.

Молим вас, у школама 1. септембра у холу имате по три стола на којима се рекламирају по три приватне школе страних језика. То је сукоб

интереса. У школама у којима би деца требало да стране језике уче на часовима страних језика, евентуално на допунској настави. А допунска настава је посебна прича. У теорији, изузетно леп концепт, у пракси не ради – часови допунске наставе се не одржавају. А чак и да се одржавају, треба да их буде више од једног недељно да би деца могла да савладају оно што на редовном часу не савладају.

Значи, нема ничег бесплатног у основном образовању, које је обавезно. Оно што деца не науче у школи, родитељ мора да плати приватног професора да их научи поподне код куће. Деца имају дуплу школу: преподне су обавезна да буду у школи, поподне и вече проводе учећи и радећи домаће задатке, имају часове са приватним професорима. Приватни професори и школе страних језика су ужасно велики ударац на џеп родитеља. Када на то додате трошкове уџбеника, трошкове екскурзије, трошкове прибора... Молим вас, овог септембра издвојила сам 15.000 динара за уџбенике и 13.000 динара за дводневну екскурзију на Златибору. Могла сам у Грчку да га пошаљем. Значи, 28.000 динара у септембру мени је тешко пало, а ја сам на посланичкој плати.

Пре две године, у септембру, касирка у супермаркету жали се, двоје деце има, самохрана мајка, муж од кога је разведена не плаћа алиментацију, треба два комплета уџбеника да купи, каже – шта да радим? Ради за 22.000 динара. Замислите, 15.000 за једне уџбенике, још 15.000 за друго дете, 30.000, и два пута по 13.000 за екскурзију.

Шта је бесплатно у нашем основном образовању? Ми морамо да на образовање престанемо да гледамо као на трошак и да почнемо да гледамо као на инвестицију. Посланичка група Доста је било сматра да од предшколског, преко основношколског па све до средњошколског образовања сви трошкови везани за боравак деце у школи, учење и наставу морају бити плаћени из буџета Републике Србије. Ја вас само молим, немојте рећи да новца нема. Новац за ову инвестицију мора да се нађе, јер ако то не урадимо и даље ћемо имати лоше образовне исходе на крају образовања и имаћемо јефтину радну снагу за иностране корпорације. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Стаменковић.

Реч има министар Младен Шарчевић.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Ја бих се с вама у много чему сложио, почев од финских лекција, али хајде да се сложимо да су се тамо две генерације скупштинске договарале да се око тога договоре, па су две године трајале припреме, а мени се за годину дана не да ни да се припремим, чека се реализација. Управо сам прихватио да ово радим да бих то променио, и ништа не улепшавам стварност.

Имаћемо за викенд један велики радни састанак, чекамо системски закон који је уведен. Видели сте да смо исходно планирање и учење увели уместо бубања. То мора да се спроведе.

SBS који сада имамо, то је 27,4 милиона евра. Следи да се ураде обуке. Имали смо припремни састанак у Врњачкој Бањи са свим центрима за стручно усавршавање наставника. То је велики посао, 80.000 људи. Зато радимо измену руковођења школама, јер имамо лоше руководиоце, они то треба да потегну; тражимо високе компетенције. И то све у годину дана.

Све ове невоље типа лош излет, скуп излет, лоша храна, о свему ћемо јавност упознавати на по десет дана, отприлике толико треба времена да се тимови и комисије огласе, раде сви на томе. Имамо много боље замисли. Такође мислим да је то прескупо и безобразно. План и начин остварења ђачких екскурзија и излета направимо да буде кудикамо боље и јефтиније родитељима.

Када је у питању Закон о уџбеницима, поменуо сам и прошли пут, ми ћемо се вероватно видети још једном у Народној скупштини. Закон о националном оквиру квалификација је такође услов за *SBS*. Ми смо, верујте, за годину и три месеца урадили оно што се ради много дуже, а модели које уводимо су много квалитетнији и много ће више допринети да се ово деси.

Велики је систем, не можете га посути некаквим чаробним прахом и очекивати да одмах функционише. Много је лоших навика, много је лоше неселективности. Ја бих могао да критикујем много више од свих вас овде, јер када сам дошао, мислио сам да је лоше, а сада када сам видео, много је лошије него што сам мислио. Зато овај тим има намеру да то уради много брже него што су имали прилику и Финци и остали. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, министре.

Реч има Бранка Стаменковић.

БРАНКА СТАМЕНКОВИЋ: Хвала, министре, што сте ме подсетили на нешто што сам хтела да кажем а што је јако важно, а то је да ми никакве доследности немамо у политикама него се оне мењају од министра до министра.

Колега Обрадовић је био први министар откад је ова владајућа већина, у овој коалицији, на власти. Мој син је тада био трећи разред и случајно је чуо министра, у пролазу, да каже да ће сва деца добити лаптопове у школи. Ево, четири године дете ме пита када ће тај лаптоп. Пошто сте се вас двојица мало пре тако добро разумели и уважавали, ја сад вас питам – хоће ли бити нешто од тих лаптопова што их је колега Жарко Обрадовић, данас народни посланик а некад министар, деци обећао; шта детету да кажем?

Годину дана касније имали смо новог министра, који није потрајао па нисам сигурна да ли сам добро запамтила име, Томислав Јовановић, је л' тако?; он је причао о финском моделу, лаптопове није спомињао. Онда смо већ наредне године имали Срђана Вербића, који није причао ни о лаптоповима ни о финском моделу, него се почело појављивати дуално. И сад ето вас. Ово је сувише озбиљна ствар да то мењамо од министра до министра. Можемо ли да ухватимо један правац и кажемо – идемо на фински модел? Па трајаће. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Министар Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Не идемо на фински модел, него ћемо видети шта нам тамо одговара. Не можемо да будемо Финци. Много штошта од финског модела, који се сада потпуно редизајнира... Тек овај нам сад не би одговарао. Нисмо ми у тим условима, у тим ципелама.

Ја нисам обећао ништа што не могу да урадим, али сам обећао да ћу увести информатику и увео сам је. И увели смо сада два кредита, која ћемо можда урадити пре него што обећавамо, када је у питању дигитализација наставе.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, министре.

Поштовани народни посланици, у складу са чланом 87. Пословника Народне скупштине, сада одређујем паузу у трајању од једног сата.

Са радом настављамо у 15.15 часова. Хвала.

(После паузе – 15.00)

ПРЕДСЕДНИК: Поштовани посланици, поштовани министре, можемо да наставимо са радом.

Реч има народни посланик Владимир Орлић.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Хвала вам, госпођо председнице.

Даме и господо народни посланици, Посланичка група СНС са великим задовољством подржава предлоге закона о којима данас расправљамо, са великим задовољством. Као што и сваки пут не кријемо да оно што представља добра решења, решења која наше друштво чине модернијим, решења која наше друштво чине ефикаснијим, решења која без икакве сумње унапређују важне секторе у нашем друштву, имају нашу подршку. У том смислу, не само да изражавамо своју сложну вољу као посланичка група већ и захваљујемо свим представницима коалиционих посланичких група који су изразили своју подршку, подршку својих посланичких група предложеним законима.

Када је реч о законима којима је предвиђено потврђивање конвенција, управо из разлога које су дали предлагачи, дакле из разлога унапређења прилика када је реч о безбедности и сигурности наших грађана, када је реч о достизању важних стандарда, који важе у развијеном свету, сматрамо да је за нашу државу корисно подржати ове конвенције.

Било је данас различитих дилема и питања какве су међусобне везе, конкретно на тему конвенције која се тиче горива и отпада у специфичној области. Не треба, као ни за било шта друго, превише труда за онога ко жели да посао народног посланика обавља одговорно, ко жели да се упозна са садржајем онога о чему расправљамо, да сваку везу разјасни. Рецимо, конкретно по овом питању, било је довољно само увидети, што се тиче питања Института и реактора у Винчи, да је то један на један, у директној вези са питањем научног рада и истраживања, дакле апсолутно има свако место у сету закона који долазе од стране Министарства које покрива и овај ресор.

Када је реч о међународном споразуму чији је садржај зајам, важан зајам, такође је штета што се у жељи да се звучи помпезно и важно прелази преко неких ствари, преко оних садржаја који после бивају предмет нечијих недоумица.

Данас се говорило и о предшколском образовању, о питању капацитета када је реч о предшколским установама. Управо тај споразум, кроз имплементацију и вредност од педесет милиона долара, треба да омогући да се додатно унапреде прилике по овом питању. У образложењу овог предлога закона о потврђивању Споразума баш стоји – 17.000 нових места.

У предшколским установама треба да буде добар крајњи исход имплементације баш овог споразума, и то у оним географским областима у Србији у којима је потреба за јачањем капацитета највећа. Како? Кроз програме изградње потпуно нових објеката, кроз програме ревитализације, санације постојећих и кроз програме проширења капацитета објеката који већ служе у ове сврхе и у овој области. Тако да је реч, црно на бело, о нечему што може да се заједнички оцени као добро и корисно. Као и када је реч о предложеним изменама и допунама закона, које јесу, заиста, својеврсна синхронизација са кровним законом о ком се Народна скупштина позитивно изјаснила баш у овој сали овде.

Не само то, када погледате један за другим предлоге за измене и допуне закона у области предшколског образовања и васпитања, у области основног и у области средњошколског, они носе са собом више од једне добре ствари која ће бити неспорно добра за свакога ко жели овом послу да приступи отвореног ума, отвореног срца, да се не бави оним проклетим

рефлексом у потреби да буде против. Дакле, ако погледа, на пример, оно што се тиче предшколског образовања и васпитања, зар није добро и корисно када се прошири круг деце која имају право на ову врсту образовања и васпитања? Јесте само добро. Ко би могао да буде против таквог решења? То решење јесте један од предлога имплементираних у предлогу за измене и допуне поменутог закона.

Ко би могао да буде против модернизације на било који начин, против чињенице да ће се нпр. евиденција водити електронски? Уз све овде размењене речи, некад са смислом, некад са аргументима, а некад потпуно лишене било каквог садржаја, уз све овде размењене речи о модернизацији, о примени савремених технологија, ко би могао да буде против увођења нечег таквог у пракси? Или против могућности да савети родитеља, управо установљени оним кровним законом о ком смо заједнички расправљали овде, заживе, да се и они чују и да и они имају своје место у читавом систему? То су, даме и господо, добре ствари. То су ствари које заслужују подршку.

Ако причамо о предлогу који се тиче основног нивоа образовања, још једном, имамо изједначавање по правима и приликама да учествују у одређеним програмима за приватне и државне институције. Нешто што је до сада, ту се мисли на специфичне методе у области образовања и васпитања, ексклузивно била могућност само приватних, сада је доступније за имплементацију, за реализацију у пракси ширем скупу институција. Зар то није добро?

Зар није добро када се данас прошири круг лица, круг деце која ће имати право на бесплатан превоз? Па јесте добро. Да ли има некога да може да смисли, не да заступа, не да прогласи за свој став, него просто да смисли један једини разлог зашто то не ваља? Нема, сигурно.

Да ли има разлога, уз све приче и јавно и декларативно изречене заједничке жеље да поспешимо развој предузетништва, да не подржимо програм да се тај развој предузетништва оствари још на нивоу основне школе нпр. кроз рад школских задруга? Нема. Аргумента против таквих решења нема. Они не постоје, не могу ни да се измисле.

Када причамо о средњим школама, зар није ноторна чињеница да може само да користи друштву када се уведе обавеза да школа води рачуна о томе какве резултате постиже, колико високо испуњава стандарде, да се пореди са другима у земљи и свету? Е па, баш обавеза да се учествује у тестирањима и на националном и на међународном плану уводи се предложеним изменама и допунама. Има ли ту нешто лоше? Зар није само корисно да имате податак о томе да ли сте добри или треба да будете бољи? Ако треба да будете бољи, где тачно.

Још једном, једноставне ствари и нешто што грађани који ово гледају сигурно разумеју, сигурно не разумеју када се наиђе на неспорно добре и корисне ствари а на њих као реакција дође бујица критика.

То нас доводи до новог предлога закона који се тиче дуалног образовања и области средњег стручног образовања. Ако би било ко заиста желео искрено да погледа садржај, смисао и контекст, да ли може да се оспори чињеница да је реч о програму који задовољава добар интерес ученика, а у исто време задовољава и добар интерес привредних субјеката, компанија које ће учествовати у тим програмима и добар интерес школа, добар интерес државе која има своје природно место у комплетном систему и овој проблематици? Да ли јесте или није добар интерес ученика више знања, веће компетенције, више стручности, боље, усавршеније вештине? Има ли нешто спорно у томе? Наравно да нема.

Да ли може да се постигне тиме што ће се неко додатно оснажити кроз више сусрета са практичним радом, кроз усавршавање, лично усавршавање у пракси, кроз прилику да види како у реалном пословном амбијенту ствари функционишу, да их види, да их осети, да у њима учествује, да буде део колектива, да научи нешто што није био у прилици да научи до сада, да стекне и неке додатне вештине за које није имао прилику да их стекне до сада? Шта ту може да буде спорно? Зар тај неко сутра, када све то научи, савлада и буде комплетнија личност у том смислу, неће на тржишту рада, које је толико пута поменуто данас, вредети више? Наравно да хоће. То су једноставне ствари. То је немогуће не разумети.

Приче о јефтиној радној снази која ће бити тобож установљена када ступи на снагу закон о дуалном образовању јесу празне флоскуле. Потпуно празне, одјекују празнином, даме и господо. Јефтина радна снага је радна снага која нема специфичне вештине, која није у позицији да уопште бира чиме ће се бавити, где, код кога и под којим условима. Онај ко са собом на тржиште знања носи више знања, више вештина, више способности, који конкретан посао уме да уради у пракси, наравно, вреди више. Тај има много више простора да бира, да одлучује, да боље преговара сутра са потенцијалним послодавцем – ја знам то и то, имам доказ да то знам, у нечему сам успешан, имам доказ да сам у томе успешан, неко је оцену дао, неко је установио, евалуирао колико ја добро баратам тим. Зар није његова позиција сутра на тржишту само јача? Наравно да јесте. То је непосредан интерес наших ђака.

Постојали су програми стручне праксе и до сада, јесте то тачно, али зашто се не обрати пажња на то какви и са каквим ефектом.

У образложењу Предлога закона дата је статистика, статистика коју не оспорава нико, чак ни они који су себи дали тај комфор, ничим

заслужени комфор, да изговарају потпуне бесмислице попут прича о јефтиној радној снази; чак се неколико пута данас чуло – робови и робовласништво. Ко год је тако наступио, приде је поменуо – да, она статистика која каже да пракса недостаје нашим ђацима, она је тачна. Исти ти су рекли да је заиста потребно да сутра као ефекат имамо већи број свршених ђака, људи који ступају на тржиште рада, који ће успети да пронађу посао. „Пронађу“ не значи само да се придруже нечему што постоји; „пронађу“ у духу предузетништва, даме и господо, значи можда покрену сопствени посао.

Зар то није добар интерес друштва и тих младих људи али и свих других? И оних које ће ти млади људи можда сутра запослити у компанијама које покрену сами. Зар то није нешто што представља додатни замах и за привреду, и за раст, толико пута помињан данас, и не само данас? Неспорно добро, јасно, корисно.

Интерес тих компанија. Може ли неко да не види? Не, он се не огледа у томе што ће оне – уз остале бесмислице чули смо и то – добијати бесплатну радну снагу у неограниченим количинама. Потпуно се зна који профили постоје, који програми на њима и колико ђака и шта је елементарни интерес сваког послодавца. Причам о послодавцу као некоме ко располаже својим капиталом, своју фирму води и неће себи да нашкоди. Тај који мисли о свом интересу, каквог радника може да пожели? Радника који се у посао разуме, који је искусан и има неки резултат рада. Њему треба такав радник, а не неко ко је тек почео посао, учио се њему годину или две, па онда био замењен новим који све ради испочетка. Баш зато, да се компаније не би сретале са таквим кадром, него са добрим, увежбаним, уиграним кадром, који са собом носи знање и квалитет, ови програми се и предлажу. То је бар једноставно за разумевање.

Школе, које су имале своје издатке, и држава са своје стране, за опремање учионица, радионица, набавку материјала, биће растерећене када се тежиште тих потреба пребаци на компаније, па ће растерећене моћи да улажу у друге аспекте, да чине образовање квалитетнијим, додатним, да њима то користи. То је ваљда једноставно за разумети. То може да не разуме само неко ко неће.

Тај ко неће, тај је у стању да изговори у две реченице две међусобно потпуно супротстављене ствари, на пример: „Имали смо ово већ, сећате се, школе ученика у привреди“, а одмах у следећој каже: „Ви сад уводите робовласништво и дечји рад“. Хајде, људи, ако ћемо да критикујемо, бар да то личи на нешто, да има промил смисла. Да ли је већ било па није вредело или је сада по први пут па је катастрофа? Не може и једно и друго. То само

по себи довољно говори колико ишта реално може да се замери овом предлогу. Не може ништа.

Најтежи, прљави послови, раскиди уговора после два месеца... Људи, образовање је ствар слободног избора. Свако ће сам, као и до сада, као што ће од сада, да донесе одлуку за себе да ли жели да се образује на једном или другом нивоу, па у оквиру тог нивоа у овој или оној школи, за овај или онај програм или профил, да ли себе види у каријери на овом или оном месту, да ли је заинтересован за ову или ону врсту посла, за ову или ону компанију као потенцијалног послодавца. То никада није било законом наметнуто некоме, не може ни бити. Овим предлозима закона понајмање.

То отворено поље слободних избора, где свако може да гради срећу за себе на основу својих способности и могућности, биће отворено једнако колико је и било, само ће потенцијал онога ко на њега ступа, његов лични потенцијал бити већи. Он ће имати позицију да се у тим изборима креће на начин који је за њега кориснији; за њега, сутра за његову породицу и све оне које ће он потенцијално запослити својим радом, за цело друштво коме прирада.

Приче о тајкунима, приче о владавини права, приче о сигурној држави, можда би најбоље било да оставимо, јер је то, баш када причамо о добрим интересима, добар интерес оних који су те теме покретали. Нема везе са предложеним законима, али има везе са тржиштем рада и са економским приликама у земљи. Нека се уздрже од помињања тајкуна они за које се поуздано зна да су их тајкуни финансирани у периоду када су сами девастирали економију ове земље, када су баш на том тржишту рада катастрофе правили, у периоду када су стотине хиљада људи остављали без посла. Да се не троши данас време, ни данас ни било који други пут, на узалудне приче о лажној бризи за децу од стране оних који су већ показали да нису у стању да брину за судбину другог човека, па ни за његову децу, а причамо о стотинама хиљада судбина, стотинама хиљада породица. То им се као тема апсолутно не исплати.

Уцбеници, вртићи, ништа од тога, даме и господо, не може да се пореди, ако погледате данашње добре резултате и прилике у земљи, са оним што су дежурни критичари свега постојећег оставили за собом. Ако помињемо Београд и те вртиће, нека остане забележено да је осам хиљада више места у тим вртићима данас него у њихово славно време, да ће управо са овим предлогом закона који ћемо ми изгласати, јер се за добре ствари и добробит ове земље бринемо и старамо, бити 17.000 нових места више.

Нека остане забележено да Србија данас има реалан раст. Колико год се неко трудио да нам објасни како је страшно незадовољан што је реалних плус 2% или 3% за њега приватно, интимно лоше, то је плус

реалних 2% или 3%; то није њихових минус 3,6%. То да се пореди једно с другим не може. То је небо против земље. Сто тридесет хиљада нових радних места са применом оваквих решења, и више, не може да се мери са изгубљених пола милиона радних места. То су небо и земља, још једном.

У тим стварима ми да се меримо можемо увек. Одговори ће увек бити јасни, одговори ће увек бити на страни оних који се о овој земљи старају, оних који су у стању да за ову земљу обезбеде резултат.

Александар Вучић, СНС, парламентарна већина наставиће да се о добром интересу свих наших грађана и земље у целини старају на исправан начин, између осталог и квалитетним законима за које, још једном, имате нашу подршку. Хвала лепо.

ПРЕДСЕДНИК: Повреда Пословника, Мариника Тепић.

Изволите.

МАРИНИКА ТЕПИЋ: Захваљујем, председнице.

Сматрам да сте повредили члан 27. Пословника, којим се предвиђа да треба да се старате о примени овог пословника, а у вези с чланом 101, односно тренутком када је председавајући Маринковић уочи паузе одредио да ће наставак рада бити у 15 часова и 15 минута. Ви нисте председавали, што је потпуно логично и јасно из овога што говорим, али сте наставак седнице започели доста раније, непосредно после 15 часова.

Сматрам да сте тиме угрозили право заинтересованих посланика да од почетка прате наставак седнице, али и довели у незгодан положај неколицину гостију које сте позвали овде да у име Владе и органа Владе учествују у раду, да саслушају шта ко има да каже, евентуално да одговоре, зато што су се у неколико наврата са закашњењем појављивали верујући, претпостављам, да ће у 15.15 часова да се настави рад седнице, онако како је ваш заменик, односно потпредседник Маринковић рекао када је одређивао паузу. Тако да вас молим да водите рачуна о томе.

Јуче смо такође у једном тренутку имали одређивање паузе и наставак рада пре него што је истекло време одређено за паузу.

Молила бих вас да се то надаље не дешава зато што, напосто кажем, овде треба да учествујемо и слушамо и пратимо расправу, која ће трајати сигурно неколико наредних дана, не само због преноса телевизијског, како би камера хватала говорника и то било довољно за гледаоце мимо ове сале, већ смо ми народни посланици ту да у највишем дому сви заједно учествујемо у расправи. А да бисмо учествовали, морамо да имамо прилику да на ваљан начин чујемо све стране које учествују у расправи. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК: Члан 27. је опште природе. Претпостављам да сте мислили на члан 101, у чему нема ни говора о овоме што сте ви говорили.

Вероватно није дефинисано Пословником да ли се нешто почиње минут раније или не. По мом сату, почели смо минут раније, за то се извињавам, али не оволико колико сте ви рекли. Када сам ушла у салу, министар и сарадници из Министарства просвете су били овде и посланик Владимир Орлић, који је дошао на ред. Ако је у томе моја грешка, ја се извињавам, али нико други од посланика није био ускраћен за право. Ви сте подигли Пословник одмах када сте ушли у салу, тако да се то не односи на сараднике из Агенције директорове, који су долазили после подигнутог Пословника. То сте се касније сетили.

Пошто нема адекватног члана Пословника, можемо да гласамо о члану 27. ако инсистирате, али није била никаква намера да ја сада онемогућим Владимира Орлића и да га чује неко од посланика, и обратно.

Важна је и намера да ли је неко нешто хтео да уради, али како ви хоћете. Да ли желите да гласамо?

(Мариника Тепић: Да.)

Захваљујем.

Других овлашћених који имају право, као што је госпођа Олена Папуга, нема сада у сали. Можда ће искористити касније своје право.

Прелазимо на листу.

Први говорник је Јахја Фехратовић.

Изволите.

ЈАХЈА ФЕХРАТОВИЋ: Поштовани председавајући, уважени министре са сарадницима, даме и господо народни посланици, закон о дуалном образовању је веома битан за даљи друштвени и укупни развој државе, поготово када су у питању неразвијени крајеви где је потреба за образовањем уз рад веома изражена.

Многи страни аутори истичу да је образовање постало најсигурнији и најдугорочнији пут до финансијске стабилности државе. Притом, наши експерти из Бошњачке демократске заједнице истичу да је разноликост образовања суштинска компонента финансијског успеха и независности једног друштва. Шири избор образовних профила и облика даје могућност веће мотивације младих у процесу усавршавања и напредовања. Због тога посебно поздрављамо што је у овом закону наглашена веза између дуалног система и каријерног вођења.

Једна од основних примедба које се дају дуалном систему јесте веза са новим, флексибилним тржиштем рада, поготово у каснијим фазама развоја појединца када је он принуђен да промени радно место и предузеће. Управо је решење за такве случајеве повезивање послодавца, школе и

локалне заједнице кроз каријерно вођење и прилагођавање карактеристикама дуалног система. Тиме у великој мери улазимо у модернизацију односа између света рада и света образовања.

Будућност нашег образовања је у процесу образовања за каријеру, јер ће данашњи ученици, када се појаве на тржишту рада, мењати од три до седам занимања у току каријере. Ако успоставимо однос између субјеката који планирају развој са каријером појединца, моћи ћемо без проблема одговорити на потребе флексибилног тржишта рада и добити раднике способне за све врсте изазова тржишта. Образовање за каријеру, које се заснива на грађењу знања и вештина током радног века, мора бити праћено на нивоу државе и треба имати значајан подстицај за очување људских ресурса, тако да се мора пратити са тог нивоа. А ту једино Привредна комора може адекватно имплементирати укључивање послодаваца у систем каријерног вођења. Ако се не укључи Привредна комора и не активирају послодавци у оваквом виду образовања, неће се моћи спречити одлив младих, нити се могу мотивисати за целоживотно образовање.

Модернизација дуалног система у Немачкој, Аустрији, Швајцарској управо инсистира на томе да се у свим сегментима образовне институције кроз каријерно вођење повежу са послодавцима, стварајући различите облике и инструменте, као што је пасош компетенција, рецимо, у Немачкој.

Наши стручњаци, желим и то да изнесем, анализирали су овај закон и словеначки закон о дуалном образовању и кажу да је овај наш закон у много чему напредније и боље урађен од словеначког. Зато мислимо да је ово шанса да мотивишемо и послодавце и младе за усавршавање и боље резултате раде.

Такође, и остали предлози закона из области образовања квалитетно су припремљени и имаће нашу подршку.

Међутим, оно што би, поштовани министре, требало што пре урадити јесте имплементација законских одредаба, јер, нажалост, на терену и даље имамо директоре који злоупотребљавају положај, врше финансијске малверзације а због њихове бахатости и самовоље трпе ученици и родитељи. Међу израженим таквим примерима, где је неопходна брза реакција Министарства и просветног инспектората, јесте Основна школа „Стефан Немања“ у Новом Пазару. Ви сте ту школу скоро посетили јер је у њој требало да се реализује донација од 500.000 евра за реконструкцију крова, канализационе и других мрежа и фасаде, од којих је 360.000 обезбедила Краљевина Норвешка, 70.000 Влада Републике Србије, а 70.000 Град Нови Пазар. Када сте ви, министре, посетили ову школу са амбасадором Норвешке Његовом екселенцијом Арнеом Санесом

Бјорнстадом, била је постављена скела за израду фасаде. Међутим, пар дана након те посете скела је уклоњена, а фасада није урађена.

Но, већи проблем од тога јесте што је директору ове школе господину Едину Дугопољцу, изгледа, било мало тих 500.000 евра, па је родитељима који су још пре пола године уплатили за уџбенике које ће добити преко школе и ђацима, који још увек те уџбенике немају, ускратио то њихово право. Родитељи су дали новац; ево, већ је други месец како иде школска година, налазимо се на тромесечју, ученици у овој школи још увек немају уџбенике иако су родитељи платили те уџбенике, а набавка је ишла преко школе. Када су тражили да им се поврати новац, директор је казао да је тај новац отишао за реконструкцију школе и да се сналазе на други начин. Такође, од ученика је тражено тзв. ђачки динар...

(Председник: Посланиче, време. Завршите реченицу.)

Дакле, због свега овога апелујем на вас да што пре дође до имплементације закона и да под хитно пошаљете инспекторат у ову школу како би се решило ово стање. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Јако ми је жао што сам на овај начин сазнао о томе да сте се директно обратили, али имамо ту више проблема. Ви знате да мењам и начелнике школских управа, и ту смо опет у проблему. Промењен је помоћник који је водио инспекцију, такође због неких својих пропуста.

Закон је ступио на снагу. Имали смо силне састанке да упозоримо људе да га прво изуче и да се по њему понашају. У закону су врло јасно назначени правници, секретари школа, који у суштини морају да штите законитост. О томе ћемо ових дана свакако разговарати.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Јован Јовановић.

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ: Прво неколико речи о Закону о предшколском образовању. Свакако је неопходан разноврснији систем који ће допринети квалитетном, целовитом развоју и добробити деце предшколског узраста, у складу са њиховим потребама. Баш из тог разлога предложили смо увођење обавезе, уместо само могућности, да предшколска установа у коју је уписано дете из осетљиве друштвене групе утврди потребу за пружањем додатне образовне, здравствене и социјалне подршке детету.

Истовремено, ако је циљ индивидуализација, онда би требало једнако водити рачуна о потребама све деце, како деце из осетљивих

друштвених група и њиховим потребама за социјализацијом и интеракцијом са децом у развојним групама, тако и све друге деце у односу на поменуту децу, као и о потребама надарене деце, која би требало да имају једнако право на индивидуални рад и подршку у напретку.

Коначно, када је у питању овај закон, ако се многе промене врше ради усаглашавања са Законом о високом образовању, онда би ради поштовања и заштите стечених права у закон на одговарајући начин требало да буду укључена и лица која су завршила струковне специјалистичке студије по прописима који су важили до ступања новог закона на снагу, тј. до 29. септембра ове године, што смо и предложили нашим амандманима.

Када је реч о закону о дуалном образовању, пошто је предлог проблематичан по више основа, сматрамо да га је немогуће поправити те стога нисмо подносили корективне амандмане. Иако реформа средњег струковног образовања може да утиче на проблем незапослености, али не да га реши, без обзира на до сада дата објашњења, поставља се питање зашто су немачки, аустријски и швајцарски модел, модели уређених држава са јаком привредом, узети као узор у земљи попут наше. Истовремено, већина земаља се уместо увођења дуалног образовања определила за озбиљну реформу програма средњих стручних школа, уз стављање посебног акцента на опремање лабораторија, радионица и обезбеђивање услова за стручну праксу.

Да будем конкретнији, Предлог закона о дуалном образовању проблематичан је по следећим основама: са становишта основних људских права и дечјих права, јер је у ствари реч о уговору који обавезује малолетна лица да испуњавају радне обавезе и који стога садржи потенцијал за принудни рад. Проблематичан је са становишта преношења дела надлежности креирања образовне политике са Министарства просвете једној интересној организацији каква је Привредна комора Србије. Проблематичан је са становишта стварања високог коруптивног ризика, јер су Привредној комори дате надлежности без одговарајућих механизма контроле и сужавања дискреционих овлашћења, о чему говори Агенција за борбу против корупције. Проблематичан је и са становишта решавања, односно нерешавања проблема незапослености, и то троструко: ђаци постају конкуренција незапосленима који чекају посао, јер су плаћени 70% од минималне цене рада; није гарантован посао у тим фирмама ђацима, чак и ако су добри; многи професори у школама ће изгубити радна места јер се највећи део наставе премешта у предузећа, а њихова места ће заузети приучени инструктори после само четрдесет сати обуке.

Због свега претходно реченог, овај закон ће само убрзати одлазак младих из земље јер ћемо створити генерације које неће моћи да се запосле у земљи, а неће моћи ни да наставе школовање због лоше припремљености. Ако се и запосле, биће само, колико год то министар називао политиканством, јефтина радна снага.

Да смо заиста постали земља јефтине радне снаге сведочи и недавна вест да компанија „Прити груп“ из Бангладеша, државе која је симбол јефтине радне снаге, отвара фабрику текстила у Сомбору.

Да закључим, истинско образовање није само оно што може да се непосредно уновчи, односно оно које је у функцији привреде и тржишта, већ оно које ствара независне грађане и гради и обогаћује карактере, а то, по свему судећи, није циљ ове владе. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Предраг Јеленковић.

ПРЕДРАГ ЈЕЛЕНКОВИЋ: Поштована председнице, драге колегинице и колеге, више пута смо чули да је стање на тржишту рада, као и систем средњег стручног образовања у Србији и његова неусклађеност, односно недовољна усклађеност са великим, односно реалним потребама у привреди... Али исто тако смо чули од мог претходника, колеге Маринковића, да је ово један социјално одговоран закон пре свега, да нису сва деца рођена да буду теоретичари него морамо да мислимо и на децу која су просто практичари.

Као што је познато свима нама, и у данашње време, годинама уназад, у постојећем систему образовања ипак је нека сарадња између образовања и привреде постојала, не баш на ваљан начин, али надамо се да ћемо у будућем периоду то некако исправити.

Пре него што кажем нешто о ситуацији у Нишу... Припремајући се за ову тему, тражио сам податке о дуалном образовању а да нису поменуте ове државе које смо добили у материјалу, то су Аустрија, Швајцарска и Немачка. Видео сам податке из Француске да је у 2015. години било закључено 284.000 оваквих уговора, од тога 95% деце одлучило се управо за приватни сектор, а 5% за јавни сектор. У 2016. години се тај број повећао и из године у годину у Француској број потписаних уговора о дуалном образовању је већи за скоро 2%. Привредне области где су се уговори закључивали су: 65% индустрија, затим грађевинарство, пољопривреда итд. По француском искуству, такви уговори се склапају са фирмама које имају десет и више запослених, а највише је оних које имају педесет и више запослених. Бележи се, такође, раст броја ђака. Неко је данас поменуо да када заврше тај уговорни период дуалног образовања настављају са високим образовањем на струковним студијама.

Што се тиче, рецимо, Норвешке, према подацима за последњу генерацију свршених средњошколаца средњу школу је завршило близу 65.000 ученика; од тог броја, 37.600 или 58% њих завршило је дуални модел школовања за различита занимања. Интересантно је и то да је дуално образовање у Норвешкој омогућено током целог живота и није ограничено само на средњошколски узраст. За време дуалног образовања ученици зарађују одређену накнаду, на коју послодавац не плаћа порез држави, ни социјално осигурање, али се тај период рачуна у радни стаж ученика.

Шта се дешава у нишким школама са дуалним образовањем, односно како је Ниш реаговао на дуални систем образовања? У Нишу, који је као што знате привредно потпуно стао, отварањем нових фабрика, „Бенетон“, „Јура“, „Астер текстил“, „Леони“, „ИМ Електроник“ и „Џонсон електрик“, исказала се потреба за одређеном врстом радника. Међутим, ситуација је била следећа: тих профила је било у евиденцији Националне службе за запошљавање, али нису били адекватно технички и технолошки обучени, па су послодавци имали посебну обавезу, односно морали су да организују додатне обуке за рад. С тим у вези, не знам да ли сте пропустили, прошле године је у медијима било да су нишка Машинска школа и Машински факултет прилагодили свој наставни план потребама привреде, па су њихови ђаци и студенти постали стипендисти компаније „Џонсон електрик“.

Иначе, у Нишу се средњошколци школују у тринаест средњих стручних школа и раде за 66 образовних профила, од којих је четрнаест по дуалном моделу. Дуални образовни профили су заступљени у девет средњих стручних школа са по једним, два или три одељења у домену производње и у домену услуга; дванаест образовних профила је у трогодишњем трајању, а два су у четворогодишњем трајању.

Изнео бих пример још једне школе која има дуални модел образовања техничара заштите од пожара у трајању од четири године – Правно-пословна школа Ниш, која иначе има дугогодишњу сарадњу са школама у Немачкој, *Ludwig Erhard* и *Kaufmannsschule*, у којима се дужи низ година спроводи систем дуалног образовања. Образовни профили у Правно-пословној школи по класичном моделу школовања подразумевају формирање виртуелних привредних друштава или, како се то обично каже, виртуелних предузећа; просто, деца, ученици уче, изводе симулацију рада компанија на одређен начин. У кампањи *GTZ*-а и Министарства просвете „Са матуре на посао“ од пет образовних профила ученици ове школе били су промотери образовних профила пословни администратор и службеник осигурања, као оглед на нивоу Републике Србије. Ова школа се врло

озбиљно спрема за примену дуалног образовања, а наставници тренери припремају семинаре о дуалном образовању.

На крају, из личног искуства, као средњошколац усмереног образовања или тзв. Шуваровог модела – у то време Електронска индустрија Ниш била је гигант електронске индустрије не само у Југославији већ и у делу Европе; почетком осамдесетих година тражила је специјализовано одељење због потребе да се школују техничари за микроелектронску технологију. Школоване су три генерације по два одељења, значи 180 ученика, а ни 10% (понављам, ни 10%!) није успело да се запосли иако је тада Електронска индустрија радила пуним капацитетом. Зато сматрам изузетно важним да образовни профили који се школују у средњим стручним школама, и по класичном а нарочито по дуалном моделу, треба збиља да одговарају потребама привреде и тржишта рада како би ученици после завршене средње школе могли да добију запослење.

У дану за гласање ПГ СДПС подржаће сет закона. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Мирослав Алексић.

МИРОСЛАВ АЛЕКСИЋ: Захваљујем, председнице.

Поштовани господине министре, колеге посланици, данас када говоримо о образовању мислим да сви у овој сали треба да будемо свесни тога да образовање јесте темељ друштва и да образовање није трошак него инвестиција у будућност Србије. Морам да констатујем да у претходних пет година разни облици власти Српске напредне странке са коалиционим партнерима нису на делу показали ово о чему говорим. Не ви који сте последњи министар, пре вас је било неколико министара образовања. Заправо, нису имали резултате о којима су говорили када су преузимали свој ресор.

Искористићу прилику и вама да кажем, јер сте присутни, годину и по дана предлажем једну техничку ствар како бисмо направили један мали допринос у смислу подршке образовању Србије – то је да усагласимо Закон о ученичком и студентском стандарду са Законом о локалним самоуправама како би председници општина и градоначелници могли да стипендирају најбоље ђаке и студенте из својих општина а да притом не крше ниједан закон. То је само једна мала ствар, али не знам из ког разлога се о томе није говорило досад.

Што се тиче дуалног образовања, суштински, системски не могу да кажем да то Србији не треба. Треба и Србија да иде укорак са другим земљама и треба да налазимо начине како ћемо да усагласимо захтеве привреде и наш образовни систем, међутим, имамо други проблем, а то је –

шта је данас привреда у Србији, ко је данас тај послодавац и коју структуру радне снаге он у Србији захтева?

Морамо бити реални у томе да већина инвеститора који данас долазе у Србију тражи јефтину радну снагу. То не сме да буде циљ нашег образовног система. Не сме да буде циљ то да ми сада нискоквалификоване или ђаке са трогодишњим занимањима треба да обучавамо за 20.000, 25.000 или 30.000 динара. Нити је, по мени, нормално да тадашњи премијер, данашњи председник, на форуму на Копаонику каже да је шанса Србије у наредним годинама за привлачење страних инвеститора у томе што је Румунија као главни конкурент подигла просечну зараду у својој земљи.

Па и ми треба да тежимо подизању минималне зараде, треба да тежимо развоју привреде кроз савремене технологије, кроз корак са свим другим развијеним земљама, не да школујемо децу да би радила у нископроизводним фабрикама, плела каблове у лошим условима и била задовољна зато што су се запослила у фабрици где примају плату од 200 евра. Са тих 200 евра плате, нажалост, они сутра неће моћи да школују своју децу.

А то да неће моћи да школују нисте схватили у претходних пет година. Нисте, зато што нису инвестирана нити опредељивана довољна средства за стварање услова за нормално функционисање школа и предшколских установа широм Србије. Ви данас имате несређене тоалете у школама иако је тада премијер Александар Вучић говорио да ће обићи сваки тоалет у Србији. Нисам приметио да је обишао те тоалете и да их је реновирао. Имате фискултурне сале са којих опадају плафони. Конкретно, код мене у Трстенику, граду из кога долазим, имате школу у којој пада плафон. Имате школе које не могу да обезбеде средства, ни њихови родитељи, за талентоване ђаке који треба да иду на такмичење. Конкретно, пример физичара из Трстеника који је проглашен за најбољег физичара у Србији: није отишао на Олимпијаду физичара јер родитељи нису имали средстава да му дају; отишли су неки други чији су родитељи били имућнији.

Жао ми је што се овим законом део трошкова поново пребацује на родитеље, да не кажем на ове привреднике. Што се њих тиче, не верујем да ће њима бити лоше, али што се тиче родитеља и те како. Зашто? Овде сте у делу Закона о предшколском образовању дали могућност општинама, односно јединицама локалне самоуправе да могу са мање од 80% да учествују у финансирању предшколског образовања. До сада је у Закону било минимум 80%, сада је то максимум, али зато део учешћа родитеља, који је био 20% максимално, сада може бити 50:50.

С обзиром на чињеницу да сте у претходном периоду, да је Влада Републике Србије девастирала јединице локалне самоуправе тако што им је значајан део средстава узела, што кроз смањење буџета што кроз неке друге надлежности, врло се реално ствара сумња да ће тај терет трошкова, претпостављам да ће тако бити, јединице локалне самоуправе, општине и градови превалити на родитеље. Онда ће рећи – знате шта, пошто са 20% буџета учествујемо у финансирању предшколског образовања, хајде да мало то смањимо за неке друге пројекте и да дођемо у ситуацију да уштедимо нека средства.

Дакле, то није добро и то не говори да је у претходном периоду ишта рађено да можемо рећи – да, било је помака, било је стратегија. Прошло је пуних пет година, неколико министара се променило, никаквих резултата апсолутно нисмо видели, изузев чињенице преливања трошкова на родитеље, па и када говоримо о учбеницима, који више нису бесплатни.

Такође, у овом предлогу закона имамо и нешто о чему се данас не говори, вероватно свесно. То је још једно ново задужење, уговор са Међународном банком за обнову и развој у износу од 47.000.000 динара, који ће опет у једном тренутку враћати грађани Србије.

Колико се образовање не схвата озбиљно у Србији, говори и обједињена расправа где смо образовање ставили данас у исти кош са управљањем радиоактивним отпадом и нуклеарном сигурношћу у Србији. Барем су те тачке могле да се раздвоје зато што имамо сада председницу Парламента која је у Управном одбору Агенције за јонизујуће зрачење па је вероватно она могла нешто квалитетније да нам каже у расправи о овој теми. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Хвала пуно.

Само кратки одговори. Везано за Трстеник, локалну самоуправу конкретно: у плану је да се ради школски центар Техничке школе као центар изврности, по узору на Ваљево. То је у најкраткорочнијем плану. Отуда је и ученички стандард појачан у Трстенику за цело Поморавље, да онај машински и технички комплекс може поново да се врати у функцију. Ту нису само дуални профили, него и профили савремених технолошких модела које примењујемо.

Ово сте у праву, за викенд имамо 38 тимова које радимо. Између осталог, мењамо правилнике када је у питању коришћење права на ученички стандард и уопште правилнике. На тај начин и стипендије морамо да променимо. Тиме ромска деца не могу да остваре оно што је зацртано, а ми не можемо да испунимо ни своју личну обавезу коју смо морали, јер је неко то преамбициозно ставио.

Исто важи за тражене профиле. Променићемо у наредних петнаест-двадесет дана управо све те правилнике који се односе на стипендирање разних група и на ово о чему сте говорили. Чак сам молио неке представнике локалних самоуправа да погледају да им у школама нема физичара, других људи, зашто не би стипендирани и те кадрове који нама требају за просвету.

О овим другим стварима не бих дискутовао, већ смо много пута говорили. Конвенције чекају на ратификацију двадесет година. Пошто то припада нашем министарству, исто као интелектуална својина и многе друге ствари, ми просто имамо потребу да све то уредимо и да имамо довољно. Да ли је кредит повољан? Јако је повољан. Да ли имамо у овом тренутку неки други извор могућности да повећамо обухват, а малопре смо причали колика је потреба? Немамо. Радићемо оптимизацију простора и радимо је; значи, у свакој великој самоуправи отворићемо месечно бар по један анекс основне школе који ће прећи за те потребе. Немамо други начин у овом тренутку. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реплика, Владимир Орлић.

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Помињање председника, уз, морам да признам, искрено чуђење да се данас о неким стварима наводно брину неки којима на памет падало није да се над тим истим стварима забрину у оно време када су се сами питали, када су Србијом дрмали како год су хтели, када су могли да реше све што им је под милим Богом било спорно. Онда није било важно. Сада је одједном, као, важно. Знамо колико је важно, показали су колико им је важно.

Када већ причамо о томе, причамо о инвестицијама, да ли је ноторна чињеница да се државе у нашем региону, али не само у нашем региону, такмиче да би инвеститоре привукле? Да ли то неко први пут чује данас? Да ли је онда нормално да и Србија са своје стране уради што је потребно да би те инвестиције овде код нас довела? И у томе је ванредно успешна, половина свега што дође у наш регион заврши у Србији, када о инвестицијама причамо; другу половину деле сви остали. Треба читати, а не причати напамет.

Ко је читао, могао је да сазна да је Србија на шестом месту у Европи по броју отворених радних места од страних директних инвестиција у 2016. години. Са све пратећом графиком, која говори да је у позитивном скору 54% напредовала у односу на претходну годину. У тим стварима ми јесмо успешни. То се види кроз број погона о ком стално причамо и кроз број нових радних места, реалних, на којима неко заради свој динар и тај динар му вреди. Не треба због тога људе вређати и причати да та њихова плата не ваља ништа. Плата сад постоји, што не може да се пореди с оним када је

плата била нула. Колико је то оправдано, колико није, причали смо данас. Истраживање Светске банке каже – четири пута више добијеш него што уложиш, ако је неко пропустио и то да научи.

Ако причамо о учешћу у трошку за вртиће, људи, ако трошите нешто за одређену намену, расподела нема везе с тим колико трошите. Двеста динара потрошити на нешто – да ли у цугу некоме двеста, или можда на два места по сто па та два места учините срећним уместо једног – то је питање елементарне логике.

Користим пример за двеста динара, између осталог, зато што се на њима налази Надежда Петровић. Можда екипа са великим дилемама може да погледа ко би то био.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има Маријан Ристичевић.

Изволите.

МАРИЈАН РИСТИЧЕВИЋ: Захваљујем.

Даме и господо народни посланици, пацијент ми управо побеже.

Молим вас да ови што ричу тамо... Не знам ко риче, али да га једном смирите.

Дакле, један ми је побегао, а управо је он требало да буде предмет мог говора. Дакле, о дуалном образовању и о привреди причају они који ексер у зид нису закуцали, они који не знају гумицу на чесми да замене, они који су у животу били, рецимо, у Управном одбору „Прве петолетке“. Шеснаест хиљада људи, посланик који је говорио пре мене, шеснаест хиљада људи, од којих су многи прошли образовање у школи ученика у привреди, оставио је без посла: стругаре, глодаче, завариваче, металце, све редом је оставио без посла док је био у Надзорном одбору заједно са таштом и тастом. Ташта је била заменик генералног директора, он је био председник Надзорног или Управног одбора, а таст шеф Националне службе за запошљавање у Трстенику, а сви заједно су били у Надзорном одбору.

Сада кад сам ја хтео о томе да говорим, колега посланик који је говорио пре мене, велика нада Вука потомка Мурат-аге Поздерца, побегао је напоље, па ћу ја због тога уступити своје време колеги Милетићу. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има Дијана Вукомановић.

ДИЈАНА ВУКОМАНОВИЋ: Захваљујем.

Ми данас причамо о сету предлога закона, али и моје колегинице и колеге су се досад фокусирали на закон о дуалном образовању. Наравно, ја се као левичар придружујем свим оним критикама које говоре о једној опасности, опасности да нашу децу дугорочно претворите у једну нову

класу, радничку класу прекаријата. Ви знате шта значи реч прекаријат – то значи једну несигурност, значи да они већ од своје 15. до 18, 19. године буду спремни да улазе у свет рада који је несигуран, да постану радници који ће бити бескрајно замењива радна снага.

Значи, ми одрасли, који смо пунолетни и имамо политичку, правну и сваку другу врсту моралне одговорности, разговарамо овде о малолетницима, о генерацији која је рођена 2004, 2005. године и која није у могућности да слуша ову расправу јер је не интересује, а судбински се одлучује о њима.

У образложењу закона поменута је цифра, око 150.000 незапослених младих људи узраста од 15 до 24 године. Намерно напомињем ове бројке. Досад је човек у Србији, због велике незапослености, вишедеценијске, због лошег стања у привреди још од доба социјализма, да сад не фокусирам ни на једну власт, кретао у свет рада у својим двадесетим годинама – нама су, нашим генерацијама, увек говорили да треба завршити факултет – али ви сада децу уводите у свет рада у 15. години.

Присутствовала сам једној конференцији, и то сликовито одражава оно што се овом врстом реформе покушава урадити, када је чешки министар рекао – ми Чеси када не знамо шта радимо, радимо оно што раде Немци. Тако ви сада објашњавате ову реформу која задире дубоко и дугорочно у свет рада, говорите да ћете реформисати средње образовање по узору на Швајцарце, Немце, Аустријанце. Овде се помињу и земље Вишеградске групе, централно-источне Европе, али ја вам говорим, и сви то знате, да је свет рада заиста поражавајући, стандарди заштите на раду, уопште услови рада су јако лоши.

У овом образложењу су можда... А можда је то и министар Шарчевић могао да изложи, какви су налази, какви су резултати тог експеримента који је већ спроведен, дуалног образовања, на око 1.200 ученика, у 21 школи, где је било укључено 68 компанија.

Такође, време ми је ограничено па убрзавам, велика је разлика између те амбиције да укључите у систем дуалног образовања компанију и локалне привреднике који су, нажалост, на неком микронивоу или нивоу малог предузећа... Значи, слепо гурамо читаву једну генерацију, рођену 2004, 2005. године, у ову врсту експеримента, а да још увек нисмо свесни да то дугорочно опредељује њихову судбину на тржишту рада и цену по којој ће они морати да продају своју радну снагу. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има Љупка Михајловска.

ЉУПКА МИХАЈЛОВСКА: Хвала.

Прво ћу се кратко осврнути на закон о дуалном образовању. Цела моја посланичка група и ја сматрамо, то ћете видети кроз амандмане, да ми тренутно нисмо спремни за један овакав закон.

Оно што је за мене најспорније у закону јесте члан који се односи на број радних сати које ученик може да проведе у неком предузећу или некој фабрици – то је највише до 30 сати недељно, што су скоро четири цела радна дана. Сложићете се да толико времена ученици не проводе ни у школама, а камоли на неком радном месту.

Такође, члан који се односи на склапање уговора између послодавца и ученика, односно родитеља, ту није јасно дефинисано ко су стварне уговорне стране, стоји: „ученика, односно родитеља“. Ви знате да по Закону о раду лице које је малолетно може да склопи уговор о раду само уз писану сагласност родитеља. Овде је остављено да или један или други може потписати уговор. Мислим да ту може доћи до различитих неразумевања и злоупотреба и да се овим, наравно и целокупним законом, продубљује сиромаштво међу већ сиромашним грађанима.

Наиме, шта се у пракси може десити? Може се десити да сиромашне породице које живе на селу своју децу практично терају да се определе за овакав облик образовања, јер њихова рачуница ће бити – па, добро, добићеш две-три хиљаде недељно за то, то је десетак хиљада месечно, од тога можемо да платио струју, огрев, да нешто купиш себи, патике нпр., боље се определе за то, шта ће ти факултет, од тога ионако нема ништа. С друге стране такође постоји ситуација да родитељ жели, и може да омогући, да се дете образује и настави даље са образовањем – и сами знате да нам је вертикална покретљивост ниска – а да ће дете инсистирати да се определе за овај облик образовања јер у том узрасту сваком тинејџеру значи да има одређену суму новца код себе.

У образложењу које сте дали, којим образлажете потребу да се један овакав закон донесе, нисмо видели прецизне податке. У образложењу се наводи да су нам курикулуми застарели, да је наставни план и програм лош, да су нам млади који се школују неконкурентни на тржишту рада, али ја стварно не видим како ће се то овим законом решити јер није предложена нити промена курикулума, нити да се уведе нека занимања која су дефицитарна а укидају нека друга за којима више не постоји потреба. Мислим да би било фер и према нама и према вама који сте предлагачи овог закона да сте у образложењу навели да је то жеља једног човека који вас је практично на то приморао, а ви нисте могли да се томе одупрете и пред нама се данас налази овакав закон. Ви добро знате да се образовне политике не доносе на такав начин. Јасно је и вама да овај закон неће

заживети, па вероватно отуда и идеја да се његова примена пролонгира тек на школску 2019/2020. годину.

Оно што мене, такође, лично и професионално занима јесте овај Споразум о зајму од Међународне банке за обнову и развој за предшколско инклузивно образовање, ради се о 47 милиона евра. Мене овде брине, као и иначе код свих зајмова који се тичу унапређења положаја осетљивих друштвених група, на шта ће се тај новац конкретно потрошити. Вероватно се многи од вас сећају *DILS* пројекта и зајма који смо узели од Светске банке, силни новци су потрошени на инклузивно образовање, урадило се доста тога, али некад ми се чини да запослени у образовању с правом негодују што се тај новац углавном троши на неке едукације. Отприлике, тродневна едукација, а онај ко едукује заради више него наставник или васпитач за два месеца.

Овде видим да су, рецимо, ови грантови које ће спроводити удружења родитеља за промоцију предшколског инклузивног образовања свега милион и по; око четири милиона су издвојена за субвенције за децу из осетљивих друштвених група и њихово укључивање у предшколско образовање, а сав остали новац иде на неке експертске групе и на део за реновирање или евентуално изградњу нових вртића. Па онда имамо јединицу за управљање пројектом, радну групу која пружа подршку јединици која управља пројектом, па консултантску групу, па одбор за одобравање грантова, па међусекторске тимове... Значи, гомила тимова, гомила радних места за ухлебљење разних квазистручњака и, нажалост, још један пример где су деца са тешкоћама у развоју интересантна само када се узимају неки зајмови, али не и када са њима конкретно треба нешто да се ради. А о томе сведоче измене и допуне Закона о основном образовању.

Мислим да се враћамо уназад, поново се дефектолозима даје превелика улога, између осталог и због тога што сте дали могућност да је у школама за образовање ученика са сметњама развоју – министре, молим вас да ми одговорите на то питање – у другом циклусу могуће изводити само разредну наставу. То значи да се деца у школама за образовање ученика са тешкоћама у развоју од V до VIII разреда могу школовати кроз разредну наставу, односно да им једна особа предаје све предмете. Да ли то значи да искључујемо професоре предметне наставе из специјалних школа и поново враћамо превелику улогу дефектолога? Знате, инклузија није питање једне струке и не може се само једна струка, да би заштитила интересе постојања своје струке, бавити инклузијом.

Немојте одвајати децу по инвалидитету, по школама. Ево, ја ћу вам рећи свој пример: користим колица и када се у просторији на неком јавном месту нађе још двоје-троје људи ја се осећам непријатно јер осећам као да

се групишемо негде, као да постајемо неки клан. Или, свеједно, замислите неког ко има неке изражене личне карактеристике, да се само по томе групишу на једном месту.

Чини ми се, такође, да нисте ограничили минималан број ученика са тешкоћама у развоју у специјалним школама. Стоји колики је максималан, али нисте ограничили минималан, што значи да може једно дете бити у разреду. То, као што знате, није добро и није подстицајно за развој деце.

Имам још доста тога, али да оставим и својим колегама време. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Да вам одговорим на ово што вас интересује. Ако сте тачно погледали, овде се каже – само изузетно. Значи, није правило, него изузетак. Дакле, зависи која је средина и какве су кадровске могућности. Просто, то не можете написати на тај начин. У пракси ће се примењивати модел коришћења ресурса и редовне школе кроз инклузију и школе са специјалистима који то раде. Ми те школе нисмо угасили.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има Михаило Јокић.

МИХАИЛО ЈОКИЋ: Поштована председнице, поштовани министре, поштована господо, рекао бих пре свега да не треба ићи и причати о Немачкој, Норвешкој, Финској; треба отићи у Ваљево, треба отићи у Техничку школу, отићи у Пољопривредну школу и видети како се реализује дуално образовање.

Можда је, министре, требало снимити неки мали филм, да ови који су недобронамерни погледају то, или да се одштампа нека брошура па да виде позитивне ствари тог дуалног образовања.

Циљ дуалног образовања и исход дуалног образовања јесте стручан и образован радник. Тај стручан и образован радник који ће завршити трећи и четврти степен ће бити мета приватника, биће мета послодаваца, биће довољно самосталан да одреди свој пут, да сутра изабере да може да буде приватник.

Оно што је битно, дуалним образовањем ће се битно побољшати материјални положај целог образовања, ученика и наставника, јер ће се ту стицати доходак.

Не ради се ту о радном односу, ту се ради о реализацији практичне наставе којом ће се стицати доходак, који ће се употребити да материјална основа образовања ученика и наставника буде на вишем нивоу.

Ми сада имамо уговор у коме учествују школа, Привредна комора и послодавац. Привредна комора и послодавац су на једној страни. Школа се не истискује – неко тад рече, ја не знам да ли смо ми читали исти закон –

школа ће бити присутна код послодавца, биће присутан наставник практичне наставе. А онога ко ће заступати послодавца у процесу реализације практичне наставе одредиће Привредна комора. Ту је улога Привредне коморе.

С друге стране, господо, ми смо се определили за капитализам. Шта мислите колико би много лакше било да се дуална настава реализује тамо где је држава власник, или где је друштво власник капитала? Нормално да послодавац има своје интересе и да их мора штитити, али је закон добро урађен, школа стоји и штити интересе и ученика и родитеља. Школа може да склопи уговор са више послодаваца. Школа може да прекине уговор са послодавцем ако су угрожени интереси ученика. Школа је опремљена школским кабинетима у којима може да се одвија, ако треба, и целокупна практична настава. Ви све то заборављате и причате причу као да нисмо читали исти закон.

Е сад, када се склопи уговор са послодавцем, што је министар лепо рекао, више образовних профила ће се дуалном наставом спојити у један, што је много добро. С друге стране, уговор који школа буде склопила са послодавцем је најмање на три или четири године, где је поново заштићен интерес школе, да ученик који је кренуо код једног послодавца, ако су добри услови, може завршити код тог послодавца, што је исто позитивна страна у овом закону који смо усвојили.

Морају се обавезати локалне самоуправе да се школе опреме школским кабинетима, да се не може практична настава реализовати кредом и таблом. Због тога је врло битна сарадња са локалном самоуправом.

Када је у питању основно образовање, истакао бих оно што је посебно добро, да се јавне и приватне школе изједначавају и да се може програм посебне педагошке оријентације изводити и код јавних и код приватних школа.

Добро је дефинисана ђачка задруга, добро сте дефинисали ђачку задругу и у Закону о основном образовању и у Закону о средњем образовању. Вачка задруга у средњем образовању ће помоћи реализацији дуалне наставе, дуалног образовања, јер све ће проћи кроз ђачку задругу. Чланови ђачке задруге су и ученици и наставници. Сав тај приход, захваљујући ђачкој задрузи, неће се враћати у буџет, него ће бити на жиро рачуну ђачке задруге и служити само за то да се подигне стандард извођења наставе, да се побољша материјални положај и наставника, и школа и ученика.

Када је у питању основна школа, добро сте то експлицитно написали, преко ђачке задруге се морају куповати уџбеници и ђачки

прибор. То мора бити обавеза. Шта ће се постићи? Цена уџбеника и цена ђачког прибора ће бити нижа најмање 20%. То сада у име школа раде негде директори, негде помоћници директора, негде наставници. То мора бити експлицитно истакнуто у делу који говори о ђачкој задрузи.

Код средњег образовања добро је што сте истакли да се српски језик мора обавезно учити без обзира на то да ли је извођење наставе на језику националне мањине или на страном језику.

Врло је битно што је обавеза школе да омогући тестирање ученика на националним и међународним тестирањима. Значи, то је обавеза ученика. Друго, право ученика да полажу интернационалну матуру.

И, пошто говоримо све време о васпитнообразовном процесу, улога родитеља – написали сте експлицитно да родитељ мора најкасније за осам дана доћи да оправда, образложи изостанак ученика. Само тако ћемо увести родитеља у васпитнообразовни процес, јер без родитеља, без куће, без породице, школа је у васпитнообразовном процесу немоћна. Ово децидирано исказивање времена у коме родитељ мора да испуни своје обавезе сигурно ће допринети да се појача васпитна улога школа.

И, на крају, добра дефиниција гимназије. Гимназија... Чини ми се да сте рекли до 40%. Гимназија мора бити пут ка студирању – не само техничких факултета него и економских и осталих; ученици гимназије биће способни да студирају и економски факултет иако, рецимо, нису учили књиговодство итд.

Још једном да подвучем оно што је најважније: много би добро било када би послодавац за ваљевске ученике био „Крушик“, који је 1999. године имао 12.000 радника. Упамтите, 12.000 радника. Ми смо у Ваљеву данас презадовољни, просечна плата је 48.000; данас „Крушик“, после пљачке и онога што сте урадили 2000. године, има 2.780 радника, и ту смо задовољни.

Значи, све би ово имало други облик, другу реализацију да је у питању државни капитал, да нисте урадили оно што сте урадили 2000. године – уништили и опљачкали привреду Србије. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Поштовани колега Јокићу, само да кажем, филм постоји на сајту Министарства, можете погледати Ваљево и друге градове, везано за дуално.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има Ђорђе Вукадиновић.

Изволите.

ЂОРЂЕ ВУКАДИНОВИЋ: Захваљујем.

Господине министре, имам свега пар минута и само пар питања која бих вам поставио, више апел.

Прва ствар тиче се односа и дилеме која постоји у вези с овим предлогом, да ли ће и у којој мери... Мада сте ви на томе мало инсистирали, али нисам довољно уверен да ће та пропорција бити задовољавајућа. Зато је, између осталог, наша посланичка група интервенисали неким амандманима. Наиме, конкретно, како обезбедити удео и квалитет општеобразовних предмета у овом вашем моделу? То није само реторичко питање и није чисто да би се нешто питало и испоставио неки амандман. И ви и ја врло добро знамо да, како бих рекао, национално осећање, идентитет будућих генерација у великој мери зависи од тога како ћемо или како ћете ви испунити тај задатак. То није једноставно, морам признати.

Као што морам признати да стање у том образовном систему није добро, посебно у средњим стручним школама, где заиста има сјајних примера али има и катастрофалних, и ту је нешто морало да се учини. Да ли је ово баш то, то је сад већ друго питање.

Друга моја дилема, и кључна у вези с овим предлогом закона, јесте улога привредних комора, односно Привредне коморе у том вашем моделу. Та улога је јако важна, централна. Нисам сигуран да Привредна комора може и треба да изнесе толики терет. Привредна комора је у основи једно ад хок тело, једно уговорно, добровољно удружење привредних субјеката. Ако су други закони (а многе колеге су то критиковале) ишли на неку врсту централизације и државне контроле над образовним системом, не видим зашто се ово, пазите, од сертификације привредника, односно послодаваца, до обуке инструктора, та два важна и кључна посла у вашем моделу, поверава Привредној комори, а не неком међуресорном телу састављеном од представника министарстава, вашег министарства, Министарства рада или Министарства привреде, на пример.

Дакле, нека таква комисија или неко такво тело та три министарства можда би боље и квалитетније то изнело од Привредне коморе, која у крајњој линији није оспособљена за тако нешто. А од тог приступа, од квалитета избора послодаваца и од квалитета инструктора заправо зависи да ли ће читав ваш модел моћи да се спроведе. Толико и хвала вам.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Надзор над повереним пословима врши Министарство просвете. Комора се показала као поуздан партнер док су други спавали. Иначе, по новом закону је и регулисано да сви привредни субјекти морају ићи преко Коморе. Нама су одлични партнери. Ако буду нешто радили лоше, мењаћемо.

Када је у питању однос општеобразовних и стручних предмета, за ово је задужен Завод за унапређивање васпитања и образовања и сви стручњаци који ту раде већ годинама; има ту једна добра група људи која ово разуме, има јако добар осећај за ово.

Нама је циљ да деца и за ове моделе, дуални, пролазе кроз даље фазе школовања, уз полагање стручне матуре. Нису ничим олакшани услови. Ако се некоме чини да је две године рада у струци слаба замена за годину дана учења, мислимо да су то оне компетенције које они треба да стекну. Тако да се ту односи јако добро дешавају.

Мало пре сам рекао, није само реформа средњег дуалног образовања; он је мали, он је тек на почетку. Ми смо гимназију урадили и биће врло брзо јавност обавештена. Ових дана интензивно се завршава прича око средњег стручног, које чини 67% и заиста има ту штошта да се мења. Ово што је рекао колега Јокић, нама су негде школе заиста пуне четворке, негде чисте јединице и та диспропорција у квалитету је огромна.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Владимир Ђукановић.

ВЛАДИМИР ЂУКАНОВИЋ: Хвала вам.

Уважени господине министре, сад сте ово добро споменули, везано за наше средње образовање, па и основно. Без љутње, мени је баш драго што имамо толики број ученика награђених Вуковом дипломом, то је сјајно, али ми се чини да су критеријуми прилично опали. Оволики број вуковаца, а оваква катастрофа у последњих неколико година што се тиче пада у привреди и свуда – нешто није у сразмери. Интересује ме хоће ли се ту поштрити критеријуми. Мислим да би морао да се поштри критеријум. Мислим да би то поклањање оцена које евидентно постоји код нас морало што пре да се спречи.

Али више бих разговарао овде о дуалном образовању. Мислим да је ово нешто што је револуционарно и добро. Апсолутно то подржавам.

Ми смо овде слушали невероватне примедбе. Кажу да добијамо јефтину радну снагу, послодавац добија јефтину радну снагу, робове, то смо исто чули, добијамо робове. Сад ја постављам питање – да ли је, рецимо, шегрт некад када је код занатлије учио занат био роб или је учио занат?

Ви сте нам дали један поразан податак, по мени, а то је да на трогодишње занатско образовање иде свега 15% ђака. То је катастрофа. А знате зашто иде само 15%? Зато што су уништили целу привреду, нема где да се ради. Уништили су потпуно привреду. И сад они нама причају како имамо јефтину радну снагу. Они који су уништили сваку могућу фабрику и

онемогућили чак некога да се школује у некој фабрици и да ради како би био обучена радна снага и како би могао да на тржишту буде скупљи.

Ако ћемо овим добити робове и јефтину радну снагу, искрен да будем, и то је боље него да немамо никакву радну снагу и да имамо људе на улици, као што је то био код њих случај. А не добијамо робове, него добијамо људе који ће нешто научити. Скупља радна снага се добија искључиво ако имате обученог радника. Ми годинама нисмо имали ни једног јединог обученог радника, ми смо имали затварање фабрика. То је кључ наше пропасти.

Додуше, њима није било потребно да развијају дуално образовање када нису ни имали привреду. Њихов концепт је био: услуге, искључиво тајкунима, услуге, услуге и евентуално рад у администрацији, и ту је, наравно, било партијског запошљавања до бесвести. Производње није било никакве, нико није ишао да привређује.

Зато ја ово апсолутно подржавам. Зашто? Зато што сте овде јако лепо уредили да ће постојати уговор између послодавца и школе, и између послодавца и ученика. Знате, ту стварате неку обавезу том ученику, он добија радне навике. Неће њега послодавац без везе да држи у тој фабрици да тамо... Као што смо имали случајеве у нашим школама: имате ту практичну наставу где ђаци дођу, проведу без везе цео дан и ништа не науче, него, ето, тако испуне формално да су присуствовали неком часу. Тако доживимо нпр. да неко заврши електротехничку школу, а не зна решо да поправи.

Овим што омогућавамо да у реномираним компанијама раде наши ђаци ем ћемо добити ђака који ће, прво, стећи неке радне навике, друго, биће обучен за рад на савременим машинама, а то је оно што је нама годинама недостајало и добићемо свакако некога ко ће и те како моћи после да покрене можда приватни бизнис, што је најважније. Нама су потребне, између осталог, и занатлије како би покретале приватни бизнис. То је оно што је кључно. Ми имамо младе људе који данас заврше факултете, појма немају шта ће од себе, не знају шта ће да раде зато што их нико није учио шта је то привреда и шта уопште значи нека иновативност у економији привреде. Добро је да се то мења. Ово је за мене заиста револуционарни помак.

Оно што се плашим, господине Шарчевићу, то је да се ово неће примењивати. То је оно што ме плаши, зато што смо се одвикли од тога да учимо да радимо. Молим вас и целу Владу да на овоме инсистирате. Као што госпођа Брнабић инсистира на дигитализацији, која је веома важна. Молим вас да на овоме инсистирате и да све школе притиснете да и те како морају да траже послодавце где ће наши ученици радити и стицати знање.

Само на овај начин Србија може да иде напред. Без радне снаге и без обучених радника ми ћемо увек имати не јефтину, нећемо имати никакву радну снагу. Зато пуним срцем ово подржавам и, што би се рекло, са обе руке ћу за ово гласати. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар Младен Шарчевић.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Врло важно питање, то је оцењивање. Причали смо прошли пут када је системски закон доношен, али само да се упознамо са алатима који морају да се направе за ту причу. Главни алат јесте направљен, а то је тзв. национална матура: општа, стручна и уметничка. То је вид екстерног оцењивања. Може школа у међувремену да даје какве хоће оцене, ако се тај резултат не поклопи са оним екстерним и званичним, онда је школа у проблему и са приходима и са проценом и лиценцама људи који то раде. То је главни алат.

Други алати су, наравно, интернационална матура, која сада доводи то на највиши међународни стандард, као и национална и међународна тестирања. Тако да је то нешто на чему ће се много радити и већ је почело, дизајнирани су сви видови матуре, ради се и на малој, да буде и она потпуно неутрална, уз све друге алате, самовредновање. Постојаће још многи алати који ће се мерити тако што ће се способности детета приликом уписа у основну школу и првог тестирања узимати даље као репер његовог каријерног напредовања и могућности резултата које може да оствари. Тиме се оцењује и наставник, јер оно што он може са тим да постигне је процена квалитета његовог рада.

Тако да су то битни алати, на њима ће се радити најмање још годину-две дана. Самим тим и вуковци, све иде на други начин.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Александра Јерков.

АЛЕКСАНДРА ЈЕРКОВ: Захваљујем, председнице.

Господине министре, ми смо већ рекли да сматрамо да је овај предлог закона неморалан. Ми сматрамо да је неморално да у ери знања ви нудите трогодишње школовање као Свети грал; сматрамо да је неморално да та деца буду плаћена знатно испод минималца; сматрамо да је неморално да ни на један начин не обавезете послодавца да ће их после запослити. Сматрамо да је неморално да омогућавате да Република Србија осим свих оних силних погодности за лажне стране инвеститоре сада има још једну погодност, која не постоји ни у једној земљи, а то су наша деца која за њих раде бесплатно.

У једној ствари остајете доследни: то је ваше уверење да образовање треба да ствара раднике, по могућству врло послушне, по могућству спремне да раде за врло мале плате и по могућству од детињства

свесне тога да пред послодавцем, који је алфа и омега, немају апсолутно никаква права. То је ваша стара теза о томе како је у Србији незапосленост велика због тога што су наши радници лоше образовани.

То волите да говорите ви и наш председник, и премијерка, како наши људи немају посла зато што ништа не знају, зато што су леђи, зато што чекају да им нешто падне с неба и зато што су неспособни.

Лаж је да је у Србији велика незапосленост зато што су људи необразовани. У Србији је велика незапосленост зато што радних места нема. То је лаж од које ви овде полазите. Онда нам нудите, односно тој деци која сутра треба да упишу дуално образовање, нудите још три лажи.

Прва лаж је да ће након дуалног образовања моћи да заврше школовање. То они само у теорији могу, али у истини и у реалности њихов ниво образовања, будући да су 80% времена провели у радионици, биће толико низак да они неће моћи да упишу ниједан факултет и да неће моћи да положе ту матуру, чак и ако буду желели то да ураде.

Друга лаж коју нудите нашој деци је да је ово лакши пут да дођу до посла. То није тачно зато што ви фирме у којима ће та деца радити, и ту је кључна разлика између тог вашег немачког модела и нашег, ни на један начин не обавезујете, ниједним словом закона, да ту децу запосле сутра.

Трећа лаж коју им продајете јесте да ће моћи да започну сопствени бизнис. Та деца, господине Шарчевићу, неће имати ни средстава ни знања да започну сопствени бизнис. Уосталом, дуално образовање томе и не служи.

Можда најнеморалнија ствар коју нама данас овде говорите јесте да не можемо говорити о томе да се ради о некој принуди, јер ће, боже мој, та деца сама да изабере да иду у дуално образовање. Зашто је ово неморално? Прво, зато што се користите бедом тих породица. Шта мислите колико има породица у којима нико не ради, у којима се живи од социјалне помоћи, које ће натерати децу да иду на дуално образовање јер им чак и тих 10.000 динара које ће то дете добијати нешто значи?

Друго, продајете им и овде сада нама кажете – па, неко не воли да учи, боже мој, не мора да учи, ићи ће на дуално па ће се ослободити. Знате ли колико деце не воли да учи? Ниједно дете не воли да учи. А ви сада њих, продајући им ове приче како је то сигуран пут до запослења, терате у нешто ће их „закуцати“ до краја живота.

Дакле, знамо како ће то учење кроз рад изгледати. Видимо како изгледа рад у Србији, шта послодавци раде одраслим људима, готовим радницима који имају своја права и знају своја права, а замислите тек шта ће радити деца, где је уговор склопила школа са фирмом, а они немају апсолутно никаква права.

Ми сматрамо, то смо вам рекли, да ви обезбеђујете послодавцима неограничен извор екстремно јефтине радне снаге. Та деца ће у тим фабрикама радити док се школују; тог момента када заврше школовање тај послодавац неће хтети да их запосли, зашто би, јер му долазе нова деца која ће радити за исто тако јефтине паре. И не само то, он ће имати интереса да отпусти и постојеће раднике зато што не мора овој деци да плаћа пуну цену рада.

Пуно замерки имамо, причаћемо о амандманима. Из закона се види да вас баш брига за ту децу коју шаљете у дуално образовање, иначе бисте обавезали послодавца на било какву врсту обавезе према њима.

Када сте на крају питали... У својој помало дрској реплици колеги Божовићу ви сте рекли да се извињавате родитељима и деци која иду на дуално образовање за то што смо ми рекли. Ви треба да им се извините, господине Шарчевићу, али не због тога што говори Демократска странка, него због тога што их лажима увлачите у систем образовања који ће их дотући, који ће их „закуцати“ ту где јесу и који ће им уништити сваку шансу да успеју у животу.

ПРЕДСЕДНИК: Реч има министар.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Ја нисам набројао три лажи, него једно 23 лажи које сте ви изrekli па сте остали живи. С друге стране, врло ми је тешко и да ово уопште коментаришемо. То смо на Одбору за образовање на исти начин причали, иста плоча. Могли сте бар да промените неки ред речи.

ПРЕДСЕДНИК: Изволите.

По Пословнику реч има Балша Божовић.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председнице.

Члан 107. У питању је достојанство Народне скупштине. Министар Шарчевић је дошао у Скупштину Републике Србије и његова дужност је да поштује сваког народног посланика. Ваша дужност је да од непристојног министра браните народне посланике и да га опоменете када на овакав начин говори са вашом колегиницом, мојом колегиницом. Мислим да сте прекршили Пословник зато што апсолутно подилазите Влади Републике Србије сваки пут када дође у овај дом и када на овакав начин говори са представницима грађана.

Господине Шарчевићу, вас треба да буде срамота.

Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК: Посланиче, прво, ви сте показали сада своје лице. Све оно што сте рекли, бацили сте у воду.

БАЛША БОЖОВИЋ: Тако се са дамом не разговара.

ПРЕДСЕДНИК: Не можете да говорите.

БАЛША БОЖОВИЋ: Начин како је говорио, тако се са дамом не разговара.

ПРЕДСЕДНИК: И то значи – шта? Да можете да будете непристојни? Можда ваши бирачи то очекују.

Посланица Јерков, пажљиво сам слушала, седам-осам пута је рекла министру да лаже. Нисте реаговали. Вама је то било лепо, симпатично, отмено, културно.

Пословник говори о томе да је сходна примена за свакога. Значи, посланик мора да поштује министра и министар посланике. И, ако се не реагује на – лажете, лажете, лажете, лажете, лажете, лажете, лажете, једно девет пута, онда не могу министру да забраним да искористи исту реч.

То што ви не чујете када посланица говори иза вас, ја заиста нисам крива. Достојанство Парламента заиста ничим није угрожено. Према томе, повредила Пословник нисам ја, јер ја ни у једном ни у другом случају нисам искористила реч „лажете“.

Реч има народна посланица Мариника Тепић, повреда Пословника.

МАРИНИКА ТЕПИЋ: Захваљујем, председнице.

Држим да сте повредили члан 103. став 5, који врло јасно каже да је председник или председавајући дужан да да објашњење поводом тога да ли је на рекламацију Пословника прекршио или није прекршио оно што посланик рекламира сматрајући да је председавајући прекршио одредбе Пословника. Председавајући не сме да коментарише, или не би требало то да чини, што се упорно овде дешава.

Ви сте се у првој реченици колеги Балши Божовићу обратили на начин да је он „показао овде своје право лице“. То није објашњење у односу на то да ли сте ви прекршили Пословник или не. Дакле, овде свако показује своје лице, многи много више своје наличје, али не можете да коментаришете оно што се рекламира кроз Пословник већ да објасните и дате образложење да ли сматрате да сте га прекршили или не.

Ја вас молим да се у складу с тим надаље понашате и да ову расправу приведемо намени. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Не могу ја да удовољим вама. Дала сам објашњење, вама се то не допада, шта да радим.

А обично око 16.30 часова крену повреде Пословника, које суштински немају везе са повредама Пословника.

У складу са мојим овлашћењима, једино како могу да направим реда у Парламенту...

(Маја Виденовић: По Пословнику! По Пословнику!)

Да, чула сам вас. Иначе, мора да буде непосредно учињена, а не једна за другом. Према томе, могу да одлучим и да нема повреде Пословника.

(Маја Виденовић: Ја сам се јавила одмах.)

Полако само. Ви не можете да вичете док покушавам Мариники Тепић да дам објашњење. Ако нисте задовољни објашњењем, онда питам да ли се гласа итд. Обично мени посланици окрену леђа и њих не интересује примена Пословника онако како би требало да се примењује. Обично вичу – нисте ме питали ово, ни не завршим.

Ја сам дала објашњење. Не могу да дам објашњење онако како би Мариника Тепић можда, да је на мом месту, давала објашњења. Жао ми је, ово је мој начин. Народски, једноставним речником објашњавам да Балша Божовић није био у праву, јер није чуо посланицу иза себе, шта изговара. Он има право да каже – гласамо или не гласамо, јер није задовољан, а не ви, Мариника Тепић, јер вама се нисам ни обраћала. Према томе, ви сте злоупотребили повреду Пословника и нисам дужна да вам дам објашњење јер сте злоупотребили повреду Пословника. На мени је само да вам изрекнем казну – одузимање времена од две минута, али нећу. Али нећу, јер неискуство вас оправдава, па ћу вам дати још једну шансу.

Реч има народна посланица Маја Виденовић.

МАЈА ВИДЕНОВИЋ: Госпођо председнице, јавила сам се непосредно пошто је више него очигледна повреда Пословника учињена.

Овим путем указујем на повреду Пословника у члану 24. Подсећам вас, иако верујем да сте врло добро упознати само се понекад не концентришете и не радите оно што вам је дужност, а то је да се председник стара о примени овог пословника.

Нажалост, ово што је министар... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДНИК: Злоупотребљавате повреду Пословника. Мора да буде непосредно учињена. На оно што сте скренули пажњу већ је скренуо пажњу Балша Божовић. Према томе, не може.

(Маја Виденовић: Нисам образложила.)

Не може. Нећу вам изрицати казне. Ако желите, то је моје право по Пословнику, по члану 27, да водим седницу.

(Маја Виденовић: Нисам ни почела.)

Образложили сте.

Реч има народни посланик Ивана Стојиљковић.

(Маја Виденовић: Нисам образложила повреду Пословника.)

Немојте викати. И немојте сваки дан баш исто да радите.

Реч има народни посланик Ивана Стојиљковић.

ИВАНА СТОЈИЉКОВИЋ: Захваљујем.

Уважени министре са сарадницима, пре свега желим да упутим похвалу великом броју закона које сте у кратком периоду послали у Народну скупштину, јер дефинитивно се види да озбиљно радите на реформи образовања. Немојте да се бринете о томе шта ће опозиција рећи. Врло добро и сами знате, а знамо и ми, да једино што су оставили иза себе након њихове реформе 2000-их година, то је 130 образовних профила које није препознавала чак ни Национална служба за запошљавање.

Дуално образовање дефинитивно представља будућност Србије, а томе су доказ пилот-програми који иду у дуалном образовању од 2013. године, значи већ четири године. Ја ћу испричати о једном који се дешава у мом граду, али пре свега желим само због јавности да напоменем зашто је ово важно, зашто је важно комбиновати теоријску и практичну наставу.

Дуго смо се жалили да нам деца чак и из стручних средњих школа излазе са недовољном праксом, односно праксом недовољном да почну озбиљно да се баве код приватника послом који тражи већ формираног радника, или да у неком случају могу и да започну свој посао. То јесте циљ овог дуалног образовања, значи, да већ имамо једног способног радника који може, ако ништа, ако се не снађе на тржишту рада, да покрене сопствени бизнис. То је велика ствар данас.

Оно што је још веома значајно истаћи, то је да у већини локалних самоуправа нису усаглашени образовни профили који су формирану у средњим школама и потражња на тржишту, па онда долазимо до вишкова и, нажалост, до велике незапослености младих људи у локалним самоуправама. Зато је ова непосредна сарадња привреде и школе, односно образовања једна веома значајна ствар.

Дуално образовање је, наравно, читав процес, ни много богатије земље нису то сигурно успеле за годину дана да уведу па нећемо ни ми. Дефинитивно је то процес привикавања и усаглашавања и морамо имати стрпљења да он покаже своје резултате.

Ја долазим из Ужица и вероватно знате зашто сам рекла да ћу причати о јаким добром примеру дуалног образовања – зато што је Ужице вероватно лидер у развоју дуалног образовања. То се показало јаким добром у Техничкој школи, где се у дрвној и металској индустрији развијају нова одељења. Ту су пре свега привредници препознали потребу услед недовољног броја стручњака у области која је њима била потребна; они су покренули иницијативу, а не школе. Техничка школа у Ужицу је одговорила на тај позив и после бројних истраживања, усаглашавања отворена су два образовна профила: оператер за израду намештаја, са три излаза, значи три струке, и оператер за прераду метала, такође са три струке.

Као што сада предвиђа закон, морају постојати, и постојали су и претходне четири године, уговори између привредника и школе и, исто тако, уговори између привредника и ђака, односно родитеља тих ученика, који су, наравно, имали могућност да се упознају.

Шта желим да истакнем? Оно што је цео дан био проблем – шта се дешава са ђацима када заврше. Желим да напоменем да се овде ради, првенствено у дрвној индустрији, о домаћим компанијама, а када је металска индустрија у питању, то су Ваљаоница бакра и Ваљаоница алуминијума. Већ је свима јасно да се ради о јако добрим предузећима и да би свако желео да буде запослен у њима, па чак и да има факултетску диплому. Ради се о јако добрим предузећима. Дрвна индустрија чак склапа такве уговоре са ученицима да сваки ученик који направи задовољавајући успех буде сигуран, значи, постоји уговор да ће остати у дрвној индустрији, односно у индустрији намештаја. Металска индустрија сама по себи има велике потребе, па, ево, већ другу годину отварамо у Ужицу друго одељење; значи, имали смо прошле године једно одељење за обраду дрвета, односно намештаја, друго одељење за металску индустрију, односно прераду метала, а ове године се отвара и друго одељење. Дакле, потребе постоје.

Верујем да ће овакав програм, сада када постоји закон, и у другим градовима заживети овако успешно као што је у Ужицу. Ми имамо и видимо све бенефите овог дуалног образовања, а пре свега видимо бенефите за ученике зато што се њима нуде три могућности. Дакле, нуди се могућност да остану у компанијама, чак и уколико се компаније уговором не обавезу да ће примити тог ђака након успешно завршене школе; имају могућност да сами покрену свој бизнис, што без оваквог начина школовања не би сигурно имали; трећи начин је да наставе школовање уколико су се у међувремену предомислили и желе да добију факултетску диплому, дакле, ове три године биће им признате као четири, наравно, да сачекају своју генерацију, и уз полагања опште матуре.

Мислим да сам дала довољно разлога зашто ћемо подржати у дану за гласање ове предлоге закона и све ове друге који се налазе на дневном реду. Погледајте Ужице, јако добар пример дуалног образовања. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има народни посланик Дубравко Бојић.

ДУБРАВКО БОЈИЋ: Српска радикална странка сматра да предлоге закона о којима данас расправљамо због важности области која се регулише овим законима никако није требало спајати у обједињену расправу већ о сваком од ових законских предлога водити одвојену дебату.

Нема важније друштвене делатности, истовремено и осетљивије, него што је образовање и васпитање. Зато однос према образовању и васпитању треба да исказује и степен зрелости друштва у целини. Образовање је процес стицања знања, које има огроман значај у развоју посебно ученичке популације, у развоју вијуга, маште, навика, вештина. Зато код предлога измена и допуна ових закона, у трагању за једном свеобухватном, озбиљном и темељном реформом ове области, не сме да буде импровизација, јер и мале грешке могу произвести крупне последице.

Имали смо у прошлости покушаје реформи и интервенције у овој области. Старије колеге сећају се усмереног образовања или познате „шуварице“ – асоцијација је више него очигледна, ко је био аутор наопаког пројекта.

Рекао сам већ да је образовање процес стицања знања, а знање је пут ка добру. Српска радикална странка се залаже за образовање које ће бити прилагођено ученику, а не да ученика прилагођавамо образовању.

Говорећи прошли пут о кровном закону на ову тему, изнео сам неколико конкретних примедба и понудио нека решења. Наше примедбе су углавном биле на недовољан фонд часова физичког васпитања; затим, да министар бира директоре основних и средњих школа; затим, да се одлива наставни кадар, носиоци наставног процеса, у потрази за бољим условима рада; као и пренатрпаност ученика школским програмом.

Поновићу овде, иако Закон о високом образовању није тема, наше примедбе на овај закон су биле „Болоња“ и измештање Националног акредитационог тела и Националног савета из Народне скупштине и предавање ових тела Влади, тј. Министарству.

У општој поплави и помами интернета, електронске и брзе комуникације и информације, деца су престала да читају. Као неко ко је по природи своје професије био упућен на читање, сматрам да ништа не може заменити живо, непосредно читање, јер читање је продуховљење човека, проширивање његових видика. Дете мора да осети мирис књиге и музику шуштања страница, јер дете које чита много лепше се изражава, има много бољи речник и лакше може да објасни многе процесе и појаве. Љубав према књизи и читању мора се стално поспешивати и развијати.

Како се расправа о овим предлозима закона поклапа са одржавањем Сајма књига у Београду, радује ме чињеница да сам јуче видео много ученика у посети овој својеврсној ризници књига. И не само да разгледају, већ и купују књиге да читају. Некако, што је веома похвално, као да смо и сами схватили да смо без књига и знања као без себе самих.

Колико год да су технолошке иновације неопходне, доприносе неком погрешном развоју, нарочито ученичке популације. Постали смо у

неку руку зависни од модерне технологије, савременог комуницирања. Деца су почела да живе у неком свом виртуелном свету где су алкохол, дрога, насиље и криминал свих облика доминантни на друштвеним мрежама и ТВ каналима. Све нам је, нажалост, одраз друштва – и школа и породица. Деца су сведоци свега што се у друштву дешава, па се зато појављује насиље и хулиганизам као покушај да се иживи младост на један погрешан начин.

Неко је од колега јуче говорио да је, према подацима Уницефа, две трећине деце у Србији било изложено неком облику вршњачког насиља. Вршњачко насиље је присутно у свим својим облицима, а жртве насиља могу бити сви. Најчешћи облик насиља у школама, односно у овој популацији је вербално насиље, као што је вређање, ругање, исмевање, називање погрдним именима. Ту је и сексуално насиље, недозвољено или нежељено додиривање, приморавање на сексуални чин и изнуђивање сексуалних услуга. Није занемарљиво ни тзв. дигитално насиље, како бих га ја крстио – насиље новог доба. Најбруталнији и најдрастичнији вид насиља је физичко насиље; сведоци смо организованих туча, пребијања, уништавања ствари, отимања предмета (патика, мобилних телефона, сатова итд.).

У превеликој журби наших превремених Европљана да се што пре домогну чланства у ЕУ, и код ових закона имамо, од њиховог доношења 2010. године, неколико предлога измена и допуна које су резултат овог настојања. Имамо овде код предшколског образовања тим за пружање додатне подршке детету у предшколској установи, а тим чине васпитач, слушајте сад, стручни сарадник, сарадник, родитељ и други законски заступник итд.

Навели сте на страни 32 члан 42, прочитаћу га дословце да бисмо упоредили: „Послове стручног сарадника може да обавља лице са одговарајућим високим образовањем на студијама другог степена (мастер академске студије, специјалистичке академске студије или мастер струковне студије), односно на основним студијама у трајању од најмање четири године, по прописима који су уређивали високо образовање до 10. септембра 2005. године, у складу са законом.“

Господине министре, погледајте сад на страни 33 члан 45 – апсолутно и потпуно исти услови и квалификације и за сарадника и за стручног сарадника. Зашто су онда потребни и један и други? То је као да у једном фудбалском тиму имате позицију центарфора и сад додајете још централног нападача.

Ово ме подсећа на један случај из наше скорашње политичке праксе када су тадашњи наши властодршци у земље у којима имамо легалне

амбасаде и амбасадоре, а знамо шта је њихова улога, послали стотине својих тзв. економских амбасадора, чији је учинак био више него катастрофалан, док се неко на крају није досетио да их опозове.

Што се тиче закона о дуалном образовању, као посебном виду функционалног образовања који креира и образује кадрове за потребе тржишта рада, апсолутно се не бих сложио са овим називом – дуално. Остало ми је још из гимназије: „дуал“, „сингулар“, „плурал“, као латинске речи. Дуал на латинском значи двојина. Не знам ни да ли је кум који је крстио овај закон овим именом срећан због овог решења. Можда би било боље решење – образовање уз рад, практично образовање, радно образовање, не знам, не бих о томе.

Да не испадне да је наша највећа замерка за овај закон чисто термилошког карактера, ово образовање може да заживи само у земљи јаке и развијене привреде, каква земља Србија у овом тренутку очигледно није. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ (Владимир Маринковић): Хвала, господине Бојићу.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Да вам дам разјашњење зашто сарадник и зашто стручни сарадник – у питању су стручни сарадници психолози и педагози и ови који су заиста везани за струку, а сарадник типа, рецимо, социјални радник нема ту конотацију, ту је мала разлика.

Слажем се с вама, можда није најсрећнији израз „дуално“; звало се кооперативно, можда ово – образовање уз рад. Ту заиста немам ни ја неку идеју да ли је најбољи израз, али одомаћило се, као што се паста за зубе зове каладонт, или жилет, ножић за бријање.

Када је библиотека у питању, ми смо се потрудили као министарство да после 25 година и ове и прошле године буџетирамо и да шаљемо школским библиотекама око 150.000.000 динара у две године. Тиме смо значајно обновили тај ресурс.

Такође, физичко васпитање и слободне активности ове године су повећане. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, министре.

Реч има народни посланик Муамер Зукорлић.

Изволите, колега Зукорлићу.

МУАМЕР ЗУКОРЛИЋ: Даме и господо, на почетку желим најоштрије осудити фашистоидне изјаве мржње које смо данас чули од

стране Бошка Обрадовића, којима се негира бошњачки народ и његово право да има свој, босански језик.

Мржња је зло. Од мржње буду узнемирени они који се мрзе, али на крају мржња изгори мрзитеља. Ми народни посланици Бошњачке демократске заједнице на овакав говор мржње нећемо узвратити истим начином. Напротив, остаћемо доследни политици помирења, дијалога, поштовања других, било да су већински или мањински. Настојаћемо промовисати такву културу.

Оно што убудуће очекујем јесте да не буду само посланици Бошњачке демократске заједнице ти који ће реаговати у оваквој ситуацији, јер овакви изливи мржње наносе велику штету Народној скупштини, као и народу из кога овакви појединци долазе. Оно што ме радује јесте да су овакве изјаве и овакве политике потпуно у мањини и, надам се, никада неће бити у прилици да буду у већини.

Што се тиче дуалног образовања, мислим да треба обратити пажњу на чињеницу да је то још једна понуда којом се обогаћује образовање у овој земљи и да то није програм или закон којим се решавају питања бити или не бити за образовање. Наравно да се очекују огромне предности, самим тим што имамо новину.

Постоје извесне слабости. Слабост овог закона и овог програма огледа се у чињеници да имамо привреду за коју је питање којим капацитетом и да ли ће моћи отпратити ово образовање. Зато бих још једном размислио о казнама које су предвиђене за привредне субјекте код којих ће се изводити практична настава, јер се бојим да можемо доћи у ситуацију да немамо довољно пријављених привредних субјеката који желе учествовати у дуалном образовању.

Свакако, ризик овог закона јесте како наћи средину између заинтересованости привреде, с једне стране и, с друге стране, етичких норми и очувања те деце од могућих злоупотреба. Зато, значајнији од закона биће имплементација закона, квалитет надзора и све оно што нас чека, на шта треба ставити посебан фокус.

Оно што је посебно битан квалитет овог закона јесте заправо каријерно третирање ове теме, што, чини ми се, данас није било довољно тема. Јесте новина, јер ћемо заправо кроз тај аспект примене овог закона моћи да понудимо значајне могућности тим ученицима. Али још важно за синдикате јесте да ћемо значајан број људи који су у ризику да остану без посла због разних обавеза, везано за мрежу школа и обавезу да се неки људи отпусте са посла, моћи ангажовати кроз каријерно праћење овог аспекта наставе.

Дакле, чека нас имплементација, чека нас оно што јесте увек најбитније у квалитету. Законе није тешко усвојити; углавном, закони су мање-више добри; чак и када приметимо неки недостатак, имамо могућност да исправимо, али главни проблем је у имплементацији. Главни проблем је у људима, главни проблем је у директорима, у њиховом професионалном и етичком квалитету, главни проблем је у професорима и ту ми заправо треба да се фокусирамо целокупним системом, и ми са позиције Парламента и са позиције министарства, односно Владе и свих других субјеката. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Зукорлићу.

Право на реплику, Бошко Обрадовић.

Изволите.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Хвала, председавајући.

Заиста не разумем због чега се узнемирио муфтија Муамер Зукорлић када сам само рекао неколико основних ствари које, претпостављам, мисли већина људи који држе до свог националног и државног достојанства, па тако и ова Народна скупштина Републике Србије.

Када неко говори о Санџаку, ми морамо сви да устанемо и кажемо да је такав термин у Србији неприхватљив и не може да постоји. То је окупациони термин из времена турске царевине, из времена које је остало само по злу упамћено у српском народу и српској историји. Према нашој тренутној територијалној организацији државе, не постоји никакав Санџак, већ Рашки управни округ, то је прва ствар.

Што се тиче језика, мислим да не говорим језиком мржње него говорим језиком лингвистичких и научних чињеница – да босански или бошњачки, како год, језик не постоји, већ је то искључиво једна варијанта српског језика, као што су то и хрватски и црногорски језик. То сам навео и на конкретном примеру непостојања америчког, аустралијског или томе сличних језика, већ је у питању варијанта енглеског језика. Исти је случај и са аустријским језиком, који не постоји, већ је само у питању варијанта немачког језика. Дакле, то су лингвистичке научне чињенице и од њих се не може побећи.

Разумем да неко жели да измисли политичку нацију и да са те позиције ствара неку позицију за себе и своје бављење политиком, али то је друго питање. Разумем да је муфтија Зукорлић направио дил са актуелном влашћу, да је направио договор са Александром Вучићем, али из својих веома блиских контаката са многим пријатељима муслиманима у Рашкој области знам да они не подржавају Александра Вучића.

Какав је однос Двери према другим верама и нацијама најбоље се види из скупштинске декларације коју смо предложили, о изражавању

почасти свим грађанима несрпске националности који су дали живот за Србију.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Муамер Зукорлић, право на реплику.

Изволите.

МУАМЕР ЗУКОРЛИЋ: Припадам култури и васпитан сам тако да када се с неким упознам, да ми он каже како се зове и како жели да му се обраћам, свиђало се то мени или не. У свету у коме се поштују елементарна правила културе свако себе идентифицира и све преко тога је непристојност, а у нашем случају овде и непоштовање Устава и закона који је ово питање јасно дефинисао.

Господин Обрадовић може водити академске расправе, нисам сигуран да је за то способан, ако жели, али не у Парламенту и на начин где се заиста имплицира мржња, јер негација једног народа, негација једног језика је заправо излив мржње, непоштовање једног народа и изазива узнемиравање тог народа.

То је нешто што треба да буде проблем и председавајућег у овом дому, који не треба да дозволи да се на овај начин негира један народ, једна заједница, једна нација, а поготово што је Устав експлицитан и што су закони који су дефинисали тематику језика и националног изјашњавања веома, веома јасни.

Према томе, мени може да се не свиђа било шта у нечијој култури, неки појам, он може да долази из османског вакта, из немачког, аустроугарског или римског, али то казати, да је питање на које треба сваки патриота, онда је рекао већина...

Ја сам сигуран да није већина, и то је оно што ме радује. То је оно што ме довело, након што сам био муфтија 23 године, да будем народни посланик, верујући и, ево, уверавам се да у овом дому већина није таква већ да се овде може имати дијалог, међусобно поштовање и да Србија треба да буде земља различитости и да то буде њено богатство, а не њен недостатак.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Сматрам и ја да нисте никога увредили, тако да је у реду, имате као и сваки народни посланик право да кажете шта желите у Парламенту.

Реч има Владимир Орлић, право на реплику.

Изволите.

(Бошко Обрадовић: О чему се овде ради?)

ВЛАДИМИР ОРЛИЋ: Зна он добро о чему се ради. Ради се о неприхватљивом помињању председника Српске напредне странке, уједно председника државе, и прича о некаквим дировима.

Дакле, више је него јасно, убедљивој већини грађана Србије више је него јасно, и то су већ показали и показаће опет, да се не бринете, да оно што ради Александар Вучић представља добар интерес грађана ове земље, представља озбиљне напоре који дају резултате, да се овде нешто позитивно дешава. Ту нема простора ни за помињање било каквих дилова.

С друге стране, потпуно је неприхватљиво да о било каквим диловима овде говори онај који је једино на диловима одувек и егзистирао, и политички и било како. Између осталог, ту мислим и на директне дилове са тајкуном Драганом Ђиласом, тајкуном „жутог предузећа“, који га је формирао онда када му је требао као пешадинац, који му је давао новац и правио пропагандне материјале онда када је мислио да му може бити користан.

Мислим на дилове, ако жели да коракнемо мало уназад, које је имао и са другим ведетама некадашњег ДОС-а, нпр. оним који су га финансирали директним дотацијама – како беше она чувена линија 481, 2009. године једно министарство, 2008. године друго министарство, 2008. године опет министарство, све директне дотације том човеку који је некако забринут над политиком, диловима и странкама, а знамо зашто је забринут над темом странака. Те дотације и ти дилови сежу, ако ћемо још мало даље – колико год је ДОС-а било, толико је било и његових дилова с њима – и у 2004. годину, коју смо помињали данас, директним уплатама од стране јавног предузећа, по страначкој линији, тада ДСС-а. Али је алергичан на тему странака зато што као добар љотићевац мора да мисли све најгоре о демократији, парламентаризму и странкама.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

(Бошко Обрадовић: Реплика.)

Затварамо круг реплика, сви су рекли шта имају. Идемо даље.

(Бошко Обрадовић: Повреда Пословника.)

Реч има народна посланица Соња Павловић.

Изволите.

СОЊА ПАВЛОВИЋ: Хвала.

Господине Шарчевићу, много је лоших одлука донето кроз историју нашег народа под паролом „у име деце“, „у име будућих генерација“, а истина је често сасвим супротна. Зато вам је велика одговорност; ја мислим да браните неодбрањиво.

У образлагању овог закона о дуалном образовању рекли сте да грађевинарство и остале делатности вапе за радном снагом. Питам вас – које грађевинарство, господине Шарчевићу? Оно које је девастирано уназад годинама, оно које је потпуно уништено, оно које ради за друге фирме као подизвођачи? Ви очекујете од деце од 14-15 година да дижу то

грађевинарство из мртвих, да буду вазали у рођеној држави? Ту будућност им дајете, да целоживотно раде као подизвођачи? Можете на Грађевинском и Архитектонском факултету да напишете, пошто нисмо стигли до високог образовања – факултет за будуће подизвођаче. То је будућност грађевинарства.

Да ли ви комуницирате међусобно, са министарствима? Зашто вам нису рекли које су потребе у грађевинарству реалне, у осталим привредним делатностима?

Зашто сте дозволили (да ли је ово лаж?) да Агенција за борбу против корупције да негативно мишљење по овом закону о претераном мешању Привредне коморе у образовање? Шта је са Унијом послодаваца и њиховим негативним мишљењем? Шта је са синдикатима? Да ли мислите да ово овако треба да прође и да ли мислите да ће то дати нове генерације и да ли ћете ви моћи да живите с тим? Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колегинице Павловић.

(Бошко Обрадовић: Повреда Пословника.)

Повреда Пословника, Бошко Обрадовић.

БОШКО ОБРАДОВИЋ: Господине председавајући, могу да разумем вашу обавезу да водите седницу онако како одговара владајућој већини пошто из ње долазите, али сте прекршили члан 104. ст. 1. и 2. овог пословника, јер се у излагању овлашћеног представника Српске напредне странке у више наврата говорило о говорнику који је говорио пре њега, а то сам ја... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Обрадовићу, сада је управо завршила говор колегиница Павловић. Молим вас да укажете на моју повреду Пословника после ...

(Бошко Обрадовић: Тражио сам пре.)

Не, нисте тражили, она је добила реч. Немате право на то, ја само могу да вам одузмем од времена ваше посланичке групе.

Сви сте имали право на реплику: и господин Зукорлић, и господин Орлић и ви. Мислим да сам био јако коректан према вама. Немојте да злоупотребљавате ни говорницу ни Пословник. Хвала.

Идемо даље. Реч има народна посланица Маја Гојковић.

Изволите.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Хвала, потпредседнице. Нисам знала да сам тако брзо дошла на ред.

Рећи ћу само неколико реченица, јер, суштински, иако ова расправа траје доста дуго, нисмо чули праве разлоге зашто посланици из опозиције не желе да подрже овај закон. Апсолутно ништа суштински нисмо чули, шта то није добро у тежњама Владе Републике Србије и министра просвете

да реформише наш образовни систем и усклади га са потребама привреде и омогући људима... Не деци, како ви то говорите, и то пејоративно, малициозно, врло ружно, тако да сам убеђена сам да ова порука коју смо данас чули – деца, изговорено малициозним тоном свих оних који су покушали да критикују закон... Да пробају да се квалификују за одређена занимања, да нешто раде у животу и да им се отвори шанса, наравно и да касније, ако то они буду желели, а не ако то буду желели неки други који данас кукају над њиховом судбином, заврше и неке више школе, факултете.

Први пут сам данас чула да посланици цинично говоре да неко ко је радник, неко ко научи да, како су они рекли, клемама нешто спаја или ради – вероватно се гаде тога шта би могао све радник да научи и да ради – касније заврши факултет и постане академски грађанин. Никада нисам чула, ни у једном парламенту света, поготову ни у бившој Југославији ни данас, да је неко рекао да радник нема довољно интелектуалних способности да заврши касније и факултет. То смо данас могли да чујемо као највећу замерку Предлогу закона. Претпостављам да суштински нико није био заинтересован да прочита овај закон и да озбиљно причамо о томе шта бисмо могли можда још да додамо у дуалном образовању.

Шта смо још чули данас у дискусијама? Да Швајцарци греше, да Немци греше, да Аустријанци греше, да Словенци греше и опет нешто ужасавајуће, опасно – тезу да је то било намењено само мигрантима или гастарбајтерима. Заиста сам се осећала непријатно када сам данас чула такве дискусије, а махом су дошле од посланика који су говорили из редова опозиције. Наравно, нико од посланика који подржавају рад Владе Републике Србије нема толико развијену машту да пореди ситуацију миграната и гастарбајтера са људима који су злоупотребљавани у Швајцарској, Немачкој, Словенији и Аустрији, да су се ти народи, те државе сетиле како да злоупотребљавају странце који долазе.

Само сам очекивала да посланик, који, мислим, сад није овде, изашао је малопре... Чим му не дате реплику, он одмах изађе и одржи конференцију за штампу, што је његово право, али могао би мало да седи и да слуша. Можемо мало да полемишемо, не само да причамо ради камера, него да разменимо мишљења. Само сам очекивала да он устане на крају и каже „Странци напоље“, или *Ausländer raus*, како то кажу крајњи десничари у тим земљама које је наводио као пример, али добро.

Шта су још биле суштинске замерке?

Уосталом, када неко говори тако пејоративно о могућности да се неки млади човек одлучи, или га његова породица упути на занат, да заврши неку праксу, да заради можда неки динар кроз школовање, то у ствари говори о карактеру посланика који су данас преподне говорили о

томе. Мало сам погледала у њих, па, можда је лако, дођете онако у скупим оделима, најскупљим могућим краватама, имате престижне сатове, идете на Малдиве, летујете, зимујете, не знам ни ја више, паркирате аутомобиле тик до столова београдских кафића у којима седите – наравно да онда не можете да разумете обичан народ.

Не можете да разумете човека који жели да му дете прво заврши некакав – хајде да кажем једноставним речником, можда људи не разумеју шта значи дуално образовање – занат, где има хлеб у својим рукама и можда некад касније одлучи да студира. Нису свачији родитељи јако богати да вам одмах обезбеде да студирате негде у иностранству, да завршавате престижне школе, да добијате стипендије, или да вам сами родитељи то омогуће, како је то вероватно у случају тзв. београдске елите која нам је данас овде свима читала лекције о томе како овај закон омогућава да деца Србије постану робови.

То је заиста нешто најморбидније што сам могла данас да чујем, да неко уопште може да окриви министра Шарчевића, који десетинама година ради са децом, да неку децу унапред одређује да буду нечији робови. Чији робови? У фабрици „Фијат“, коју су баш они који су данас говорили о овом Предлогу закона о дуалном образовању отворили?

Онда иде следећа теза, која је опет морбидна и не може никог нормалног овде да заведе да случајно не гласа за овај закон, кажу, и то су изгледа увежбали да стално понављају да је то јефтина радна снага. Шта то значи – јефтина радна снага? То опет, вероватно из њиховог угла гледања, да је нешто што је испод ...

Хоћете ли ми помоћи, поштоване колеге, колика је плата, рецимо, саветника генералног директора „Поште Србије“?

(Александар Мартиновић: Око 150.000.)

Око 150.000 динара, ето. Један од посланика који је данас говорио о јефтиној радној снази и деци робовима прима 150.000 динара као саветник генералног директора „Поште Србије“, а иначе је у опозицији. Да, у диктаторском режиму. Иначе је он у опозицији. Да сам ја у опозицији код неког диктатора, ја бих му вратила новац, рекла бих – ја нећу да радим за диктаторски режим.

(Александар Мартиновић: Тако је, Мајо!) (Аплауз.)

Тако да ја њих потпуно разумем.

Народу у Србији, родитељима деце (Биће и Пословника, сигурно.) који желе да им деца заврше занате, који желе да им се деца обуче за послове које могу да нађу у Србији, десет-петнаест хиљада је много, јако много. А онима који имају скупе сатове, скупа одела, ципове, летују на

Малдивима, имају минималне плате од 150.000 динара – у диктаторском режиму – њима је то све за потцењивање.

Њима је то све за потцењивање. Онда је лако њима, са лакоћом неподношљивог постојања и бављења политиком у једном диктаторском режиму, како они кажу, да дођу овде, сврате мало на посао, говоре о дуалном образовању на начин – то режим Александра Вучића припрема децу за робове, они ће бити јефтина радна снага у Србији.

А нико од њих није хтео да се погледа у огледало и каже колико је фабрика затворено од 2000. године, колико је приватизација спроведено у нашој држави, колико је радника отпуштено у њихово време – када је радна снага била скупа, кад није била јефтина и када су нагло, у њиховој реформи образовања, сва деца могла да упишу факултете и постану менаџери. Менаџери за све и свашта. Ето, то је била њихова реформа образовања.

Сада нека ми објасне где се запошљавају сви ти њихови менаџери који су од 2000. до 2012. године завршавали те некакве школе које су они отварали. Где они тачно раде? Колике су им плате? Колике су те астрономске плате тим менаџерима у кувању, менаџеру у кречењу, у слању лепих погледа, менаџер за повреду Пословника...?

Ето, то је била реформа образовања Демократске странке – пошто су сви они били у тој Демократској странци, није проблем – за којим они данас жале. И кажу још нешто – да млади почињу да одлазе из Србије баш сад кад су чули за дуално образовање.

(Балиша Божовић: Реплика. Имам право на реплику због ДС.)

Наравно да имате, са задовољством.

Дуално образовање је то...

Молим вас, пустите ме да говорим. Знам да није пријатно, али ја сам слушала данас како сам ја један од робовласника и како ће деца радити јефтино. Није пријатно, али треба слушати и други начин размишљања.

Ево мој начин размишљања је такав да ја презирем све то што сам чула данас пре подне, зато што је неискрено, зато што је цинично, зато што нам говоре људи који су пребогати, зато што нам говоре људи који се у „диктаторском режиму“ не гаде да буду саветници директора који су представници ове власти, зато што су шефови њихових партија доскоро радили у Југоимпорт–СДПР-у, били министри, и дан-данас. И то је све у „диктаторском режиму“, без дуалног образовања. Па пружимо шансу онда и некој другој деци, не само вашој деци, не само вама, да нађу неку шансу у Србији да нешто раде, зато што су они сиромашни јер сте их ви упропастили, упропастили сте њихове родитеље, упропастили сте њихову будућност. (Аплауз.)

Ја ћу да вам наведем имена људи који су отишли из ове државе после 2000. године. Побегли су од ратова, од санкција, а вратили су се 2000. Дакле, 2003. и 2004. године су побегли главом без обзира јер сте их преварили, јер сте им нудили наду на улицама 2000. да ће у Србији нешто да се промени набоље. Променило се, али за вас, да постанете богати. То је једино што се променило. И сад нам ви читате моралне лекције!? Стварно, морала сам да реагујем и да се јавим за реч да причам како сте малициозни, како сте лицемерни када говорите о заштити обичног, малог човека и његове деце у овој држави.

Жао ми је што посланик... Не знам где је... Не ви, вас ћу на крају. Посланик... Вука Јеремића ... Не знам је ли ту, у Парламенту... Алексић. Онако малициозно... Он није прочитао уопште последње две тачке дневног реда, њега то не интересује уопште. Не знам у коју школу је ишао. Дакле, Конвенција о нуклеарној сигурности и Предлог закона о потврђивању Конвенције о сигурности управљања истрошеним горивом и о сигурности управљања радиоактивним отпадом. Али шта је искористио? Онако малициозно опет да каже – ево, председница Парламента је председник Управног одбора наше агенције, она ће вам нешто о томе рећи.

Ма не, нећу му ја ништа рећи о томе иако сам се суштински припремила, као што сам се припремала недавно и за међународну конференцију одржану у Бечу...

(Зоран Красић: По ком је ово закону?)

Задње две тачке. Види се да ни ви нисте читали.

... И одржала разговоре са председником Међународне агенције за атомску енергију господином Јукијом Аманом, који ми је поставио питање...

(Балша Божовић: Да ли сте озрачени?)

Не, ви сте озрачени. Тако и делујете... (Смех и жагор у сали, уз аплаудирање.) ... па сам морала да побегнем овде у клупу да не би прешло на мене. Али ово је врло озбиљна тема.

Питао ме је шта то ми имамо у Србији...

(Председавајући: Молим народне посланике да не добацују. Немојте после да ми се жалите.)

Ово је врло важна тема. Ја знам да је њих баш брига, пошто је ова конвенција требало да се ратификује још 2009. године, али имали су много паметнија посла, требало је пљачкати, пљачкати и пљачкати Србију, а не ратификовати конвенције, па да будемо мимо света, да Србију тамо, уз све поштовање Цибутија, прозивају и кажу – Србија и Цибути, шта ви кријете?

Значи, поштованом колеги који нема стрпљења да ради дуже од 30 минута, колико траје његово чекање да добије реч, одговарам сада, можда

ће му неко пренети. Нека пита министра иностраних послова, његовог председника Вука Јеремића, шта пише у овим међународним конвенцијама. Он ће то да му објасни, јер је велики стручњак за дипломатију. И нека му објасни зашто нисмо имали времена, односно они, од 2009. године да ратификујемо ове конвенције.

Е, зато сам морала ја да будем председник Управног одбора и да се својим ауторитетом, када сам се вратила из Беча, да не бисмо више црвенели на међународним конференцијама, договорим са Владом Републике Србије да...

Забрањено је, иначе, фотографисање и сликање у Парламенту. Ово је неукусно што ви радите. Ово је примитивно, пре свега. Ово је примитивно. Не можете да ме фотографишете и да снимате ако вам ја то не одобрим. Немојте то да радите у Парламенту, то је дно живота. То је дно!

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Молим народне посланике да не добацују, да се понашају пристojно и да дозволимо посланици Маји Гојковић да заврши свој говор.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Молим вас, председавајући, да не дозволите да фотографишу овде и снимају, то се не ради у Парламенту Републике Србије. То стварно нема смисла.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Нисам то могао ни да очекујем.

Изволите.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: То има у Пословнику, а на то смо опомињани од њих пре неки дан.

Значи, не желим више да дођем у ситуацију, ни ја нити било ко, да црвенимо због нерада Демократске странке и да нас неко на међународним куповима прозива зашто нешто нисмо урадили и ратификовали.

Захваљујем се Влади Републике Србије што су саслушали оно што сам имала да им пренесем од директора Амана и са задовољством ћу моћи да напишем писмо да смо овога пута као Парламент Републике Србије успели да ратификујемо ово, коначно, можда међу последњим земљама у свету, али свакако последњи у региону и последњи у Европи, што је срамота. Али не наша срамота, него срамота вас који малициозно кажете „председница ће нам нешто рећи о овоме“ и изађете напоље.

Не, Вук Јеремић ће нешто да каже зашто, док је летео и путовао по свету и трошио паре родитеља ове деце која ће радити као робови, како ви кажете, није имао времена после и да нешто пошаље у Парламент да се ратификује.

У сваком случају, посланици који подржавају рад Владе Републике Србије, поготово министра Шарчевића, који је у овом јесењем заседању заиста показао велики труд, предложио нам већи сет закона који треба да

направе ред и реформишу систем образовања у Србији, гласаће за ове предлоге закона.

Саслушаћемо колеге које имају амандмане, можда ту има и нешто озбиљно, о чему може да се разговара. Срећом, на конвенције не могу да се дају амандмани па неће моћи овде да нас угрозе – нити сигурност управљања истрошеним горивом (то је вероватно оно из авиона што је Вук Јеремић све потрошио), нити да нам угрозе нуклеарну сигурност, јер ко зна шта бисмо после амандмана могли овде да чујемо и видимо.

Грађани Србије сигурно не треба да се плаше за судбину своје деце, јер деца овим законом имају шансу да науче нешто да раде, на исти начин како су моја генерација, старији и нешто мало млађи учили да раде, и нисмо бежали од тога. Мене није срамота што сам ишла у неку средњу усмерену школу и уз основе неког правног система научила и да куцам, па имам занат у овим рукама и није ме срамота. То што сам после завршила правни факултет, то је захваљујући мојим родитељима и некој мојој амбицији.

У сваком случају, министре, имате нашу велику подршку. Жао ми је што морате да седите овде а немате суштински о чему да расправљате јер суштински ништа нисмо чули. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колегинице Гојковић.

Повреда Пословника, Мариника Тепић.

Изволите.

МАРИНИКА ТЕПИЋ: Захваљујем, председавајући.

Сматрам да сте повредили члан 107. и допустили претходној говорници да нарушава достојанство не само овог дома већ и моје и мојих колега тиме што сте јој допустили да нас оптужује за лицемерје, малициозност, мржњу и свашта нешто, нас посланике из опозиције, иако ми нисмо овде да изражавамо љубав ни према њој, ни према Српској напредној странци, ни према министру, ни према законима, већ да озбиљно о томе расправљамо.

Прекршили сте члан 107. и угрозили моје достојанство и онда када сте јој дозволили да већ други пут овде говори о наводној емпатији према мигрантима иако је и сама била перјаница партије која је истеривала наше Хрвате из ... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колегинице Тепић, могу да вас разумем да сте рекламирали повреду Пословника, чл. 107.

(Мариника Тепић: Зашто сте ме прекинули? Морам да објасним.)

Притом, ти термини које је користила госпођа Гојковић су апсолутно нормални и прихватљиви. Ја не бих да помињем сад шта се користи са ове стране, али ово што сте малопре рекли нити има било какву везу с овом расправом, и није у реду. Нећу дозволити такво вређање ни

председнице Скупштине нити било ког народног посланика и његовог достојанства.

Хвала.

Право на реплику има Балша Божовић, због помињања...

Извињавам се, колега Божовићу, мораћете да сачекате.

Маја Гојковић, по Пословнику.

МАЈА ГОЈКОВИЋ: Члан 104. Претпостављам, када ме неко увреди, да имам право да одговорим. Можда немам, није проблем.

Дакле, изrekli сте једну крупну, колегиница Тепић Мариника, једну крупну лаж, и нека то иде на њен терет. Ја у породици имам припаднике националних мањина.

Знате шта, када вам неко каже да сте протеривали Хрвате или да сам неког протеривала из Војводине, то може да се докаже, то није проблем никакав, не погађа ме зато што је то рекла посланица или посланик, извињавам се, да, посланик, госпођа Мариника Тепић, која би можда требало и Хрватима у Војводини да објасни, не само Србима, колико коштају „Банатске шоре“ која је она финансирала док је била покрајински секретар. Чини ми се, десет милиона динара. Не мора Србима, ето, Хрватима нека објасни.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има...

Реплика, Балша Божовић.

Изволите.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Могу да кажем...

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Извињавам се поново колеги Божовићу. Молим вас, Немања Шаровић се јавио, повреда Пословника.

Извините, нисам видео колегу Шаровића.

НЕМАЊА ШАРОВИЋ: Господине Маринковићу, ви сте повредили члан 27. који вама даје не само право већ и обавезу, док сте председавајући, да се старате о примени Пословника.

У нашој скупштини се последњих дана дешава нешто што је крајње непримерено, а то је чињеница да неко ко треба да председава, а то је пре свих Маја Гојковић, уместо да председава седи у клупи и подучава председавајућег како ће водити.

И, друга ствар, не иде да се неко ко је председник Народне скупштине на тај начин обраћа посланицима из других странака. Понижавајуће је да председник Народне скупштине каже министру да је њој жао што он седи ту а ништа паметно и ништа суштински није могао да

чује. Не знам да ли сте чули и да је једном посланику речено да је озрачен. Дакле, то су увреде преко којих нисте смели прећи.

А што се тиче госпође Маринике Тепић, она не престаје да шири мржњу, да шири лажи о српском народу и легитимним представницима грађана Србије. Нећу тражити да је казните јер сам генерално против кажњавања увек, али дозволити да се такве лажи износе потпуно је нечувено. Дакле, може јој се одузети реч, и то сте дужни сваки пут да учините, јер такво понашање заиста нема никаквог смисла.

Шта је следеће? Да ли госпођа Мариника Тепић треба сада да оптужи некога за убиство? Овај је протеривао, овај убијао. Дајте доказе. Ако има доказе, нека изађе са њима. Ако не, нека више не лаже и не обмањује јавност.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Ради јавности и истине, прво морам да вам кажем да је квалификација о озрачености упућена прво госпођи Маји Гојковић. Можда сам погрешно што нисам тада изрекао опомену, пошто ја одавде видим и добро чујем све, али због толерантности и тока седнице, за који се сви боримо да буде нормалан и пристојан, то нисам урадио.

Друга ствар, члан 100. јасно говори ко све има право да говори на седници Народне скупштине.

Да ли желите да се Народна скупштина изјасни? Желите. Хвала.

Балша Божовић, реплика.

Изволите.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем, председавајући.

Даме и господо народни посланици, морам да признам да ме је веома забавила дискусија госпође Маје Гојковић, као прве међу једнакима у овом дому, која је све време имала, слободно могу да кажем, један својеврсни шоу када је у питању аргументација опозиције на Предлог закона о дуалном образовању.

Када смо код доказа... Поменути су Хрвати, поменуто је свашта малочас. Када смо код доказа, могу само да кажем да постоји пресуда, као доказ, Врховног касационог суда, та пресуда је 2013. године донесена, која каже да је госпођа Маја Гојковић оштетила буџет Новог Сада и Град Нови Сад... (Искључен микрофон.)

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Колега Божовићу, апсолутно не дозвољавам ово.

(Балша Божовић: Не, ја имам право да говорим.)

Ви сте имали право да реплицирате, споменута је Демократска странка. Немојте, молим вас, и због наших односа и коректности, да долазимо у ситуацију да изрекнем опомену.

(Балша Божовић: Могу ли да завршим?)

Хајде, крећемо даље.

Муамер Бачевац има право на повреду Пословника.

Изволите.

МУАМЕР БАЧЕВАЦ: Уважени председниче, молим вас, повредили сте члан 103. Немојте, молим вас, да дозвољавате да опозиција злоупотребује мањинска права у овој скупштини за њихову личну промоцију интереса.

Цео божи дан ми слушамо овде Бошка Обрадовића који спинује, измишља тему, а данас говоримо о дуалном образовању. Нема значајније теме за производњу у крајевима где живе Бошњаци, Мађари, Словаци него да се њихова деца квалитетно образују. Измишљене теме ваде из ... и вређају практично целокупне народе. Ово је нечувено!

Молим вас да не дозвољавате да се преко интереса мањина овде води нека опозициона политика. Ево сад слушамо овде, помињу се Мађари, помињу се Хрвати. Све мањине су мотор реформи у овој држави. Бошњаци, као и Срби, не желе да се враћају на конфликтне ситуације. Желимо да будемо мотор европских интеграција, желимо да мењамо ово друштво набоље.

Молим вас, не дозвољавајте више Бошку Обрадовићу да глуми овде заступника српских интереса, што он нимало није. Најмањи патриота у овој скупштини је он, верујте ми.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала вам.

Наравно да нећемо дозволити да се на било какав начин дискриминише било који народ, националне мањине.

Идемо даље са расправом.

Реч има Јелена Жарић Ковачевић.

Изволите.

ЈЕЛЕНА ЖАРИЋ КОВАЧЕВИЋ: Захваљујем.

Поштовани председавајући, поштовани министре са сарадницима, представници Министарства, даме и господо народни посланици, у данашњој начелној расправи имамо сет јако важних предлога закона о којима ћемо расправљати у наредним данима и мени је веома велико задовољство што ћемо поново говорити о предлозима из образовања не само зато што је то јако важна тема за нашу земљу већ и због тога што се ово министарство које је ресорно и надлежно за ова питања јако потрудило и са доста предлога изашло пред народне посланике.

Морам да кажем да ми је припала и та част да вратим ову дискусију на тему, односно на тачку дневног реда. Можда је, поштовани председавајући, било паметније да вам дам један предлог – да кажете

опозицији да нема више преноса, па, можда бисмо брже прешли на листу говорника.

Што се тиче Закона о предшколском васпитању и образовању, овај закон је донет пре седам година, а измене и допуне закона су донете више пута у том периоду. Такође, ове године смо ми поново донели Закон о основама система образовања и васпитања, који је ступио на снагу и сасвим је логично да се пред нама налази Предлог закона о изменама и допунама Закона о предшколском васпитању и образовању, јер, с једне стране, постоји потреба за усклађивањем одредаба са новим законом, али, с друге стране, постоји и потреба за унапређењем доступности и квалитета самог предшколског васпитања и образовања.

Управо је и ово разлог за то да се пред нама нађе Предлог закона о изменама и допунама Закона о основном образовању и васпитању, а то је усклађивање са новим одредбама, односно са новим Законом о основама система образовања и васпитања. С друге стране, јавиле су се неке спорне ситуације у практичној примени овог закона па ће се новим законом о изменама и допунама тог закона то ближе решити.

Што се тиче овог Предлога закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању, прецизније ће се уредити уписивање ученика у средњу школу, оцењивање ученика, награђивање ученика за труд такође...

Молим вас, председавајући, да уведете мало реда како бих могла да наставим. Хвала.

Дакле, што се тиче Предлога закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању, прецизније ће се уредити уписивање ученика у средњу школу, оцењивање и награђивање ученика за већи труд. Посебно је важан онај сегмент који ће се односити на ученике који су из осетљивих друштвених група, као што су деца ромске популације, као што су деца из сиромашних породица. Нарочито, на крају бих напоменула и увођење дуалног образовања.

Доста смо данас чули о том дуалном образовању, доста смо чули критика на рачун дуалног образовања. Међутим, дуално образовање је оно што је у овом тренутку једна од новина и нешто што је најпотребније нашој земљи, а што ће повезивати привреду и образовање.

Оно што бих сада истакла јесу позитивни ефекти закона који ће се његовом применом, када буде усвојен, осетити практично у целом нашем друштву. То ће се пре свега односити на ученике и запослене у тим установама, на саме установе, али и на родитеље и, на крају, на привреду и предузетништво. За ученике, то ће значити квалитетније образовање и сву потребну подршку, наравно боље оцењивање, боље награђивање ученика и

укључивање деце из осетљивих друштвених група. За запослене, то ће значити боље услове рада али и неке новине које ће се ту спровести, као што су различити семинари, симпозијуми и слично. За родитеље, то ће наравно значити квалитетније образовање за њихову децу али ће сутрадан по завршетку школовања значити и већу упосленост њихове деце. За установе ће значити већу аутономију али и већу одговорност.

На крају, дошли смо до привреде и предузетништва, где ће дуално образовање имати нарочито велики утицај. Повезивањем привреде и образовања у најмању руку оствариће се двострука корист: с једне стране већа запосленост, с друге стране више оспособљених кадрова, који су практично у овом тренутку најпотребнији нашој привреди како би се развијала како треба.

Важност ових предлога закона огледа се и у приступању и поступку придруживања Европској унији. Наиме, Поглавље 26 обухвата, између осталог, и област образовања. Функционисање ЕУ постављено је тако да сама Унија практично подстиче земље чланице ЕУ управо у овој области, док земље чланице ЕУ сарађују по питањима садржаја наставе, организације система образовања и стручног оспособљавања, и то пре свега путем размене искустава али и путем размене законских регулатива, што је јако важно. Практично, ми доношењем ових закона и предлагањем оваквих аката идемо све брже ка придруживању ЕУ и једног дана можемо да кажемо да ћемо пратити чланице ЕУ у корак.

У економски развијеним земљама ЕУ препознат је тај људски капитал, односно људски ресурс, који је јако важан за привредни развој тих земаља, а његов квалитет зависи управо од доброг образовања. Тако је и Србији циљ да има развијену привреду која је утемељена на знању, која је способна за одрживи економски раст, са већим могућностима запошљавања, бољим социјалним статусом људи, бољим пословима. Све ово зависи од доброг образовања и васпитања.

Нагласила бих само још и то да постоји Споразум о подршци ЕУ који је потписан са нашом земљом; то је први споразум који је потписан са неком од земаља западног Балкана. То је само још један знак да је наша земља на добром путу развоја у области образовања али и на добром путу у процесу придруживања ЕУ.

Детаље из одредаба које садрже ови предлози оставила бих за расправу у појединостима када ћемо, надам се, на конструктиван начин расправљати о амандманима. Сада бих само искористила прилику да позовем колегинице и колеге народне посланике да подржимо ове предлоге у дану за гласање. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има народна посланица Љубица Мрдаковић Тодоровић.

Изволите.

ЉУБИЦА МРДАКОВИЋ ТОДОРОВИЋ: Поштована председавајућа, поштовани господине министре са сарадницима, уважене и цењене колеге народни посланици, веома често се суочавамо са причом пословних људи да јако тешко проналазе квалификовану радну снагу, да веома тешко проналазе добре и формиране стручне раднике, компетентне да одмах крену са радом, тј. са одређеном врстом посла.

Експерименти који су вршени у нашем образовном систему почев од 2000. године довели су нас до тога да имамо армију свршених школараца који нису оспособљени за посао, односно да крену одмах са радом; они су углавном незапослени јер ниједан послодавац нема економски интерес да запосли радника који није практично оспособљен за рад на одређеном послу. Многи послодавци углавном не желе да улажу време, средства и ресурсе у накнадно оспособљавање радника за одговарајући посао. А свесни смо чињенице да су нам преко потребни и заваривачи, и лимари, и столари, и разни сервисери, и тесари, и армирачи, и електромонтери, и бравари, и парногрејачи, зидари итд.

Производни и пословни токови у Србији данас су јако динамични захваљујући овој и претходној Влади Републике Србије и нашем председнику Александру Вучићу, тако да привреда пред нас поставља задатак да јој омогућимо лакши и бржи приступ доквалификованих кадрова који ће бити способни да након завршетка школовања у најкраћем року пронађу запослење и обезбеде себи егзистенцију.

Хтели ми то да признамо или не, чињеница је да је индустријска производња у Србији последњих пар година све већа и да се отварају бројна привредна друштва и предузетничке радње које имају константну потребу за квалификованим радницима различитих профила, али, нажалост, реалност је понекад таква да таквих профила на тржишту рада нема или се тешко налазе.

Ми заиста отварамо фабрике, за разлику од опозиције, која је затварала фабрике. Говорим за град Ниш. У време њихове власти затворени су гиганти као што су Машинска индустрија, Електронска индустрија, Фабрика пумпи „Јастребац“, Текстилна индустрија „Нитекс“, „Вулкан“ и многа друга предузећа, тако да су радноспособни људи остајали на улици, без икакве егзистенције. Заиста је скандалозно и крајње неморално да нам придику о нашој деци држе људи који су довели родитеље те деце у такав положај. Само они нека ћуте и нека се покрију ушима.

Даље желим да кажем да се у нашем школском систему, посебно у средњим стручним школама, до сада углавном бавило теоретисањем и

форсирањем теоријских предмета. Тамо где постоји стручна пракса она се углавном обавља у скученим школским радионицама, минималних капацитета и са реквизитима и алатима који су пре за музејску поставку него за обуку будућих радника. Такав образовни систем је довео до тога, на пример, да се на конкурс за радника у текстилној индустрији, говорим конкретно за Ниш, углавном јављају козметичари, правно-биротехничари, помоћници, курири, кувари и тако даље, јер на тржишту рада нема квалификованих текстилних радника. Тако долазимо у парадоксалну ситуацију – младима треба посао, послодавцима су неопходни компетентни радници, али квалификованих радника за одређени посао практично нема.

Охрабрујућа ствар је што ће развој индустријске производње експоненцијално расти из године у годину, али тој производњи која је у експанзији морамо обезбедити адекватно обучене кадрове који ће бити способни да раде, доприносе и да себи обезбеде егзистенцију и приходе у оптималним границама животног стандарда.

Предложени закон о дуалном образовању, који ћу наравно подржати, као и моје колеге из посланичког клуба СНС, биће управо прекретница на тржишту радне снаге. Ученици се неће у оквиру школске наставе бавити само теоријском наставом, већ ће од првог разреда средње школе бити у прилици да се сусретну и упознају са будућим пословним окружењем, као и да постепено кроз рад код будућег послодавца трасирају свој пут након завршетка школовања, било запослењем у струци или пак покретањем сопственог приватног бизниса.

Већина нас препознаје овај вид праксе из неких претходних времена када су ученици средњих школа половину наставе проводили у оквиру фабричких постројења и индустријских центара и других производних радионица стручно се образујући и усмеравајући и практично учећи да раде. Управо ти кадрови су били заслужни што нас је претходних двадесет година красио епитет да Србија поседује високообучену стручну радну снагу. Нажалост, експериментисање у просвети у претходне две деценије довело је до тога да стручна радна снага полако одлази у пензију, а да имамо мноштво незапослених младих људи којима мањкају практично знање, стручно усмерење, као и саме радне вештине.

Заиста ћу подржати овај закон и све законе о образовању који су на данашњем дневном реду, јер стварно представљају праву ствар. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има народни посланик Балша Божовић, повреда Пословника.

БАЛША БОЖОВИЋ: Захваљујем.

Рекламирам члан 255. У питању је јавност рада Народне скупштине, те вас молим да обавестите народне посланике да ли постоји директан пренос и да ли смо у директном преносу или не.

Зашто нисте, ако нисмо у директном преносу, обавестили народне посланике да је директан пренос прекинут?

Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Проверићемо и обавестићемо народне посланике.

Реч има народни посланик Милија Милетић.

МИЛИЈА МИЛЕТИЋ: Захваљујем, уважени председавајући.

Поштовани министре са сарадницима, поштоване колеге, грађани Србије, ја сам Милија Милетић и долазим из Сврљига, а то је најлепша општина у Србији, која се налази поред Ниша, а то је најлепши град у Србији.

Иначе, није проблем ако нема преноса, битно је да се зна шта ћу рећи и шта су рекле моје колеге пре мене.

Уважени министре, ја стварно имам поверења у вас, јер вашим знањем и искуством и вашим предлозима закона стварно дајете могућност да се нашој деци, као прво, у предшколском образовању нашој дечици даје могућност... А и сами сте рекли да ће после усвајања овог споразума о зајму свака локална самоуправа имати могућност да дограђује анексе одређених објеката где ће моћи да се обезбеди долазак већег броја деце која сада немају ту могућност због капацитета.

С друге стране, уважени министре, ви сте више пута рекли, и ја вам верујем, да ћете у наредном периоду обезбедити да се плата упосленима у предшколским установама обезбеђује из буџета Републике Србије. То је веома добро за локалне самоуправе, за све нас који долазимо из малих општина, јер ћемо тиме имати могућност да лакше обезбеђујемо остале ствари за ту нашу дечицу.

Што се тиче Закона о основном образовању, могу да кажем, малопре сам чуо низ ствари: како се у нашој Србији не ради, како се не улаже у школство, у просвету, у школску инфраструктуру... Могу рећи да је у Сврљигу уназад неколико месеци завршена комплетна реконструкција основне школе која је рађена 60-их, 70-их година. Школа је урађена на најсавременији начин, тако да је то нешто најлепше, када неко дође у Сврљиг из Књажевца видеће неку лепоту, а то је та наша основна школа, која може бити пример за све како ради и наша влада, и наш председник Србије и канцеларија која ради улагања на југоистоку Србије.

Још нешто што је врло битно... Подржаћу, нормално, све ове предлоге закона које сте ви предложили, а и остали чланови наше владе, јер

мислим да су то закони који дају могућност да идемо напред, да наша Србија иде напред. Јер, сведоци смо да морамо да радимо, нашим примером морамо показати како наша деца морају да раде. Не можемо сви бити професори, доктори, учитељи, научници; неко мора да буде и водоинсталатер и ветеринарски техничар, као што сам ја и тога се не стидим. Ми радимо, ја сам радио, и желим да моја деца и наша деца имају могућност да кроз дуално образовање стекну одређено знање са којим сутра могу себи да обезбеде егзистенцију.

Лако је, завршава се пуно неких школа које су на неки начин добре школе, али нема посла. Рецимо, код нас у Сврљигу, ја говорим из свог примера, имамо сада доста отворених фирми и радних места у текстилној индустрији, али имамо доста старих радника. Људи који су отворили та текстилна предузећа желе сада да обнове и подмладе ту радну снагу; зато су тражили да се обезбеде средства, да они финансирају, да стипендирају одређене ученике. Сада ћемо кроз овај пример дуалног образовања имати могућност да то завршимо.

Мислим да овај начин дуалног образовања јесте нешто што је врло битно за нас који долазимо са југоистока Србије јер ће већи број младих људи, деце моћи да обезбеди својим ангажовањем знање и на тај начин да обезбеди себи радно место. А знам, сведок сам онога што се ради на југоистоку Србије, свуда се отварају нова радна места, знам да ће и код нас, у нашу општину врло брзо доћи одређени број инвеститора који ће отворити нова радна места. Са дуалним образовањем, учењем деце да треба да раде кроз практични део и теоретски део, то је за нас велика шанса, и за све који живе на југоистоку Србије.

Велика шанса за све нас јесте улагање у образовање. Још једном могу да кажем да ја као човек, као родитељ, као српски домаћин у потпуности верујем вама, министре, јер знам да имате знања, имате искуства, имате добар тим. Имамо и нашег председника господина Вучића, који се свим силама труди да се обезбеди што више средстава на југоистоку Србије. Ево, рецимо, члан 36а даје могућност да се ...

(Председавајући: Хвала, истекло вам је време.)

У реду. Још једном кажем, ја ћу као народни посланик испред Уједињене сељачке странке гласати за све ове законе зато што верујем и вама, и нашој влади и нашем председнику Вучићу.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Милетићу.

Реч има народни посланик Владимир Ђурић.

ВЛАДИМИР ЂУРИЋ: Хвала.

Поштовани министре, поштовани сарадници министрови, колегинице и колеге посланици, поштовани грађани Србије, имамо четири

образовна закона данас на дневном реду и још неколико међународних споразума. Кључни од тих образовних закона је закон о дуалном образовању, који се од стране Владе представља као круцијални заокрет и кључни потез у реформи српског образовања. Међутим, реформски донети овог закона су веома ограничени зато што се он односи само на сегмент средњег стручног образовања. Док се цео систем не успостави, можемо говорити о пар хиљада деце, можда, која ће из овог подсистема средњег образовања изаћи.

Нажалост, и ови други закони који су на дневном реду у суштини не доносе праве, крупне и корените реформе образовања. Они у већој мери раде усаглашавање са кровним законом који смо донели на претходној седници, а то је Закон о основама система образовања, и неке техничке корекције, као што је, рецимо, искључивање савета родитеља предшколских установа из процеса доношења програма, јер они су по постојећем закону могли у томе учествовати, а сада више неће.

Неке суштинске ствари у нашем образовању поново прескачемо. Пре свега, то је безбедност деце у школама. Подсетићу, амандмани које смо дали на Закон о основама система образовања, дакле амандмани који су из „Алексиног закона“, на претходној седници нису прошли. Овај пут претпостављамо да је став Владе Републике Србије, чим ништа од „Алексиног закона“ у предлоге закона из образовања није имплементирано. Безбедност деце у школама – имамо дрогу која се продаје деци уз оградe средњих и основних школа у Србији; имамо кладионице; имамо киоске који продају алкохолна пића без икаквог ограничења у погледу радног времена и узраста деце која то могу да купе.

Тачно је да имамо дефицитарне кадрове за нека стручна средња занимања. На селу са најбољом земљом у Европи нема ко да вози комбајн, то је тачно. Али, исто тако, већина родитеља на том селу не жели да им деца остану у том селу и цео живот се вежу за тај комбајн и живот проведу на селу, у сиромаштву, зато што знају да је то судбина у којој је сиромаштво загарантовано.

Спомињете словеначке раднике са стеченим дуалним образовањем, али не кажете колике зараде ти радници у Словенији остварују. У Србији 61% запослених остварује зараду испод 41.800 динара. То је податак Републичког завода за статистику. То је злочин националних размера – 61% запослених зарађује испод 41.000 динара. Ако је податак нетачан, онда нисте сузбили сиву економију ни најмање, јер ако тврдите да су те плате веће, онда су оне у сивој зони. Понављам, ово је податак Републичког завода за статистику. Преко 70.000 зарађује свега 9%. Шта је 70.000? Ништа. Шта је испод 40.000 зарада? Још мање од ништа. Срамна зарада!

Причати о томе да ће дуално образовање, са оваквим образовним профилима о којима разговарамо, променити животни стандард грађана јер ће им отворити перспективе дубоко је некоректно према грађанима, који заслужују више. То је идеологија сиромаштва у којој је срамота отићи на море јер ћете сутра бити тема таблоида. То немојте продавати грађанима Србије, они могу боље и заслужују боље. Како кажете – брже, јаче, боље. Тако је.

Закон о дуалном образовању је у супротности са принципима које је прокламовао, а то су целоживотно учење, једнаке могућности права избора занимања и образовних профила, зато што ће ученике који уђу у систем дуалног образовања трајно везати за нискоквалификоване и слабо плаћене послове који су примерени прошлим временима.

Нетачно је да чак и ових радних места има. Има их само ако их порески обвезници субвенционишу и плате. Самониклих радних места има само у информационим технологијама, али она нису предмет овог закона.

Нетачно је и да ће дуални ђаци боље покретати сопствени бизнис, јер да се бизнис у Србији лако покреће, ми га не бисмо морали субвенционисати. Да се лако покреће и да је одржив.

Нетачно је да ће ово зауставити одлив младих из земље зато што дуално образовање производи раднике за послове који су већ сада у иностранству боље плаћени. То су занимања на која су наши људи одлазили у иностранство и шездесетих година, када су радна места у иностранству била отворена управо тако образованим кадровима а високообразованим теже доступна. Данас, нажалост, поред тога што ће нам људи са ниже квалификованим и слабије плаћеним занимањима одлазити у иностранство, одлазе нам и високообразовани јер имамо две ствари – „бели Шенген“ и „Болоњу“. То је отворило врата тржишта развијених земаља образованим кадровима свих профила, а сада ћемо подстицати и развој нижеобразованих кадрова, нижеквалификованих кадрова, који су и иначе одувек могли да оду.

Образовни профили дуалног образовања нису профили друштва знања за 21. век, а прокламовано је у експозеу мандатарке да ћемо развијати друштво знања. Ми говоримо, читам из образложења, о профилима: индустријски механичар, електричар, бравар-заваривач, трговац и техничар за логистику и шпедицију. То су радна места која су у 21. веку роботизована, компјутеризована и прелазе у режим електронског пословања. У 21. веку и продавци улазница губе посао, зато што се улазнице продају онлајн и имају електронску форму, као бар-код на екрану мобилног телефона.

Ми овде причамо о томе да је дуално образовање кључни реформски потез за српско образовање. Буџетом оваква радна места субвенционисамо и фаворизујемо. Питам – шта ћемо радити када инвеститори таква радна места аутоматизују и роботизују? Хоћемо ли онда субвенционисати роботе да буше рупе, пеглају лимове и пресују и заварују каросерије?

Прописани обим учења кроз рад – начин на који је то у закону дефинисано прети да заиста зароби ђаке у школи, јер пише да деца могу на стручним предметима, у учењу кроз рад у фирмама проводити до шест сати дневно, до пет дана у недељи. У образложењу пише, додуше, да ће бити прве године један дан, друге године два, треће године од два до три, итд., али у закону тога нема.

Закон недовољно прописује и профил пожељног послодавца. Проверу послодаваца радиће комисија Привредне коморе Србије у чијем саставу, рецимо, нема представника Центра за стручно образовање и образовање одраслих Завода за унапређивање образовања и васпитања.

У погледу материјално-финансијског обезбеђења, ево примера из моје бранше, да видите на какво тржиште рада препуштамо децу, тржиште рада које знамо у ком нивоу штити радна права одраслих, искусних радника, старијих пунолетних особа које умеју да се бране. Осигурање – деца ће бити осигурана. Шипак. Ни радници нису осигурани. Сви послодавци у Србији питају – на које то минималне осигуране суме могу да осигурам раднике да бих имао што мањи трошак? Знате колике су законом прописане минималне суме – нула динара. Можете да осигурате радника на један динар, да у случају трајног инвалидитета, стопроцентног, његова фамилија добије један динар, и послодавац је испунио законску обавезу. *By the way*, нема казних одредаба. Е, на такво тржиште рада препуштамо децу, уместо да смо радили неке друге ствари.

Шта су кључне ствари? Зашто нисмо пробали, министре, да урадимо револуционарни искорак, да пробамо да испишемо историју, да останете забележени као министар просвете који је увео деци бесплатне вртиће? Школска година 2010/2011, деце 187.000... Верујем да их сада има мање, имамо белу кугу, кукамо сви на њу, али нека је та цифра, ово је нека оквирна рачуница, не морамо улазити у детаље. Да видимо имамо ли храбрости за такав искорак кад будемо правили буџет: 187.000 деце по 20.000 динара месечно, 12 месеци, 120 динара по евр, то је 374.000.000 евра. Нек је пола од тога већ субвенционисано, нек треба пола од тога још да се намакне. Где да нађете новац у буџету? На АПР-у, али не у фирми „Асомакум“, него има на АПР-у извештај о губицима јавних предузећа у 2016. години. Рецимо, 160 милиона евра вам треба да се намакне; 167

милиона евра губитак јавних предузећа, 130 милиона евра губитак Железаре Смедерево из ере Камараша спасиоца, 108 милиона евра губитак „Путева Србије“.

Да вам кажем још нешто, консултујте колегу министра привреде да намакне новце, да дамо деци бесплатне вртиће. Милијарду евра је износ обавеза по активираним гаранцијама које је ова скупштина одобрила на име кредита јавним предузећима, а да та јавна предузећа нису способна то да врате. Сто шеснаест милиона евра је у првој половини ове године плаћено само из главнице по тим активираним гаранцијама. Дакле, учините храбар искорак, ревидирајте буџет и поднесите Закон о буџету и дајте деци бесплатне вртиће. Маните се дуалног образовања и механичара и заваривача. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Ђурићу.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Не знам како се зове та компанија за осигурање „шипак“, али нешто друго знам. Рецимо, постоје образовни профили за авијацију који су иначе били прво попуњени, дуални, десет их има, пријављено седам кандидата на сваком месту. Плате су у рангу редовних професора универзитета. Чак, трогодишње занимање прераде метала у „Севалу“ у Севојну износи преко 75.000, најмања плата. Има и таквих примера.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има народни посланик Владимир Ђурић, реплика.

Изволите.

ВЛАДИМИР ЂУРИЋ: Хвала.

Министре, не ради се о осигуравајућој компанији која се тако зове. Ради се о прописима који регулишу безбедност и здравље на раду, када се тиче осигурања запослених од професионалних обољења и од повреда задобијених на раду. Законодавац није прописао минималне суме на које се радници морају осигурати. За разлику од, рецимо, Закона о безбедности у саобраћају где те минималне суме јесу прописане иако су прописане на износе који су далеко нижи него на развијеним тржиштима осигурања и у развијеним друштвима.

Свеједно, вратимо се на запослене. Минималне суме за осигурање запослених нису прописане, тако да послодавац може законску обавезу испунити чисто формално, купивши полису којом ће радника осигурати на један динар у случају смрти, по цени од 0,01 динар по раднику. Верујте, радим тај посао преко двадесет година. Послодавци листом траже да им се понуди најјефтинија опција по којој би осигурали раднике. Захваљујући

тако написаном закону, одговор је – најјефтинија опција кошта 0,01 динар по раднику, а може и десет пута мање. То тако функционише.

Зашто такве ствари на тржишту рада нисмо регулисали пре него што смо децу, ту девојчицу коју сте спомињали да жели да буде заваривач... Океј, гледали смо филм „Флешденс“, то је прича „преко трња до звезда“: главна јунакиња тог филма је на почетку филма у ливници, заварује, а касније уписује балетску академију. Сјајно! То је амерички сан. Да, али зашто ми нисмо прво наше тржиште рада прилагодили деци кад већ ту децу желимо да пошаљемо на тржиште рада?

Није спорно да ће из дуалног образовања изаћи и профили који ће имати добре зараде и није спорно да постоји тражња и отворена радна места за профиле који ће изаћи из подсистема средњег стручног образовања које називамо дуално. То није спорно, али не можемо на томе заснивати реформу српског образовања, а она нам је преко потребна у целом образовном систему деценијама. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има народни посланик Ђорђе Комленски.

Немате време. Извињавам се, тек сад примећујем.

Гордана Чомић.

Изволите.

ГОРДАНА ЧОМИЋ: Захваљујем.

Одакле нама идеја о дуалном образовању? То је прилично важно знати када се расправља о закону. Пар експерата швајцарске привредне коморе има недостајућа средства за њихове потребе. То разумем, то је људски, скроз. Није важно колика су ти примања, важно је колики су трошкови, а швајцарски експерти имају високе трошкове. Одатле идеја да швајцарска привредна комора изведе експеримент у Србији заједно са Привредном комором Србије, са швајцарским експертима, које ћемо ми да плаћамо.

Дешава се стално и у другим секторима, али све друго што се овде исприча о дуалном образовању је чиста лаж, и то проверљива лаж, пошто исти ти швајцарски експерти којима недостају паре за још сто ари на швајцарском језеру, Женевском језеру или где год им треба – ја то све разумем – кажу да се то тако десило, а овде моја Влада дође па прича да се то тако није десило. То је срамота. И да је било који други сектор у питању, а не само образовање.

Зашто дуално образовање представљате свима нама као сјајно решење за образовни систем Србије? За кога је то, за шта је то сјајно решење? Зашто не поделимо радост ако смо нашли спас за 70.000 деце? Зашто сте бесни тако? Зашто сте гневни тако? Зашто незадовољни толико?

Зашто тражимо толико криваца? Ево, зашто додајујемо толико? Што сте нервозни тако? Нашли сте сјајно решење, чему тај гнев, чему јед?

Народни посланик Филиповић мени каже: „Изађи напоље.“

(Председавајући: Извињавам се, молим народне посланике да не додају колегиници Чомић. Извините, молим вас.)

Народни посланиче, има један славан претходник који је провео свој радни век по парламентима, који је рекао – можете ме одавде само на бајонетима изнети. Други пут када вам падне на памет да терате из Народне скупштине било ког посланика, сетите се да има нас које одавде можете само на бајонетима изнети и који знамо зашто смо овде.

Но, да се вратимо на то да моја влада мени прича о дуалном образовању, да се љути када ми тражимо оно што нам кажу швајцарски експерти у краткој реченици – за једно петнаест година ћете знати да ли има резултата из дуалног образовања или не, за петнаест година ћете отприлике знати има ли ефекта. Зашто једну ствар која се звала шегрт и мајстор, која се звала школа ученика у привреди, која се звала Стипе Шувар и наношење сапуна код бријања као занимање, зашто то уздигете на идеал образовања у Србији? То је заједничка штета. Једини који имају корист од тога су швајцарски експерти.

Није добро, заједнички није добро, а ви ћете ионако урадити шта год хоћете.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, госпођо Чомић.

Балша Божовић, повреда Пословника.

Изволите.

БАЛША БОЖОВИЋ: Председавајући, чланови 107, 108. и 109.

Дакле, могли сте да без икаквих проблема изрекнете опомену народном посланику, претпостављам да се презива Кнежевић, тако сам чуо, мада га стварно први пут видим у Парламенту. Заиста, на оно што је рекао госпођи Гордани Чомић – да треба, да не кажем и не поновим шта тачно, али да изађе из Парламента – морао је да добије опомену и ви као председавајући у том тренутку морали сте да реагујете.

Прво, не разговара се тако са дамом и женом. Очигледно је превише насилника међу владајућом већином; то јесте њихов манир и у политици и очигледно у свакодневном животу, али сте то морали да санкционишете. Као што сте данас на Административном одбору 13 посланика, опозиционих, казнили са преко 250.000 динара, могли сте да изрекнете опомену за ово што пре свега представља мањак кућног васпитања, а онда и свега осталог. Захваљујем.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Упозорио сам народне посланике да не добацују. Наравно да никада не бих дозволио да неко увреди госпођу Чомић или било кога у Народној скупштини.

(Балша Божовић: Па, опсовао је и рекао да Гордана Чомић нешто из Парламента.)

Знам, не може тако. Хвала.

Да ли желите да се Народна скупштина изјасни у дану за гласање?
(Да.) Хвала.

Жика Гојковић има реч.

ЖИКА ГОЈКОВИЋ: Хвала.

Поштовани председавајући, поштовани господине министре са сарадницима, даме и господо колеге посланици, на почетку бих, министре, поставио неколико питања, да имате времена да одговорите док ја будем говорио о нечем другом.

Да ли Министарство има моћ контроле спровођења закона када знамо да „Болоња“ није примењена на свим универзитетима и факултетима? Како мотивисати запосленог да преузме одговорност, јер није реално да ученик који похађа прву и завршну годину имају права на исту новчану надокнаду и број радних часова у току недеље, јер њихов допринос неће бити исти? Да ли Министарство планира и дуалне студије као логичан след околности? Шта учинити да се побољшају наставна средства у средњим школама? Како ће Министарство имати увид у школски програм и практичан рад? Које су санкције за ученике који би, на пример, нередовно долазили на праксу? Шта учинити са старим занатима који, нажалост, убрзано умиру?

Као представник Покрета обнове Краљевине Србије имам велико задовољство да кажем да у свим краљевинама приоритет свих приоритета јесте образовање и таквом уређењу треба сви да стремимо. Дуално образовање је изузетно развијено и усавршено у скандинавским краљевинама, које су социјално најорганизованије у Европи, и зато се ове измене закона уклапају и у промену целокупног система вредности за коју се покрет који представљам залаже.

Овде је доста било речи и о Немачкој и о скандинавским земљама, али нико, чини ми се, није тачно рекао како то изгледа, па ево у пар реченица: у таквим земљама је код око 60% деце школараца (мислим да би било интересантно да чују чак и људи из Српске радикалне странке) заступљено дуално образовање. Предуслов за тај начин образовања је да школе имају потписане уговоре са фирмама у којима би се деца школовала, јер то наравно сваку фирму кошта, и то не мало када се погледа на годишњем нивоу.

Принцип рада је такав да деца буду два-три дана у школи и два-три дана у некој од фирми, или се мењају на недељном нивоу. Такво школовање траје углавном од две до три и по године. На пола школовања имају један пробни испит у привредној комори, пошто је било приче о Привредној комори, да се види колико су деца напредовала, а након завршетка школовања имају прави испит. Ако нека деца падну на испиту, уговор се може продужити на још шест месеци, али то наравно зависи од фирме, колико је задовољна тим учеником.

Деца такође добијају одређену новчану надокнаду за свој рад у фирми, што је више него добра мотивација, и врло интересантна информација. Наравно, то плаћа фирма, а износ зависи од фирме до фирме. На почетку школовања износ је обично око 35% нето зараде, а у последњој години износи до 70–80% нето зараде у уређеним земљама.

То је у принципу најбољи вид образовања, јер након школовања такав ученик је у потпуности спреман за своју будућу професију, што му већ као младој особи омогућава извеснији живот и будућност.

Међутим, треба рећи да чак и у неким економским силама, као што је рецимо Немачка, због економске кризе и мањих буџета какви су били у протеклим годинама немали број фирми оклева са отварањем таквих образовних места, и то је можда једно питање за размишљање за наше министарство.

Након овог начина средњег школовања, да га тако лаички назовем, постоји дуално студирање на истим принципима. Имао сам прилике да разговарам са нашим људима који живе у иностранству, чија су се деца школовала на овакав начин и са сигурношћу могу да кажем да је огромна већина њих задовољна оваквим начином образовања.

Несумњива је жеља да се средње стручно образовање учини привлачнијим и прилагодљивијим на тржишту рада. Наравно, говорим о предлогу овог закона. Притом, упоредо се ради на ојачавању мреже школа са послодавцима, јединицама локалних самоуправа, привредним коморама и националним службама за запошљавање. Развој образовања и повезаност са потребама тржишта и индустрије кључни су фактори за напредак економије једне земље, а образовање и оспособљавање мора бити флексибилно да одговори потребама тржишта. Наравно, инвестирање у стручно образовање и обуку ће убрзати и економски опоравак земље, на чему наша влада и ресорни министар и Министарство, којем дајем потпуну подршку, и ради.

Драге колеге, сматрам да будућност од нас очекује да вратимо достојанство учитељу и наставнику, да вратимо веру у важност образовања, јер наслеђе и традицију имамо. На пример, у мом Сомбору постоји установа

која образује учитеље и васпитаче, основне актере системског образовања. Педагошки факултет у Сомбору је непосредни настављач и баштиник Препарандије, прве српске учитељске школе.

Било би јако добро када би ови који галаме ово чули, јер би можда могли нешто и да науче, па и да се поносе тиме.

Прошле године је била двестота годишњица од пресељења из Сентандреје, а следеће године ће бити 240 година од оснивања Норме Аврама Мразовића, из које су ове установе потекле.

И поред доброг професионалног кадра који ова установа поседује годинама и славне традиције, о којој сам већ говорио, из године у годину постоји, нажалост, велика неизвесност колики ће број студената уписати факултет. Зато је врло важна системска реформа образовања, али, господине министре, и системска помоћ оваквим институцијама које имају немерљив значај за историју нашег народа.

Имао бих још много тога да кажем, али моје колеге су углавном рекле, које ће гласати и подржати овај закон. Могу само да кажем да не могу да се отмам утиску о расправи коју сам данас имао прилике да слушам, где су коришћене речи попут „неморални закон који ће да производи робове и робовласнике“, врло тешке речи које чујемо готово приликом сваког предлога закона. Што је најинтересантније и највећи парадокс, то долази од оних који Скупштином парадире у најскупљим одељима, која вреде више него неколико просечних плата у Србији.

Да ме не разумете погрешно, и ја волим лепо да се обучем и волим лепа одела, али оно што мрзим у политици то је лицемерје. Лицемерје, јер на такав начин не можете да бринете за младе. Као опозиција, ви нисте у обавези да се свему супротстављате, поготово ономе што је очигледно добро за наше младе. А поготово ако је чињеница да управо као те робове и робовласнике имамо оне који су настали у пљачкашкој приватизацији коју смо имали прилике да видимо после 2000. године.

Још једна информација за оне који тако жустро нападају овај предлог закона: да је за време њихове владавине и људи из њихових странака који су водили ово министарство наш Универзитет у Београду први пут испао са листе петсто најквалитетнијих универзитета у свету. То довољно говори како су водили ово министарство.

У сваком случају, овај закон је добар и Покрет обнове Краљевине Србије, чији сам представник, подржаће га, јер слични модели постоје у краљевинама у Европи, које су и најнапредније земље. А они који су против истог навикли су само да се баве политиканством и не мисле добро ни о потребама привреде али ни о младим људима у нашој земљи. Хвала вам.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Гојковићу.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите, министре.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Поштовани посланиче, само да вам дам пар неких информација које сте од мене тражили.

Пре свега, што се тиче наставних средстава, ту треба доста улагања. У следећој сезони радићемо још четири центра изврсности, где ће бити сјајна, велика опрема, али за подручне јединице, тако да покрива, малтене, круг од 70 километара. Тако ћемо радити и специјализоване центре где ће бити много квалитетније обуке, почев од машина, 3D штампача и свега онога што ти центри треба да садрже. Наравно, ИТ опрема се набавља већ стандардно и обезбеђени су многи извори за ту прилику.

Што се тиче уметничких заната, сећам се да су се и пре више од 25 година људи то питали и обнављали, али ми смо у системском закону о образовању, ЗОСОВ-у, ставили модел установе који може сада, заиста, потпуно другачије да се дизајнира, па ако буде интересовања, то ћемо ставити као једну од тема које имамо са тимовима за средње стручно. Врло занимљива тема, у сваком случају.

Када је у питању надокнада за рад коју деца добијају, односно не рад, него образовање уз рад, она је различита, од броја дана проведених од прве до завршне године. Дата је скала.

Када је питању швајцарска помоћ, то је неповратна помоћ, досад преко два милиона евра, а Немачка, преко ГИЗ-а, преко шест и по милиона. Значи, не видим да то није једна пријатељска, сарадничка помоћ, то су земље са којима ми имамо одличне билатералне споразуме и односе. Лепо је што нас такве земље подржавају.

Понашање ученика на радном месту, где ће имати праксу, исто као и у школи прецизирано је правилницима школским. Надлежна је школа, школска инспекција, за све девијације, тако да се ученику изричу васпитнодисциплинске мере, искључење из школе чак, ако треба.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, министре.

Реч има народни посланик Жика Гојковић.

ЖИКА ГОЈКОВИЋ: Молим вас, господине министре, а верујем да ћете то и урадити, да обратите мало више пажњу и на установе које су ван Београда. Навео сам само један пример, а то је Факултет у Сомбору. Сматрам да факултети који имају такву традицију заслужују поштовање и мало већи осећај људи у Министарству, што, нажалост, досад није био случај. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Гојковићу.

Реч има народни посланик Никола Савић, СРС.

Изволите.

НИКОЛА САВИЋ: Даме и господо народни посланици, данас разматрамо сет закона из области образовања. Када је у питању образовање, слободно се може рећи да је то област која је једнако стара колико и људска врста. Све што је човек створио и унапредио у својој историји може захвалити образовању. Зато не чуди чињеница да су све најјаче, најразвијеније земље у свету постале то пре свега захваљујући улагању у образовање.

Осврнућу се на то какво је наше образовање данас, шта имамо данас од образовања. Уместо да се ученицима преносе истинска знања, моралне и сваке друге вредности, образовање је пре свега постало инструмент за њихово затупљивање. Сталне реформе образовног система напуниле су земљу полуобразованим елементом, који представља идеалан материјал за све врсте манипулација.

Шта се данас учи у школи? Пре свега, учи се како написати CV, односно биографију, како направити видео-презентацију и још неке тривијалне ствари. Што се тиче фундаменталних наука попут физике, хемије и других наука, преко тих ствари се прелази сасвим површно, буквално се те ствари не дотичу. Деца се данас уче да не треба ништа знати, све што треба да знају налази се на „Гуглу“. Ипак, ја сматрам, а и већина колега ће се сложити са мном, да је највреднији и најзначајнији онај „гугл“ који имамо у глави, иначе, сви други „гуглови“ су нешто сасвим друго. Празна глава је идеална да се у њу натрпа све што може да стане.

Зато, заиста, не само наше образовање него и образовање уопште, у свету, општи тренд образовања је да се од ученика, односно онога коме се преноси знање направи један најобичнији потрошач који ће бити спреман да прихвати све што од њега захтева потрошачко друштво. Глорификација богатог начина живота и глорификација брзог богаћења понижава људску природу. Ми не можемо бити сигурни да су то ствари које доприносе општем тренду и развоју неког друштва.

Деца се данас не уче стварима да је нешто што је узвишено оно што треба да знају, него, једноставно, деци се каже – ајде бирајте, бирајте оно што је исплативије. А шта је то што је исплативије, знамо. Све оно што је исплативо и све што је на први поглед корисно, то није дуготрајно, а да не говоримо о томе да је нормално итд.

Наша држава нема исправну стратегију када је у питању образовање. Новац је ушао и у ову област. Значи, капитал се устремio и на ову област. То се најбоље види на примеру дуалног образовања које смо овде данас спомињали, о којем је највећи број мојих колега говорио.

Данас нажалост, испада тако, главни ресурс либералног капитализма јесу неписмени. Зато није циљ да се ученик научи неким

основним људским вредностима, него само да се научи основним командама, да може да извршава оно што се од њега тражи. Профит је на првом месту, а образовање на другом или можда и на последњем месту. Ни бизнисмени који су данас ушли у сектор образовања немају појма, у суштини, шта је образовање. За њих је образовање пре свега преношење неких основних вештина ученицима и онима које они уче. У стварности такво образовање и таква знања не стварају човека, већ стварају био-шрафове за економску машинерију.

Још је Томас Мор говорио да је први и основни циљ образовања унутрашње сазнање онога што је исправно, и то такво сазнање које не зависи од туђих речи и не зависи од туђег мишљења. Наравно, данас нема ништа од тога. Образован човек је пре свега онај човек који зна одговор на најважнија питања.

Образовати значи завршити чин стварања, створити итд. Пред учитељима – кад кажем учитељима, мислим на све оне који учествују у процесу образовања – налази се „сирови материјал“ који зна говорити, који зна ходати, који има велики број жеља, који је заражен масовном културом, и од таквог „материјала“ треба направити човека, пре свега. Кад имамо човека, онда ћемо имати и све остало. Без човека нема ничега.

Учитељ – а већ сам рекао на шта мислим кад кажем учитељ – ученику пре свега даје главне и основне животне смернице. Мајстор пружа ученику занатске вештине. Учитељ ствара човека, док мајстор ствара занатлију. Потрошачко друштво данас минимизира улогу учитеља јер њему не треба човек него потрошач.

Што се тиче школе и поступка, на који начин се долази до реформе образовања, морамо бити свесни да без идеје, без идејне сфере нема праве реформе школства и нема праве школе. Где нема идеје, нема науке, нема производње, нема ничега.

Господине министре, желим да верујем да сте ви искрено ушли у овај пројекат, да сте уложили велику енергију и своје велико искуство које имате у овој области, међутим, нисам сигуран, мада бих желео, да ћете успети у овоме. Пре свега мислим на ово дуално образовање, јер, по мени и по ставу који има СРС, ово је један пропао пројекат, један промашај који сигурно неће моћи да заживи. Ово је једна обмана или, боље рећи, самообмана. Не желим да кажем да сте имали лоше намере, јер свака обмана се не види на почетку, него се види на крају пута, када се желе додирнути очекивани резултати.

Ево, толико. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Савићу.

Реч има министар Младен Шарчевић.

Изволите, министре.

МЛАДЕН ШАРЧЕВИЋ: Без потребе да схватим погрешно, напротив, лично мислим да ће живот и стварност показати шта је тачно.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала.

Реч има народни посланик Никола Савић.

НИКОЛА САВИЋ: Ево, само кратка реплика.

Ви мислите да је тако; Посланичка група СРС, огроман број мојих колега и ја, а пуне 33 године радим у образовању, управо мислимо супротно од вас. Али ја бих желео да сте ви у праву, а не ја.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Савићу.

Реч има народни посланик Жарко Богатиновић.

Изволите.

ЖАРКО БОГАТИНОВИЋ: Захваљујем.

Даме и господо народни посланици, уважени председавајући, поштовани министре Шарчевићу са сарадницима, Српска напредна странка и њени коалициони партнери од самог почетка преузимања одговорности у Влади спремно се суочавају са свим изазовима са циљем да обезбеде просперитет Србије и нашег народа. Председник државе Александар Вучић је и као премијер Владе истицао важност дуалног образовања.

Извршене су анализе ефеката прописа, Предлога закона о дуалном образовању. Анализа је показала и дефинисала проблеме које закон треба да реши, затим, жељене циљеве доношења закона и утврђено је да је доношење закона најбољи начин за решавање проблема.

Локална самоуправа одакле долазим, Град Лесковац, и градоначелник др Горан Цветановић препознали су неопходност и бенефите учења кроз рад код послодаваца и подржали и охрабривали директоре стручних школа да успостављају кооперативност са привредом.

Захваљујући Влади Републике Србије, немачкој влади, српско-немачкој сарадњи, Министарству просвете, науке и технолошког развоја и Пројекту „Реформа средњег стручног образовања“, који се имплементира преко Немачке организације за међународну сарадњу ГИЗ, у Лесковцу, у Школи за текстил и дизајн од 2013. године био је ангажован експерт из Немачке који је помагао да се успостави сарадња са привредом. Преко овог пројекта директор, стручни сарадници, наставници, ученици имали су могућност да се упознају са дуалним образовањем у Немачкој, да успоставе партнерске односе са школама из других земаља и да прате технолошки развој, те да посете сајмове текстила и текстилних машина у Милану и Истанбулу, као и да учествују у изради и измени наставног плана и програма усклађеног са потребама привреде.

У компанији „Фалке“ у Лесковцу су већ четири генерације ученика који су, учећи кроз рад у реалном радном окружењу на часовима практичне наставе, после завршетка школовања добили своја радна места, а у компанији „Аутостоп интериорс“ три генерације ученика су на исти начин, са 18 година, добиле радна места. Ученици добијају финансијску накнаду за учење кроз рад у овим компанијама. Сарадња је обострана и одлично уређена. Прати се реализација наставних планова и програма. Инструктори, ментори у компанијама редовно обавештавају школу о постигнућима и напредовању ученика кроз матрицу ученика и у сталном су контакту са наставницима практичне наставе. Поред тога, немачка влада је опремила конфекцијску радионицу шиваћим машинама и комплетно санирала и опремила тренинг центар у Школи за текстил и дизајн, а компанија „Фалке“ је донирала два аутомата за израду чарапа.

Школа је имала пуну подршку локалне самоуправе. Отварање тренинг центра је било од велике важности за град Лесковац, те је у присуству представника Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, немачке амбасаде и ГИЗ-а, као и привредника, градоначелник др Горан Цветановић отворио ову, по највећим стандардима опремљену, радионицу.

Данас осам компанија („Фалке“, „Аутостоп интериорс“, „Џинси“, „Дитс“, „Лола“, „Трикотекс“...) са овом школом има уговоре о спровођењу практичне наставе и стипендирању ученика.

Од ове године одличну сарадњу има и Техничка школа у Власотинцу, такође у пројекту немачке владе који се имплементира преко ГИЗ-а, чиме је укључено пет компанија.

Поштовани министре, јефтина радна снага, коју у жаргону злуреди језици тако називају, производи се у систему образовања у којем се младима не даје шанса да стекну квалитет знања који је усклађен са савременим техничко-технолошким развојем, који младима треба да понуди бољу запошљивост. Зато је закон о дуалном образовању највећи искорак међу законима које доноси Министарство просвете, у позитивном погледу, јер ће се младима омогућити учење на два места, односно да своја теоријска знања могу функционално кроз учење, кроз рад у компанијама да провере и примене. Квалитет знања које стичу на овај начин даје им шансу да се брзо запосле а и да као стручњаци бирају услове за своје запошљавање.

Озбиљној привреди, што постаје српска привреда, не треба јефтина и нестручна радна снага, него млади, креативни, образовани и иновативни људи који ће тај систем у будућности Србије унапређивати.

Као што знамо, отварањем нових компанија са савременим технологијама српска привреда сваки дан напредује и то даје могућност младима да оснажени функционалним знањима кроз дуални систем образовања одговоре на те изазове и чине ту привреду у будућности одрживом.

Овим законом, којим се унапређује део система средњег стручног образовања, донесене су јасне одлуке о правима, обавезама и одговорностима свих заинтересованих страна, у циљу унапређења квалитета знања наших младих као и поштовања њихових права која су овим законом кроз начела и циљеве јасно дефинисана. Млади кроз овај систем више неће пасивно посматрати врло озбиљне производне процесе у компанијама, него ће својим активним учешћем, уз лиценцираног инструктора и наставника практичне наставе, активно учествовати у учењу кроз рад и стицању својих знања.

Двадесет први век компанијама доноси паметне машине, а млади кроз овај закон имају прилику да тим савременим процесима кроз пројектовање и програмирање и руководе. Сви они који мисле да деца кроз дуално образовање раде прсте операције на застарелим машинама доказују да никада нису ушли у савремене домаће и стране компаније које послују у Србији, а самим тим и да покушавају да зауставе образовни развој наших младих и њихов опстанак у Србији.

Поред свега наведеног, овим законом млади ће имати прилике да се запосле у својој земљи, као и да темељно и успешно граде њену будућност.

Поштовани министре Шарчевићу, захваљујем се вама за креирање оваквог закона, а посебно помоћници министра за дуално образовање на пожртвованости коју сте уложили на овом озбиљном задатку који је дао резултат у виду попуњености свих места за дуалне образовне профиле ове године у школском систему.

Наравно, у дану за гласање подржаћу својим гласом предлог овог закона. Хвала.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала, колега Богатиновићу.

Реч има Александра Чабраја.

Изволите, колегинице, имате један минут.

АЛЕКСАНДРА ЧАБРАЈА: председавајући, сами сте рекли да имам јако мало времена и због тога се нећу задржавати на свему што су моје колеге из опозиције већ рекле о дуалном образовању. Ја ћу се задржати само тренутак на томе шта су рекли они који бране увођење дуалног образовања, што мени звучи врло неуверљиво, а ево и зашто.

Неки аргументи за увођење дуалног образовања су били у стилу – лако је онима који су материјално обезбеђени да причају о томе, дајте да

помогнемо овима који немају ништа. Шта нам то говори? То нам говори управо да они који бране увођење овог образовања сматрају да је намењено сиромашнима.

Међутим, пошто сам чула и то да овде нисмо никакав паметан предлог дали, Клуб самосталних посланика је дао предлог да се уведе обавезна средња школа. То смо предложили код усвајања кровног закона, а то смо предложили и сада. Нисам чула ни од кога да има нешто против овог закона. Уколико је тако, а сви сте похвалили ту идеју, ја бих вас молила да се побринете да се заиста неки искорак направи и да се усвоји тај наш предлог. Хвала вам најлепше.

ПРЕДСЕДАВАЈУЋИ: Хвала лепо.

Реч има Оливера Пешић.

ОЛИВЕРА ПЕШИЋ: Хвала.

Поштовани председавајући, уважени министре са сарадницима, поштоване колегинице и колеге народни посланици, говорићу о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о предшколском васпитању и образовању и о закону о потврђивању Споразума о зајму (Пројекат инклузивног предшколског образовања и васпитања) између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој.

Закон о потврђивању Споразума о зајму између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој потписан је у мају 2017. године у Београду. Законом о буџету Републике Србије за 2017. годину предвиђено је задуживање до педесет милиона долара, а ради унапређења услуга предшколског васпитања и образовања, нарочито за децу из социјално угрожених средина.

Дакле, овај зајам има развојни циљ. Он је уско повезан са Предлогом закона о изменама и допунама Закона о предшколском васпитању и образовању, у складу је са Стратегијом развоја образовања и Акционим планом за њено спровођење и допринеће реформи предшколског васпитања и образовања.

Србија се задужује у износу од 47.000.000 евра, по јако повољним условима, одличној каматној стопи, са роком отплате од 21 године, при чему се укључује период почека отплате до пет година, са планом отплате у 32 полугодишње рате.

Тридесет два милиона евра из овог зајма, односно две трећине укупног износа биће потрошене на изградњу нових и проширење постојећих објеката предшколских установа; односно, тридесет два милиона евра биће потрошено у циљу повећања броја слободних места у предшколским установама. Добиће се око 17.000 нових места у предшколским установама у Републици Србији. На тај начин решиће се

проблем који постоји у многим локалним срединама, у многим локалним самоуправама, а то су дуге листе чекања за упис деце у предшколску установу.

Овај проблем постоји у читавом Јабланичком округу, али и у граду Лесковцу, из кога ја долазим и чије грађане представљам у овом високом дому, где се на листи чекања налази преко 300 деце. Искрено се надам да ће град Лесковац, као пети град по величини у Републици Србији, имати приоритет приликом расподеле средстава из овог зајма и да ће се овим средствима саградити један вртић, чиме ће бити решен вишедеценијски проблем наших суграђана, односно родитеља чија деца треба да похађају предшколску установу.

Држава је, на челу са председником Александром Вучићем, почела да брине о развоју југа Србије на тај начин што се отварају нова радна места, али су нам потребни и вртићи, да би родитељи могли да раде, како би остварили своје основно право на егзистенцију.

Из овог зајма ће се обезбедити и грантови за тридесет локалних самоуправа за потребе унапређења комуникације са најосетљивијим групама.

Сматрам да југ Србије и сам град Лесковац треба да има приоритет приликом доделе ових грантова зато што Предшколска установа „Вукица Митровић“ последњих пет година организује посебне програме у руралним срединама за децу од три до пет и по година у 38 васпитних група, чиме је обухваћено 500 деце из руралних средина. То су деца која не похађају предшколску установу и ови програми су потпуно бесплатни. Такође, у прилог томе иде чињеница да на територији града постоји ромска популација, која чини знатан проценат становништва, а то су свакако деца која нису интегрисана у овај систем.

Из овог зајма планира се набавка намештаја, опреме и игралишта за све нове и обновљене предшколске установе, чиме ће се знатно унапредити квалитет услуга.

Квалитет услуга у предшколским установама подићи ће се и кроз унапређење образовања васпитача и осталих запослених, али и кроз унапређење образовања руководиоца установа. За ову сврху је планирано 4,7 милиона евра.

Предвиђено је и субвенционисање деце из најугроженијих породица. То су субвенције за породице са децом од три до пет и по година, за породице које су корисници новчане социјалне помоћи. У ову сврху је планирано четири милиона евра.

Овим пројектом допринеће се остварењу општег циља измена и допуна Закона о предшколском образовању и васпитању, а то је већи

обухват деце од три до пет и по година, јер чињеница је да су у програм предшколског васпитања и образовања знатно мање укључена деца из породица нижег социјално-економског статуса, деца из руралних средина, ромска деца, као и деца чији родитељи имају знатно ниже образовање.

Још једна добра страна измена и допуна Закона о предшколском васпитању огледа се у томе што су јасно дефинисани оквири Закона о изради индивидуалног оперативног плана, који сада укључује и децу социјалне ускраћености, за разлику од важећих прописа.

Измене и допуне ће утицати и на повећање спремности предшколских установа да одговоре на различитости међу децом и знатно ће се унапредити принцип индивидуализације.

Позивам све народне посланике да у дану за гласање подрже како овај закон тако и све друге законске предлоге који се данас налазе на дневном реду. Хвала.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Реч има Љиљана Малушић.

ЉИЉАНА МАЛУШИЋ: Хвала.

Поштована председнице, министри са гостима из Министарства, даме и господа народни посланици, данас ћу говорити о сету закона који се тичу образовања. У ствари, ово представља само једно усклађивање, техничко, са основама система образовања и васпитања и, наравно, Предлогом закона о дуалном образовању.

Доста тога смо чули вечерас, углавном мало конструктивног.

Треба нагласити да Република Србија од ИТ сектора на годишњем нивоу зарађује четиристо милиона евра. Зашто ИТ сектор? Па, зато и дуално образовање. Тренутно у Србији фали 15.000 стручњака. Значи, имамо хиперпродукцију занимања која нису курентна. Зато су хиљаде људи на бироу, зато тренутно у Србији не ради 150.000 људи. Неко је необразован, неко просто има погрешну школу.

Добро је да постоји овај закон, јер 2013. године нисмо уредили закон о дуалном образовању.

Наравно, пројекција до 2022. године биће да Србија од ИТ сектора, софтвера има извоз од милијарду и по евра. Браво за Владу Републике Србије! Браво за Министарство!

Шта се дешава? Дешава се четврта привредна револуција. Уколико се не прикачимо за тај вагон, уколико не урадимо ове ствари, ми ћемо увек бити у запећку.

Наравно да ћемо се бавити дуалним образовањем. А зашто? Зато што дајемо деци могућност; не могу сви бити доктори наука, не могу сви

бити балерине, нека деца изаберу ко шта хоће. Уосталом, уговором између послодавца и школе, као и уговором између ученика и послодавца добићемо одличне уговоре, са правима и обавезама. Ниједно дете неће моћи да се понаша онако како се понашало пре двадесет година.

А зашто дуално образовање? Зато што је у периоду од 2001. до 2012. године на разне врсте доквалификације лоших кадрова потрошена 3,1 милијарда евра. То је нонсенс. То се више никада не сме десити, никада се то више не сме поновити.

Што се тиче фирми, наравно да је Србија пуна нових фабрика и нових фирми; наш председник, бивши премијер, господин Александар Вучић отворио је 60 фабрика и ту смо запослили преко 150.000 младих људи. Е, то је поента. Тренутно имамо инвестиције од две милијарде. Република Србија је најбоља што се тиче региона, што се тиче инвестирања, фактор стабилности у региону.

Наравно да ћемо отварати нова радна места и наравно да је неопходно имати дуално образовање. Нека свако одабере шта му одговара. А пошто се каже да тренутно фали 15.000 стручњака, електроструке, грађевинске струке, туризмолога, зар није нормално да се људи опредељују за те врсте занимања? И не само те, иде према афинитетима, иде и према здравој логици.

Шта је још врло битно? Да ћемо поред дуалног имати и предузетничко образовање. А зашто? Ово је мала земља, има 7,5 милиона становника. Наравно да ћемо форсирати здраво размишљање. Интелигенција је брзина препознавања информација; тако је и предузетништво начин живљења, као и култура. Неопходно је да имамо здраворазумско мишљење, да имамо децу која ће се бавити компјутерима. Ово је 21. век, људи.

Много ми је драго да ће од петог основне бити уведена информатика као предмет и да ће деца моћи, уз дигитализацију, да се понашају као и сва друга деца у свету, да размишљају, нормално, брзо и да... Нажалост, сада у Србији само 3–5% људи отвара мале фирме, предузетници будући. Мислим да је то просперитет Србије, мала и средња предузећа.

Сигурна сам, као и све моје колеге, да ћемо у дану за гласање подржати предлоге ових закона.

Има још много тога, али толико смо тога чули да заиста... Хвала пуно.

ПРЕДСЕДНИК: Хвала.

Још, за вечерас, Душица Стојковић.

Изволите.

ДУШИЦА СТОЈКОВИЋ: Захваљујем.

Поштована председнице, уважени министри са сарадницима, драге колеге народни посланици и поштовани грађани Србије, ја ћу вам вечерас говорити о Предлогу закона о дуалном образовању, који је Народној скупштини упутила Влада Републике Србије 10. октобра ове године.

Зашто је важно да уведемо дуално образовање? Зашто је важно да уведемо систем дуалног образовања у наше средње школе? Шта је то заправо дуално образовање? То су само неки од елемената новог предлога закона.

Дуално образовање је образовање које је засновано на два принципа учења: имамо теоријско знање у школама и практично знање које се учи у предузећима. То је учење кроз рад.

На кога се овај закон односи; шта од тога имају ученици; шта од тога имају родитељи; шта од тога имају средње школе у Србији; шта од тога имају локалне самоуправе, Привредна комора; шта од тога има привреда Србије – то су само нека од питања која овај закон дефинише.

Дуално образовање је један од приоритета Српске напредне странке, председника Александра Вучића, који је рекао да је питање дуалног образовања заправо наша стратешка одлука јер желимо да из корена мењамо нашу земљу, желимо да мислимо о нашим будућим генерацијама, будућим поколењима. Одлука има далекосежне последице. То је одлука о будућности Србије.

Српска напредна странка је одговорно приступила изради овог законског решења. И у претходном експозеу господина Александра Вучића и у експозеу госпође Брнабић дуално образовање, поред осталих тема, има заиста значајно место. У овом претходном периоду Министарство је заиста проучавало примере добре праксе у најразвијенијим земљама западне Европе; узимани су примери Швајцарске, Аустрије, Немачке и инкорпорирани у предложено законско решење.

Ако планирамо да сваке године имамо привреди раст од три до пет процената, ако желимо да ова земља има мању стопу незапослености, најчешће када говоримо о младим људима у Србији, онда морамо да реформишемо наш систем образовања. Статистика показује да млади у земљама ЕУ нађу запослење од 15. до 24. године. Код нас, људи од 30 година први пут долазе на биро рада; значи, прошла им је једна трећина живота и они тек тада долазе код нас, у службе за запошљавање и траже посао. Нису довољно спремни, немају довољно вештина за рад. То су само неки од проблема са којима овим законом желимо да се изборимо и да нађемо пут на крају тунела.

У Србији 62% незапослених младих људи нема никакво радно искуство; 150.000 људи у доби између 16. и 24. године нити се школује нити ради. То су званични статистички подаци због којих се морамо замислити. Управо зато је тема дуалног образовања најважнија тема данас у Србији. Ми морамо наше младе људе обучити да раде. Морамо да их обучимо да раде док су млади, да после не буде касно. Важно је да их школујемо, важно је да усвојимо принцип перманентног усавршавања, вишедеценијског усавршавања. Значи, није довољно да само фабрикујемо одређене дипломе, вуковце, морамо заиста целог живота да учимо и усавршавамо се.

Шта кажу позитивни примери из развијених земаља у Европи? У Швајцарској је најнижа стопа незапослености у свету управо захваљујући дуалном образовању. Не треба да прекопирамо ниједан систем. Не треба само да преписујемо одређене моделе. То није донело никаквог добра, преписивање одређених законских решења. Имамо негативне примере у Словенији, имамо негативне примере у многим земљама ЕУ које су преписивале одређене моделе и нове системе образовања. Ми морамо да прилагодимо законска решења потребама наших ђака, наших наставника, потребама наше привреде, нашег тржишта рада, али и потребама појединачних локалних самоуправа из којих долазимо.

Поставља се питање ко има корист од увођења дуалног образовања. Модел стручног образовања, односно модел дуалног образовања – од њега заиста корист имају сви; корист имају и ђаци јер ће стећи неопходно знање, учиће кроз рад, добиће неку надокнаду, биће заштићени уговором, биће им обезбеђена права и обавезе. Ово су све саставни елементи предложеног законског решења.

Након одржаних јавних расправа у великим градовима, након одржаних трибина у Нишу, Београду и Новом Саду, укључене су заиста све релевантне институције у држави Србији: Савет за стручно образовање и образовање одраслих, Покрајински секретаријат за образовање, Управа за националне мањине, односно националне заједнице, Унија послодаваца, Привредна комора Србије, јединице локалне самоуправе, репрезентативни синдикати образовања и грански синдикати. Значи, сви актери су укључени у доношење Предлога закона пре него што је он ушао у Народну скупштину.

Апсолутно је био транспарентан поступак предлагања. Отворена је мејл адреса на коју су грађани могли, односно струковна удружења могла да подносе своје предлоге, сугестије и укупно 36 предлога је пристигло преко Министарства. Министарство је већи део тих предлога

инкорпорирало и они су постали саставни део Предлога закона о коме данас расправљамо.

Систем дуалног образовања треба да реши један велики несклад који тренутно постоји у систему образовања. Овде заиста не „измишљамо топлу воду“, желимо да примере успешног дуалног образовања применимо у пракси како бисмо постали део савременог света, како бисмо пратили светске трендове и како бисмо се приближили макар мало најјачим светским економијама. Примере позитивне праксе имамо у Швајцарској, Немачкој, Аустрији. Када смо код Аустрије, аустријски модел дуалног образовања постао је, по речима Себастијана Курца, један од главних извозних производа Аустрије.

У Србији чинимо неке помаке још од 2013. године. Померамо се са мртве тачке, идемо напред и уводимо нове образовне профиле, уводимо елементе дуалног образовања. Оно што нам је све ово време недостајало јесте законодавни оквир.

Долазим из Београда, из општине Раковица, и могу вам рећи да позитивне примере можемо наћи у Трговачкој школи у Београду. „ДМ дрогерија“, „Универекспорт“, „Делез“, „Меркатор“, ВИП мобилни оператер су примери компанија које су успоставиле сарадњу са Трговачком школом у Београду и које већ сада имају праксу као проверу сопственог знања и примену наученог у конкретној ситуацији.

Али нисте остали само на Београду, „Караван образовања“ је обишао и бројне друге градове. Техничка школа у Оџацима сарађује са Фабриком аутомобилске опреме „Магна“, уведен је образовни профил модног кројача, Средња школа „4. јули“ у Вршцу, која жели да уведе образовни профил возача моторних возила, само су неки примери средњих школа.

Имамо велики број заинтересованих компанија. Тај број је из дана у дан све већи и већи. Важно је да образујемо младе људе, средњошколце који ће после завршене средње школе наћи свој посао код познатог послодавца.

Имала сам прилике да заједно са министром и сарадницима присуствујем трибини која је одржана у Општини Раковица. Заиста је тада био велики број директора основних школа и директора четири средње школе које постоје на територији Раковице. Општи утисак са те трибине је био следећи: сви они су спремни и у овом закону виде шансу да се унапреди систем образовања у Србији, сви они виде шансу и прилику да се нешто заиста промени. Они су жељни, вапе за променама у систему образовања у Србији.

Неке школе у Раковици су се одмах ухватиле укоштац са системом дуалног образовања. Средња занатска школа у Раковици, то је она школа која је највећа на Балкану, највећа у Србији, када је реч о образовању особа са посебним потребама, значи средњошколаца са посебним потребама. Имамо студентску задругу, имамо ГИЗ-ов пројекат који ова школа жели да образује; имамо Средњу машинску школу „Радоје Дакић“, која заиста жели да се ухвати укоштац и да овог тренутка у своје програме уведе неки од елемената дуалног образовања.

У ова два дана чули смо од колега из опозиције да смо затекли катастрофално стање у систему образовања у Србији. Питам вас, драге колеге народни посланици, ко је за то крив? Да ли је за то крив Александар Вучић? Није, није тада био министар, није тада био ни премијер. Да ли је за то крива Српска напредна странка? Да ли је за то крив господин Младен Шарчевић, који је водио једну приватну школу? Није, наравно. За то су криви они други, који сада на сва звона критикују ово заиста добро предложено законско решење.

Када је рађена последња реформа система образовања, питам вас. Када је господин Александар Вучић покренуо обнову школа, болница, тоалета, физкултурних сала, учионица, многи су на друштвеним мрежама све те потезе исмевали, многи су се спрдали. Када је покренуо да свака општина у Србији добије амбуланту или дом здравља или да велики градови добију обновљене или новоизграђене клиничке центре, неко је са стране седео и критиковао добре резултате политике Александра Вучића, добре резултате Српске напредне странке.

Долазим из градске општине Раковица, слушали смо четрдесет година о томе да се гради један дом здравља. Ниједна власт, ни она претходна, ни она пре те претходне, није поставила ниједну циглу, ниједан камен за дом здравља на Лабудовом брду. Ми смо то обећање сада испунили, након четрдесет година општина Раковица добија модеран и функционалан дом здравља.

Желела бих да кажем да заиста имамо доста нагомиланих проблема, и по питању канализационих мрежа у Београду, и по питању покретања нових погона, нових градилишта у Београду. Некако смо све време били у запећку. Београд сада има преко хиљаду градилишта у Србији. Београд се заиста развија из дана у дан. Одговорна политика Српске напредне странке, градоначелника Синише Малог даје добре резултате.

Драги грађани Србије, драги Београђани, питам вас колико се болница, школа, вртића, железничких пруга, метроа, паркинг-простора могло изградити у Београду на основу дуга који нам је оставила претходна власт, дуга који у граду Београду износи 1.200.000.000 евра, који нам је

претходна Демократска странка оставила у аманет. Питам вас – шта се све могло са тим новцем урадити? Задужили су сваког Београђанина са преко 600 евра; када се узме и укупан дуг београдских општина, он износи 1.000 евра. Сада је тај дуг смањен и износи петсто милиона евра, што је заиста одличан резултат одговорне политике власти у Београду, на челу са градоначелником.

Драге колеге, уважени министри, на самом крају желим да кажем следеће, закључак се сам намеће – фабриковањем вуковаца без практичног и употребљивог знања, фабриковањем диплома без вештина и знања потребних привреди, ми заправо спремамо ђаке само за биро за запошљавање, не спремамо ђаке за тржиште рада. Свакога дана морамо радити на теми дуалног образовања, јер је то заиста најзначајнија тема, која ће нам обезбедити смањење стопе незапослености; довешће до тога да се цени квалитет образованог кадра који излази из овако реформисаних средњих школа; неговаћемо дух предузетништва код младих људи, а то је нешто што нам је заиста дуго недостајало.

На самом крају, позивам све колеге народне посланике, без обзира на то да ли долазе из редова позиције или опозиције, да у дану за гласање подрже ово заиста одлично законско решење. Захваљујем.

ПРЕДСЕДНИК: Захваљујем.

Као што сам обећала, овим смо завршили данашњи рад. Настављамо сутра у 10.00 часова. Хвала.

(Седница је прекинута у 19.10 часова.)